Закон Бізнес

№34 (1073), 18 — 28 СЕРПНЯ 2012 Р. ЗАСНОВАНА 1991 РОКУ ZIB.COM.UA

АНОНС

КАНДИДАТИ

Ілюзії та ілюзіоністи

Опозиціонери дистанціюються від свого лідера, переконуючи її, що все в руках ЄСПЛ. > СТОР. 3

ОБМІН ДОСВІДОМ

Взаємовигідна співпраця

Росіяни зацікавились особливостями функціонування органів суддівського самоврядування в Україні. > СТОР. 5

НАВЧАННЯ

«Усе вже зроблено, але...»

НШС запевняє: до підготовки служителів Феміди готова. ВККС має сумніви. > СТОР. 6

РОЗ'ЯСНЕННЯ

«Виборчий» коментар,

або Які законодавчі норми суди застосовуватимуть при розгляді справ, пов'язаних з парламентськими перегонами. > СТОР. 7

ПОСАДИ

Помічники отримають категорію

Хоча з початком наступного року всі держслужбовці належатимуть до спеціальних підгруп, працівники апарату судів і помічники суддів своїх категорій досі не мають. > СТОР. 10

ЦІННІ ПАПЕРИ

Торгівля не для всіх

Організовувати продаж акцій зможуть лише фондові біржі. > СТОР. 11

НОВОВВЕДЕННЯ

Захист європейської якості

Новий закон посилив роль адвокатів у кримінальному процесі, додавши гарантій та можливостей для їх діяльності. > СТОР. 13

НІМЕЧЧИНА

Геї розкололи Бундестаг

Представники правлячої коаліції посварилися через меншини. > СТОР. 14

КОНТРОЛЬ

Реклама — за попереднім погодженням

Юридична особа може бути притягнута до відповідальності за вчинення правопорушення на ринку цінних паперів не пізніше трьох років з дня такої дії незалежно від санкції. > СТОР. 17

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ

Восени у Верховного Суду має з'явитися новий очільник, адже нинішньому Голові, Петру Пилипчуку, виповниться 65 років. Про настрої, які у зв'язку з наближенням виборів панують у Суді, та про потенційних претендентів на високе крісло «ЗіБ» вирішив розпитати в судді ВС Галини КАНИГІНОЇ.

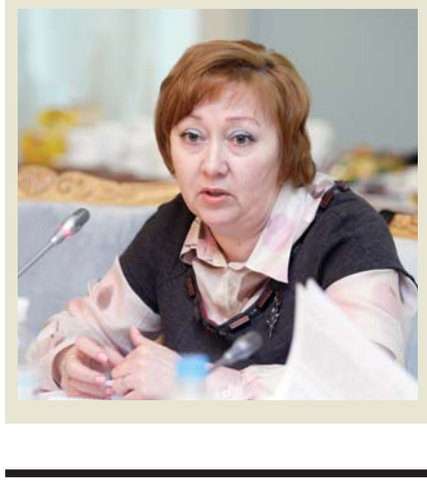

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Голова Ради суддів Російської Федерації, суддя Верховного суду РФ Юрій СИДОРЕНКО:

«Якщо ми хочемо мати незалежного суддю, то він повинен призначатися указом президента»

> СТОР.4

МОНІТОРИНГ

Достоїнства Феміди очима українців

Щоб з'ясувати, чи незалежне, неупереджене та доступне в нашій державі судочинство, провели масштабне опитування громадян

ОКСАНА РАДІОНОВА

Дослідження питання незалежності суддів проводиться в Україні не вперше. Однак настільки масштабного проекту Батьківщина ще на знала. Відразу в усіх судах країни звичайних українців попросили оцінити організаційну та процесуальну діяльність. Моніторинг провели в рамках усеукраїнської акції «Зміцнимо довіру громадян до суду» за сприяння україно-швейцарського проекту «Підтримка судової реформи в Україні. Сприяння зміцненню незалежності суддів». На що ж витратили сотні тисяч швейцарських франків і, найголовніше, навіщо?

Хто? Де? Коли?

Думками звичайних відвідувачів цікавилися 15 серпня в усіх без винятку місцевих та апеляційних судах країни. Громадянам пропонували заповнити розроблену Міжнародним фондом «Центр суддівських студій» та затверджену РСУ анкету. Невеликий за розміром лист-опитування складався із 6 запитань. Українцям пропонувалось оцінити:

- зручність умов перебування громадян у суді;
- повноту, якість і доступність інформації для відвідувачів та ефективність організації роботи суду;
- ставлення суддів та працівників апарату до відвідувачів.

Голова ДСАУ Р.Кирилюк запевнив очільника РСУ Я.Романюка, що до проведення моніторингу залучені працівники всіх територіальних управлінь.

Також люди могли висловити свою думку стосовно того, чи був суд при розгляді справи незалежним, неупередженим та чи забезпечив він справедливий розгляд.

Щоб провести таке масштабне опитування, були залучені всі територіальні управління Державної судової адміністрації та працівники апарату судів. До речі, останніх в Україні нараховується близько 40 тис. осіб. Як відмітив голова ДСАУ Руслан Кирилюк, акція спрямована на те, щоб суд перетворився на центр надання громадянам послуг. «Ми повинні перестати сприймати суд як репресивний орган, який нав'язує суспільству свою волю», — заявив він і наголосив, що очолюваний ним орган робить усе, аби рівень довіри громадян до судочинства зростав і щоб українці були задоволені роботою суду.

У свою чергу голова Ради суддів України Ярослав Романюк підкреслив, що вдасться дізнатись, як громадяни оцінюють рівень незалежності та доступності суду, які умови створені в судах, аби, проаналізувавши отримані результати, дати рекомендації щодо вдосконалення роботи.

> Закінчення на стор.2

РЕФОРМА

Прокуратуру позбавлять протестів

ЛЕВ СЕМИШОЦЬКИЙ

У Верховній Раді зареєстровано законопроект, що фактично завершує перший етап реформування кримінальної юстиції. У разі його прийняття вплив органів прокуратури на діяльність фізичних та юридичних осіб істотно зменшиться, а представництво інтересів громадянина в суді здійснюватиметься прокурорами тільки у виняткових випадках.

Загалом проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань удосконалення діяльності прокуратури» (№11074) покликаний визначити статус органів прокуратури та порядок реалізації ними своїх повноважень. Зокрема, як зазначають автори документа — народні депутати Володимир Пилипенко, Валерій Писаренко та Володимир Олійник, акти прокурорського реагування мають стати лише своєрідною рекомендацією для фізичної чи юридичної особи щодо необхідності усунення допущених нею порушень. Натомість будь-які негативні наслідки для таких осіб можуть наставати виключно за рішенням суду. Тому в проекті передбачено єдиний акт прокурорського реагування — подання. Цей документ не зупинятиме дії нормативно-правових актів і не спричинятиме безумовного усунення порушень, які, на думку прокурора, мали місце. У разі відхилення подання прокурор матиме право звернутися до суду.

Якщо закон ухвалять, буде обмежено й так званий загальний нагляд. Для здійснення цих повноважень призначатиметься прокурорська перевірка, до того ж тільки після прийняття відповідної постанови, в якій указуватимуться підстави її проведення, а також обгрунтовуватиметься необхідність учинення конкретних дій. Копія документа обов'язково направлятиметься особі, на права та свободи якої може вплинути проведення перевірки. Крім того, проект унеможливлює проведення перевірки за зверненнями фізичних і юридичних осіб (за винятком повідомлень про злочин) до їх розгляду компетентними органами або в разі неприйняття ними рішень у встановлені строки.

> Закінчення на стор.2

АДВОКАТУРА

Оновлення в чотири етапи

Закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» №5076-VI, яким передбачається створення Національної асоціації адвокатів, системи органів адвокатського самоврядування, Єдиного реєстру адвокатів тощо, набрав чинності 15 серпня.

Водночас деякі положення цього акта почнуть діяти пізніше. Зокрема, вимоги стст.6, 10 закону щодо стажування стануть обов'язковими через 6 місяців.

Стаття 23 акта, якою закріплені гарантії здійснення адвокатської діяльності, вводиться в дію одночасно з набранням чинності новим Кримінальним процесуальним кодексом — 19 листопада цього року.

А от положення щодо Єдиного реєстру адвокатів запрацюють лише після повідомлення Радою адвокатів України на офіційному веб-сайті Національної асоціації адвокатів про початок функціонування реєстру. Ця подія має відбутися не пізніше 5 місяців із дня набрання чинності законом, тобто до 15 січня наступного року.

Повний текст закону буде вміщено в наступному числі «ЗіБ»

У зв'язку зі святкуванням Дня незалежності наступне число «ЗіБ» вийде друком 29 серпня.

2 Новини і коментарі
4 Від першої особи
5 Судова влада
7 Судова практика
8 Фотофакт
10 Законодавча влада
12 Юридична практика
14 Міжнародне право
15 Іменем України
16 Weekend
17 Документ

61018 ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС

Оформити передплату на газету «Закон Бізнес» можна в будь-якому відділенні зв'язку України

ЦІНА ДОГОВІРНА

4 820105 830014

ВІТАЄМО!

ВОЛОДИМИР МОЙСИК
18 серпня, 55 років

Голова підкомітету Комітету ВР з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, представник фракції блоку «НУНС», народний депутат IV—VI скликань.

ІГОР ГЛУЩЕНКО
19 серпня, 50 років

Член Комітету ВР з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки, представник фракції Партії регіонів, народний депутат VI скликання.

АНДРІЙ ДЕРКАЧ
19 серпня, 45 років

Член Комітету ВР з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки, представник фракції ПР, народний депутат III—VI скликань.

СЕРГІЙ КЛЮЄВ
19 серпня, 43 роки

Голова підкомітету Комітету ВР з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики, представник фракції ПР, народний депутат V та VI скликань.

ІГОР ШКІРЯ
20 серпня, 47 років

Член Комітету ВР з питань транспорту і зв'язку, представник фракції ПР, народний депутат IV—VI скликань.

ОЛЕКСАНДР ЄФРЕМОВ
22 серпня, 58 років

Член Комітету ВР з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності ВР, голова фракції ПР, народний депутат V та VI скликань.

ОЛЕГ РАДКОВСЬКИЙ
22 серпня, 52 роки

Член Комітету ВР з питань транспорту і зв'язку, представник фракції БЮТ — «Батьківщина», народний депутат V та VI скликань.

БОРИС ДЕЙЧ
23 серпня, 74 роки

Голова підкомітету Комітету ВР з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, представник фракції ПР, народний депутат V та VI скликань.

ВАСИЛЬ ДЕРЕВЛЯНИЙ
23 серпня, 50 років

Голова підкомітету Комітету ВР з питань культури і духовності, представник фракції БЮТ — «Батьківщина», народний депутат V та VI скликань.

ОЛЕКСІЙ ФЕДУН
24 серпня, 50 років

Член Комітету ВР з питань свободи слова та інформації, представник фракції ПР, народний депутат V та VI скликань.

МОНІТОРИНГ

Достоїнства Феміди очима українців

Щоб з'ясувати, чи незалежне, неупереджене та доступне в нашій державі судочинство, провели масштабне опитування громадян

› *Закінчення, початок на стор.1*

Акція пройшла в рамках останнього, 4-го, етапу вищеназваного україно-швейцарського проекту, мета якого — зміцнення незалежності та прозорості правосуддя, підвищення авторитету судової влади. У нашій країні цей проект реалізує «Центр суддівських студій». Як розказала директор фонду Наталія Верещинська, проект вийшов на фінішну пряму — він завершиться в грудні поточного року (стартував у 2009-му). На його реалізацію уряд Швейцарії виділив 800000 швейцарських франків.

На власні очі

Ми відвідали Шевченківський районний суд м.Києва, де поспілкувалися з громадянами — учасниками акції, працівниками цієї установи та її керівником. Як нам розповів чоловік, котрий біля входу до суду розказував відвідувачам про моніторинг і роздавав анкети, в цілому люди відгукувалися на його прохання. Лише 5% категорично відмовилися брати участь у заході.

Перша відвідувачка, яку ми зустріли, щойно переступили поріг суду, — 65-річна Людмила Олександрівна, залюбки з нами поспілкувалась. «Я тут уперше. Нічого поганого про цей суд сказати не можу. Мене все задовольняє», — сказала жінка. Разом з тим вона зауважила, що за один раз відвідування важко оцінити роботу установи. На її думку, опитування краще було б проводити серед людей, які побували в суді вже кілька разів.

Саме такою постійною відвідувачкою судів виявилася наша друга співрозмовниця, Наталія Яківна. Коли ми до неї підійшли, жінка саме закінчила заповнювати анкету. Сказала, що справи розглядаються неупереджено, а от щодо дотримання процесуальних строків дала негативну оцінку. «Судді завжди ввічливі й підуть назустріч. Стосовно працівників канцелярії виникають питання, але я пов'язую це з перевантаженням. Думаю, якщо зміняться умови праці, рівень агресії працівників апарату знизиться», — поділилася своїми думками громадянка.

О 17.00 на столі в кабінеті голови суду Олени Мєлєшак уже було майже 3 сотні анкет з відповідями. Можна було робити перші висновки.

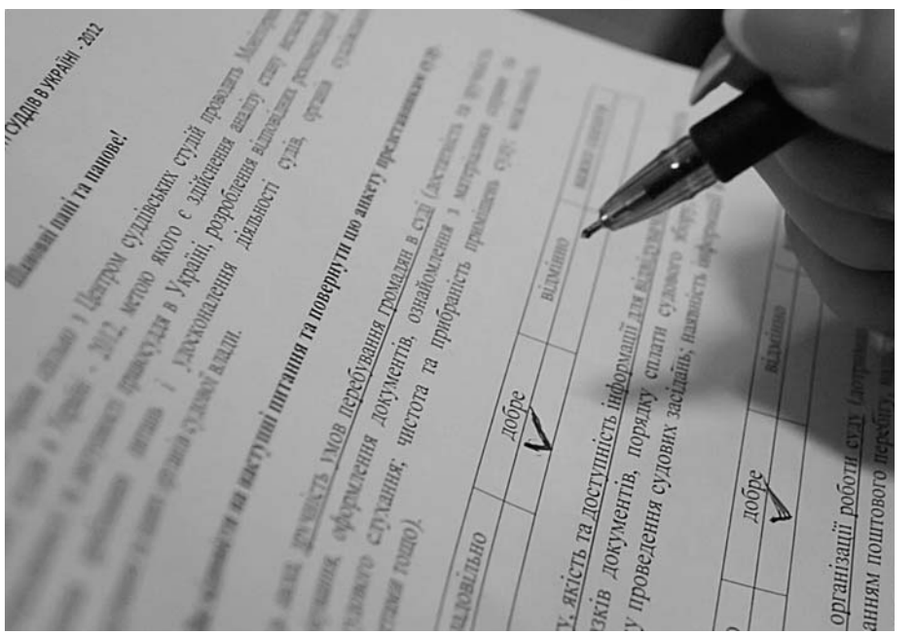

Згідно із попереднім аналізом відповідей найпопулярнішою серед відвідувачів Шевченківського суду м.Києва стала графа «добре».

За словами керівника установи, люди скаржаться на неввічливість працівників, тисняву та відсутність інформації про роботу суду. Такі відповіді стали досить несподіваними для п.Олени. «Скарги щодо відсутності інформації мені не зрозумілі. Адже в нас дуже багато даних про роботу розміщено на стендах, гарний сайт, який постійно оновлюється. Я вже давно не чула, щоб працівники суду грубіянили громадянам. Для них це табу. Вони прекрасно знають: якщо на них надійде скарга, заходи вживатимуться дуже серйозні. У нас за останній рік апарат оновився на 80%. Зараз роботою апарату я задоволена. Мене дивують ці речі. Я буду розбиратися», — прокоментувала ситуацію О.Мєлєшак.

У цілому ідею проведення моніторингу суддя підтримує. Перш за все тому, що опитування підкаже, на що насамперед потрібно звернути увагу.

Довіра до суду

За результатами опитувань, суду довіряють лише 18% громадян. Разом з тим українці стали частіше звертатися до Феміди, аби захистити свої права. Минулого року суди розглянули 8 млн справ, тільки 17% рішень у них оскаржено в апеляційному порядку. «На мою думку, це теж свідчить про певний рівень довіри, про те, що люди задоволені тим, як судова система працює, що сторони вважають рішення прийнятними, а тому не оскаржують їх», — сказав голова РСУ. Для порівняння він навів Російську Федерацію, в якій оскаржується 15% рішень. Я.Романюк переконаний, що для зміцнення довіри суспільства до судів не потрібно проводити ніяких масових звільнень працівників. «Я достеменно знаю реальну ситуацію в судовій системі. 99% людей, які там працюють, щоденно ухвалюють справедливі та законні рішення», — наголосив голова найвищого органу суддівського самоврядування.

Зазначимо, що паралельно з опитуванням звичайних відвідувачів суду в країні вже тривалий час проходить анкетування представників адвокатури та прокуратури, виконавчої та законодавчої влади, науковців, суддів та представників правозахисних громадських організацій. Правознавцям організатори акції запропонували відповісти на низку запитань, серед них, зокрема:

• чи існує незаконний вплив, тиск або втручання в діяльність суддів та органів судової влади з боку представників законодавчої та виконавчої влади, органів місцевого самоврядування?

• чи є практика застосування ВРЮ до суддів дисциплінарної відповідальності та практика призначення суддів на адмінпосади неупередженою та чи відповідають вони принципу незалежності суддів?

• яким чином можна підвищити довіру громадян до суду?

Експерти проаналізують відповіді правознавців і простих громадян та дадуть рекомендації відповідним органам державної влади щодо вдосконалення роботи судової системи. Можливо, навіть у вигляді законопроектів.

ПРЯМА МОВА

ЯРОСЛАВ РОМАНЮК,
голова Ради суддів України:

— Ми розуміємо, що поняття незалежності суддів багатоаспектне. Це питання відбору кандидатів на посади суддів, розподіл справ серед служителів Феміди, питання відповідальності та моральності. Разом з тим ми розуміємо, що немаловажним є саме імідж судової системи, те, як суди сприймаються суспільством. Імідж формується з багатьох, на перший погляд, дріб'язкових елементів: як працівники апарату спілкуються з відвідувачами, які умови створені в суді, чи є можливість ознайомитись із матеріалами справи тощо. Тому ми проводимо опитування, щоб довідатись, як громадяни оцінюють рівень незалежності та доступності суду. Нам потрібно це для того, щоб, проаналізувавши отриману інформацію, зробити висновки та дати певні рекомендації судам і органам державної влади.

ПАВЛО ГВОЗДИК,
голова Ради суддів загальних судів:

— Такі опитування в нас проводяться вже багато років. Опитування громадян дає можливість отримати зворотний зв'язок. Ми кожний день ходимо на роботу, і нам здається, що все нормально, а тут свіжий погляд збоку. Адже є багато слушних зауважень, які варто врахувати. Не треба великих затрат, щоб навчити ввічливо розмовляти з людьми або познайомити з методикою спілкування з конфліктними особами. Нічого складного тут немає, просто працівники суду мають опанувати ці навички. Не треба вчити весь апарат, лише тих, хто безпосередньо контактує з відвідувачами.

РЕФОРМА

Прокуратуру позбавлять протестів

› *Закінчення, початок на стор.1*

Буде обмежено перелік підстав для представництва інтересів громадянина в суді лише випадками неспроможності того самостійно захистити свої права чи реалізувати процесуальні повноваження. Адже, як зазначають автори проекту, Європейський суд з прав людини неодноразово наголошував, що вже сама присутність прокурора на судовому процесі на боці однієї зі сторін ставить під загрозу додержання принципу рівності та справедливого балансу між сторонами.

Проект змінює й порядок подання прокурором заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Таке право залишиться тільки в Генерального прокурора, його заступників, прокурорів Автономної Республіки Крим, областей, мм.Києва й Севастополя.

Народні депутати переконані, що після ухвалення цього закону буде створено правовий механізм, який унеможливить свавільне обмеження прав та свобод фізичних та юридичних осіб, установить додаткові гарантії щодо неможливості блокування їхньої діяльності, зокрема й підприємницької.

ПОЗОВ

Відмовили в задоволенні

Два суди підтвердили неможливість реєстрації засуджених

МАЙЯ БАЙРАК

Минулого тижня події навколо номерів 1 і 5 опозиційного списку внесли пожвавлення в розплановане життя ЦВК та порядок виборчого процесу в Україні. Попри отримані 2 відмови в задоволенні позовів, ВО «Батьківщина» зупинятися не збирається.

Перша спроба: пригоди «неконституційної» постанови

Почалася історія з постанови ЦВК №216. Нею Центрвиборчком відмовив у реєстрації кандидатами в народні депутати Юлії Тимошенко та Юрію Луценку, пояснивши свої дії неможливістю зареєструвати кандидатами громадян України, які мають нескасовані обвинувальні вироки.

Лідери об'єднаної опозиції переконані, що підстав для такої постанови ЦВК не мала, тож звернулися до Київського апеляційного адміністративного суду з позовною заявою. Представник ВО «Батьківщина» в ЦВК Руслан Князевич вимагав скасувати прийняте рішення Центрвиборчкому й зареєструвати Ю.Тимошенко та Ю.Луценка.

Під час судового засідання в КААС Р.Князевич заявив, що «постанова №216 — неконституційна, незаконна й має бути скасована». Далі — уже проголошений раніше на засіданні ЦВК його виступ про ціну закону, особливість і значимість осіб Ю.Тимошенко та Ю.Луценка в українській політиці. Не обійшлося й без уже знайомої та кілька разів чутої промови про різницю в поняттях «реєстрація» та «обрання». Р.Князевич апелював до статей Конституції, якими ЦВК не керувалася під час прийняття постанови. Натомість представники комісії впевнено доводили, що все зробили правильно.

Пояснюючи підстави, що спонукали до прийняття постанови про відмову в реєстрації, та запевняючи в правомірності своїх учинків, представники ЦВК до поданих на розгляд суду документів додали навіть постанову про відмову в реєстрації одному з кандидатів у народні депутати, який на цей момент має непогашені судимості. «Перед законом усі рівні», — пояснили представники ЦВК.

Певно, рішення суду давалося нелегко. Замість обіцяного на обдумування часу в півгодини, чекати довелося майже півтори. Суддя Андрій Коротких, повернувшись до зали суду, почав відразу зачитувати вердикт. У кінці всі почули: «Скаргу представника ВО «Батьківщина» Р.Князевича на дії ЦВК залишити без задоволення».

Перед початком розгляду справи під стінами КААС збиралися нечисленні прихильники Ю.Тимошенко. Небайдужі вигукували традиційні гасла, але невпевнено. Натомість навперебій розповідали, яке несправедливе судочинство в Україні. Проте рішення суду дочекалися не всі — розійшлися. Анатолій Гриценко навіть заявив, що «на цьому рішенні закінчилася кар'єра суддів, які його винесли». Чи закінчиться кар'єра — питання спірне, а от позовні заяви від ВО «Батьківщина» точно ні.

Друга спроба: за що голосували, те й маєте

15 серпня спір продовжили у Вищому адміністративному суді, проте ВАС також відмовив у задоволенні апеляційної скарги.

У своїй ухвалі колегія суддів ВАС, зокрема, відзначила: «Системний аналіз наведених норм свідчить, що з моменту отримання особою статусу суб'єкта виборчого процесу (реєстрації кандидатом у депутати) вона фактично реалізує своє право бути обраною до Верховної Ради, тому реєстрація особи кандидатом у народні депутати України є складовою пасивного виборчого права, яке остаточно реалізується при реєстрації особи ЦВК кандидатом у депутати». Відповідно, суд дійшов висновку, що всі етапи виборчого процесу нерозривно пов'язані та поєднані між собою й підпорядковані єдиній меті — встановленню обраних до законодавчого органу України осіб.

Крім того, судді ВАС нагадали, що при прийнятті закону «Про вибори народних депутатів України» №4061-VI його підтримали, зокрема, 62 представники фракцій «БЮТ — «Батьківщина», 36 — блоку «НУНС» та 18 позафракційних нардепів. Тобто на момент ухвалення цього акта сумнівів щодо неконституційності його окремих положень у них не виникало.

Відкидаючи закиди стосовно «неєвропейськості» цих норм, колегія суддів ВАС звернула увагу, що «обмежувальні вимоги щодо пасивного виборчого права існують у багатьох країнах Європи, а тому Україна не є винятком у такому регулюванні цього питання». Зокрема, як зазначається в мотивувальній частині ухвали, виборчий кодекс Франції не допускає обрання до Національних зборів осіб, які перебувають під опікою; засуджених за злочини до певних покарань, а також осіб, визнаних винними в порушенні законодавства про вибори, та банкрутів. А в Австрії кандидатом на парламентських і місцевих виборах не може бути зареєстрована особа, яка відбуває покарання в місцях позбавлення волі, (протягом строку відбування покарання й 6 місяців після його закінчення). Наявність судимості перешкоджає реєстрації кандидатом на парламентських виборах у Бельгії. В Іспанії кандидатом не може бути зареєстрована особа, яка відбуває покарання за скоєння злочину. В Італії кандидатом на парламентських виборах не може бути зареєстрована особа, яка взагалі колинебудь засуджувалася до позбавлення волі на строк понад 5 років (якщо строк відбування покарання становив 3—5 років, то така особа не може бути обраною до зняття судимості).

Тому, як відзначив суд, «установлене ч.3 ст.76 Конституції та ч.4 ст.9 закону №4061-VI обмеження пасивного виборчого права осіб, які мають незняту або непогашену судимість, з конкретизацією правової природи вчиненого злочину через вказівку на його умисний характер сумісне з практикою законодавчого регулювання цього питання в країнах Європи та позицією Венеціанської комісії».

Судді також не взяли до уваги посилання на наявність вердикту Євросуду в справі «Луценко проти України», відзначивши, що це «не свідчить про відсутність у Луценка Ю.В. судимості за вчинення умисного злочину».

Постанову КААС від 11.08.2012 визнано обгрунтованою. Подальшого оскарження цього рішення в українських судах закон не передбачає.

Проте опозиція не зупиняється. Р.Князевич уже заявив, що вони будуть звертатися в міжнародні суди. Хоча максимум, чого можна домогтися в Страсбурзі, то це певної суми компенсації. І, звичайно, прецеденту. Адже це — не останні вибори, в яких не зможуть брати участі Ю.Тимошенко та Ю.Луценко.

КАНДИДАТИ

Ілюзії та ілюзіоністи

Опозиціонери дистанціюються від свого лідера, переконуючи її, що все в руках ЄСПЛ

ЛЕВ СЕМИШОЦЬКИЙ

Відмова в реєстрації як кандидатів у нардепи двох опозиційних лідерів не здивувала нікого. І наступного дня в об'єднаному штабі розсекретили план, який, на думку опозиційної «трійки», має забезпечити мандатами Юлію Тимошенко та Юрія Луценка. Хоча для кожного більш-менш обізнаного з практикою Євросуду є очевидним, що обрана стратегія має на меті лише заколисати пильність лідера ВО «Батьківщина» ілюзією рішучих дій.

Запевнення лідерів об'єднаної опозиції стосовно допомоги від Євросуду дещо не узгоджуються з практикою ЄСПЛ.

Поодинокий протест

Перше, на що звернули увагу журналісти в день розгляду списку «Батьківщини» в Центрвиборчкомі, — відсутність «біло-сердечної» підтримки як ззовні, так і всередині будинку ЦВК. Боротися за права №№1 і 5 зі списку відрядили одного Руслана Князевича — досвідченого фахівця з огляду на його тривалий період роботи в комісії, але аж ніяк не бійця-політика, який здатен створювати інформаційні меседжі. Ні Арсеній Яценюк, ні Олександр Турчинов того дня в ЦВК не з'явилися.

Здивування посилила позиція членів Центрвиборчкому, які свого часу обиралися до комісії за квотою БЮТ. Вони не стали голосувати проти рішення про нереєстрацію Ю.Тимошенко та Ю.Луценка. Просто утрималися.

На думку експертів, збіг цих подій — не випадковість. І навіть оприлюднені наступного дня наміри об'єднаної опозиції оскаржити рішення ЦВК в Київському апеляційному адміністративному суді не заперечують відчуття наявності в її лідерів ще однієї стратегії: дистанціюватися від Ю.Тимошенко та поступово усунути її з політичного Олімпу.

Та й прилюдне обурення тим, що Центрвиборчком не став займатися демагогією й ігнорувати норми Конституції, було настільки награним, що не переконало навіть прихильників «біло-сердечних» в обгрунтованості позову. Як наслідок, на захист своїх лідерів перед початком засідання зібралося тільки кілька десятків мітингувальників, а рішення дочекалося вполовину менше.

Так само як щось несерйозне сприймаються обіцянки знайти правду в Євросуді. Адже кожному юристові, включаючи європейських, зрозуміло, що встановлені Основним Законом обмеження на пасивне виборче право охоплюють не лише набуття депутатського мандата, а й шлях до нього. Якби було інакше, то можна було б вимагати реєстрації неповнолітньої дитини з таким розрахунком, що до кінця каденції парламенту їй виповниться 18 і вона матиме право скласти присягу.

Зрештою, вибори — не безоплатна гра. Однак якщо послуговуватися доводами лідерів опозиції, викладеними в позовній заяві, то можна було б зареєструвати Ю.Тимошенко чи Ю.Луценка кандидатами в мажоритарному окрузі, а в разі їхньої перемоги проводити нові й нові перевибори, аж доки зняття чи погашення судимості не уможливлять отримання депутатського посвідчення. Або запросити до списку відомих іноземців, яким також не можна ставати нардепами, але, як випливає зі слів А.Яценюка, яким Конституція не забороняє реєструватися кандидатами в народні обранці.

«Позбав мене від лукавого…»

Та й лукавлять юристи «Батьківщини», стверджуючи, що вже найближчим часом отримають вердикт Євросуду, який виправдає Ю.Тимошенко. Як відомо, рішення у справі «Луценко проти України» вже оприлюднено, але в ньому немає ні слова, що можна було б витлумачити як оцінку процесу в українських судах. Відповідно, воно не є підставою для обов'язкового скасування постановленого вироку, оскільки судді ЄСПЛ аналізували виключно обгрунтованість арешту екс-міністра та його тримання під вартою.

Тимошенкова заява, яка перебуває на розгляді в Стразбурзі, так само стосується винятково досудового слідства та умов тримання під вартою. Навіть якщо Євросуд надоперативно розгляне її та десь у вересні винесе рішення (що дуже малоймовірно), то, за процедурою, Україна матиме 3 місяці для його оскарження у Великій палаті Суду. Тобто десь у грудні, за найкращого розвиту подій, Ю.Тимошенко тільки отримає право на справедливу сатисфакцію за свій арешт. Натомість для оскарження власне вироку слід ще одержати відмову в задоволенні касаційної скарги до Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ, подати заяву до Страсбурга й чекати ще мінімум рік на її розгляд.

Чи можуть не знати про це нинішні лідери опозиції? Малоймовірно, що так. А якщо знають, чому не скажуть відверто, що Ю.Тимошенко не варто розраховувати на допомогу Європи раніше 2014 року? Тобто вже після того, як розпочне роботу Верховна Рада VII скликання.

Звісно, якщо соратники Юлії Володимирівни будуть послідовними, вони мають усім списком відмовитися складати присягу. Проте й це не допоможе ув'язненій: якщо в сесійній залі набереться 300 нардепів для початку роботи, «відмовники» просто залишаться без мандатів.

На думку експертів, подібний сценарій — з галузі фантастики. Адже у списку опозиції є чимало людей, яким не завадить депутатська недоторканність. Висловлюються навіть припущення: ті політики, в чиїх руках нині опинився опозиційний прапор, розраховують, що Ю.Тимошенко якомога довше залишатиметься поза політикою. Адже не за горами — президентські вибори, і за відсутності одного з фаворитів доведеться робити ставку на когось із «другого ешелону». А там хтозна, може, посміхнеться доля, і «запасний гравець» стане першим. Саме для цього і створюється ілюзія допомоги політичним бранцям, аби перевести на себе симпатії виборців.

У такому разі і Ю.Тимошенко, і Ю.Луценко потрібні в ролі жертв режиму. З якою вони поки що чудово справляються.

КОРИСЛИВІ МОТИВИ

Виконати за 13 тисяч

Прокуратура Подільського району столиці скерувала до суду кримінальну справу стосовно посадовця державної виконавчої служби Подільського райуправління юстиції в м.Києві, який підробив службові документи та закрив виконавче провадження, за що одержав 13 тис. грн. хабара.

Чиновника обвинувачують за ч.1 ст.366 («Службове підроблення») і ч.2 ст.368 КК («Одержання хабара»). З'ясувалося, що посадовець склав акт, до якого вніс завідомо неправдиві відомості про відсутність майна в боржника, на підставі чого виніс незаконну постанову про повернення без виконання рішення суду про стягнення 42 тис. грн. на користь одного зі столичних банків.

Як повідомлялося, 27 червня хабарника було затримано під час одержання 6500 грн. Утім, як установлено в ході досудового слідства, це була друга частина хабара. Першу частину (теж у розмірі 6500 грн.) за винесення постанови про повернення виконавчого документа без виконання посадовець отримав ще в лютому цього року.

Нині кримінальна справа перебуває на розгляді в Подільському районному суді м.Києва.

ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Луганські перевертні

На Луганщині завершено досудове слідство в кримінальній справі стосовно 2 працівників органів внутрішніх справ за обвинуваченням у вимаганні та одержанні хабара, а також у зловживанні службовим становищем.

Навесні цього року співробітники одного з територіальних підрозділів ГУ МВС України в Луганській області затримали на гарячому молодика, який намагався демонтувати ділянку електромережі, аби здати на брухт силовий кабель. Погрожуючи притягненням до кримінальної відповідальності, правоохоронці почали вимагати 10 тис. грн. Щоб замаскувати факт хабарництва, вони наказали переказати кошти на банківський рахунок їхнього знайомого підприємця.

Співробітники СБУ спільно з підрозділом внутрішньої безпеки МВС затримали обох міліціонерів під час одержання другої частини хабара. Стосовно зловмисників органами прокуратури порушено й розслідувано кримінальну справу за ч.3 ст.368 («Одержання хабара») та ч.3 ст.364 КК («Зловживання владою або службовим становищем»). У липні матеріали скеровано до суду.

РЕЗОНАНС

Пом'якшення через вину

Апеляційний суд вирішив, що екс-урядовцю достатньо умовного покарання

ВАСИЛЬ КОЛІШНИЙ

Часткове визнання вини, як уважає сторона обвинувачення, допомогло колишньому в.о. міністра оборони Валерію Іващенку вийти на волю. Хоча — з іспитовим строком. Щоправда, захист має намір подати ще й касаційну скаргу.

«Справа Іващенка» стала чи не першою резонансною подією для вітчизняної Феміди. Ще не були пред'явлені обвинувачення Юлії Тимошенко, ще не перебував під вартою Юрій Луценко, а колишній головний оборонець уже перебував у СІЗО. В.Іващенка заарештували за підозрою в зловживанні владою під час продажу майна Феодосійського судномеханічного заводу, що завдало шкоди бюджету в особливо великих розмірах. Обвинувачення стверджувало, що погоджувальна віза екс-міністра на плані санації підприємства обійшлася державі в 70 млн грн.

В.Іващенко не заперечував, що підписав план санації, але наполягав, що вчинив згідно із законом. До того ж погодив план санації із зауваженнями. Проте не вказав цього на титулі документа. Під час засідання в Апеляційному суді м.Києва він зауважив: «Моїм упущенням є те, що на титульному аркуші поруч зі своїм підписом у графі «Погоджено» я не додав: «з урахуванням доповнень на аркуші 58». Цю обставину він пояснив тим, що не мав досвіду в таких питаннях.

Натомість сторона обвинувачення розцінила це як часткове визнання вини. «Він у суді виголосив заяву, що це справа не політична, і частково визнав вину», — прокоментував ситуацію журналістам прокурор Петро Коваль.

Суд частково задовольнив апеляцію засудженого та його захисників, звільнивши В.Іващенка від відбування основного покарання з іспитовим строком на 1 рік. Його зобов'язали не виїжджати за межі України без повідомлення працівників Кримінально-виконавчої інспекції, а також періодично з'являтися до неї для реєстрації.

Пом'якшили покарання й колишньому керуючому санацією Феодосійського судномеханічного заводу Сергію Міхєєву. Призначені раніше 3 роки позбавлення волі замінили на умовні також із річним іспитовим строком.

Власне, «справа Іващенка» була першою з-поміж тих, які на Заході називали «політичними». Колишнього в.о. міністра навіть деякий час згадували поруч із Ю.Тимошенко та Ю.Луценком. Однак сам підсудний дотримувався іншої думки й не вважав себе політиком. Хоча й доводив, що справу проти нього сфабрикували його колишні підлеглі, які хотіли помститися за своє звільнення. «Їх було достатньо, зокрема, один із заступників міністра. Вони прийшли до міністерства займатися дерибаном майна», — стверджував свого часу В.Іващенко.

Водночас ще один колишній міністр оборони Анатолій Гриценко у квітні цього року заявив, що фактично В.Іващенко перебував на лаві підсудних через одного із членів фракції «БЮТ — «Б», який є міністром тіньового уряду. За словами А.Гриценка, саме цей нардеп примусив в.о. міністра оборони завізувати план санації.

Слова обох екс-міністрів підтверджують ту обставину, що «справа Іващенка» дійсно від початку була неполітичною. Як і кілька попередніх вироків стосовно колишніх високопосадовців, котрі також відбулися умовним покаранням. Адже, як правило, вони розплачувалися не за власні злочинні наміри, а за виконання вказівок більш високопоставлених чиновників або політиків.

Утім, адвокати В.Іващенка вже заявили, що домагатимуться повного виправдання свого підзахисного в касаційній інстанції. Проте для цього, очевидно, слід було б назвати тих, хто замовив план санації підприємства. Хоча, щойно буде озвучене прізвище конкретного політика, у хід піде сценарій під умовною назвою «політичні переслідування».

ТРАФІК

Рабині на експорт

У Криму до різних строків позбавлення волі засуджено членів організованої злочинної групи, яка вивозила молодих жительок півострова до Туреччини з метою подальшої сексуальної експлуатації.

На лаві підсудних опинилися 2 жінки — 30-ти та 25-ти років. Старша була «сутенеркою», молодша вербувала живий товар. Займатися таким «бізнесом» вони почали 2 роки тому. Старша тривалий час заробляла на життя в Туреччині проституцією. Згодом, налагодивши потрібні зв'язки в місцевому кримінальному середовищі, посіла більш високу сходинку та зайнялася сутенерством. Шукати дівчат на експорт вона запропонувала подрузі, яка мешкала в Сакському районі АРК. До обов'язків вербувальниці належали добір кандидаток, їх психологічна обробка, підготовка портфоліо та переправлення «товару» через кордон.

Під час розслідування, яке проводило СУ ГУ МВС України в АР Крим, з'ясувалося, що принаймні 2 постраждалих вивезли за кордон, приховавши справжню мету подорожі, одна з дівчат повернулася додому із серйозними психічними розладами, а третю «підсадили» на наркотики.

Суд визнав обох жінок винними в скоєнні злочинів, передбачених ч.2 ст.149 («Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини») та ч.2 ст.303 КК («Проституція або примушування чи втягнення до заняття проституцією»). Організаторку кримінальної групи засуджено до 3 років і 4 місяців позбавлення волі, її спільницю — до 5 років з іспитовим строком 3 роки.

ЕКСТРАДИЦІЯ

Майора випустили, але не відпустили

АНТОН ПРЯНИКОВ

Італійська сторона не припиняла й не припиняє процедури екстрадиції колишнього співробітника Управління державної охорони Миколи Мельниченка, затриманого в Неаполі й увечері 14 серпня звільненого з-під варти. Про це повідомляє джерело в Українському національному бюро Інтерполу.

14 серпня в Інтернеті з'явилося повідомлення про те, що Апеляційний суд Неаполя ухвалив рішення звільнити М.Мельниченка з-під варти. Зокрема, першим такою інформацією на своїй сторінці у Facebook поділився екс-голова Харківської облдержадміністрації Арсен Аваков: «Про це мене повідомив його (М.Мельниченка. — **Прим. ред.**) адвокат П'єр-Франческо Скаркіллі. Найімовірніше, в другій половині дня будуть завершені формальності, й Микола залишить в'язницю». Проте вже наступного дня агентство УНІАН з посиланням на інформоване джерело в Українському національному бюро Інтерполу повідомило, що це ніяк не позначиться на процедурі екстрадиції відставного майора.

За словами співбесідника агентства, від італійських колег надійшло повідомлення, що вони не припиняють процедури екстрадиції, проте, оскільки М.Мельниченко має в США статус біженця й перебуває під дією програми охорони свідків, тримати його під вартою місцеві правоохоронні органи вважають недоцільним. Саме тому він був звільнений.

Нагадаємо: М.Мельниченка затримали 3 серпня в аеропорту Неаполя за ордером, виданим Українським національним бюро Інтерполу, відразу після прибуття літака з Вашингтона. М.Мельниченко заявив про готовність пройти процедуру екстрадиції до України. Після затримання він був доставлений в еміграційну тюрму. 6 серпня суд Неаполя не зміг ухвалити остаточного рішення про екстрадицію М.Мельниченка, оскільки під час судового засідання той категорично відмовився повертатися до України, пояснивши, що там існує загроза його життю. 14 серпня затриманий був випущений з тюрми Неаполя. Як повідомив адвокат колишнього співробітника УДО Микола Неділько, «близько 21.00 за київським часом М.Мельниченко був звільнений з-під варти, оскільки італійська Феміда не знайшла підстав для його екстрадиції до України». Відповідаючи на запитання, чи залишиться надалі його підзахисний в Італії, адвокат сказав: нині відомо, що М.Мельниченко перебуватиме на території цієї країни. Нагадаємо: в кінці грудня 2011 року Печерський райсуд м.Києва визнав законною постанову Генпрокуратури від 2001 року про порушення кримінальної справи щодо М.Мельниченка. 16 лютого 2012 року стало відомо, що Апеляційний суд м.Києва відхилив скаргу М.Мельниченка та його захисту, залишивши в силі рішення Печерського райсуду.

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Голова Ради суддів Російської Федерації, суддя Верховного суду РФ Юрій СИДОРЕНКО:

«Якщо ми хочемо мати незалежного суддю, то він повинен призначатися указом президента»

Юрій СИДОРЕНКО
народився в 1945 р. в м.Суми (УРСР).
У 1974 р. закінчив юридичний факультет Ленінградського державного університету.
З 1974 р. — у судовій системі, працював у Ленінграді районним суддею, головою районного суду.
З 1993 р. — суддя Верховного суду Російської Федерації.
Бере участь у роботі органів суддівського співтовариства Російської Федерації з моменту їх створення в 1992 р. У 1995-му був обраний головою Ради суддів Російської Федерації. У 1996, 2000, 2004 і 2008 рр. переобирався на цю посаду.
Юрій Іванович — заслужений юрист РФ.

МАРИНА ЗАКАБЛУК

Востаннє він був у Києві 55 років тому. І ось, маючи вже 38-річний стаж роботи в судовій системі, суддя Верховного суду РФ, голова Ради суддів Росії Юрій СИДОРЕНКО разом з колегами приїхав в українську столицю. Він розповів представникам судової влади України про досягнення Ради суддів РФ за 20 років існування, про те, які питання сьогодні найчастіше турбують органи суддівського співтовариства. У програмі візиту російської делегації було заплановано інтерв'ю Юрія Івановича нашому виданню. Він поділився з кореспонденткою «ЗіБ» спогадами про Київ і розповів про життя російських служителів Феміди.

«Розпад судової системи загрожував негативними наслідками для всієї країни»

— Юрію Івановичу, ви народилися в Україні. Що сьогодні пов'язує вас із нашою країною?

— Як громадянина з Україною мене пов'язує наша спільна більш ніж тисячолітня історія, наші спільні перемоги й досягнення. Якщо ж говорити про особисте життя, то, на жаль, тепер мене пов'язують з Україною тільки могили рідних: тут поховані моя бабуся, тіточки, інші родичі. Україна для мене — це пам'ять про дитинство.

— За три дні ви встигли погуляти по Києву. Як вам наша столиця? Змінилася відтоді, як ви востаннє сюди приїжджали?

— Востаннє я був у Києві 55 років тому, коли мені було 12 років. Тоді українська столиця мені дуже сподобалася: зелене, затишне місто зі стародавньою історією. Хто не знає Києва? Будь-який громадянин Радянського Союзу цим містом захоплювався, пишався і любив його. Тепер склалося таке саме враження. Багато місць упізнавані: я запам'ятав їх ще в дитинстві.

— У березні цього року Рада суддів РФ відзначила 20-річчя. Ви були членом першого складу президії Ради суддів. Розкажіть, як починалася робота органу суддівського самоврядування? У яких умовах на той час була судова система Росії?

— На початку 1990-х років судова система переживала глибоку кризу, була в стані розпаду. Сотні суддів звільнилися, лежали сотні заяв про звільнення, охочих стати суддями практично не було. Працювати доводилося в жахливих умовах, у непристосованих будівлях: колишніх лазнях, казармах, тобто бозна-де. Фінансування — на найплачевнішому рівні, суди були доведені до крайності.

— Наскільки нам відомо, першим кроком Ради суддів РФ була підготовка проекту закону «Про статус суддів у Російській Федерації».

— У березні 1992 року Рада суддів зібралася на перше засідання. Воно було галасливе, емоційне, судді говорили, що сім'ї годувати нічим. Як наслідок, усі зійшлися на тому, що потрібний закон про статус суддів. У червні того ж року акт був прийнятий. Тобто всього 3 місяці пішло на створення цього важливого для служителів Феміди закону.

Ухвалення цього документа дозволило, по-перше, підвищити престиж професії, по-друге, дати суддям гарантії незалежності, соціальні гарантії. Закон зберіг суддівське співтовариство від розпаду, припинився процес звільнення служителів Феміди, адже вони повірили в те, що судова влада функціонуватиме належним чином. Із цієї миті, можна сказати, було дано старт судовій реформі.

— Як удалося в такі стислі строки прийняти акт?

— По-перше, це була необхідність. Це розуміли всі: і судді, і законодавча влада, і президент. Вони усвідомлювали, що судова система була в критичному становищі, а суд — одна з опор держави. Тобто розпад судової системи загрожував негативними наслідками для всієї країни.

По-друге, судді дуже хотіли, щоб такий закон прийняли. Вони активно його просували, лобіювали на всіх рівнях, оскільки були досить авторитетними людьми, у всіх були знайомі депутати, представники органів виконавчої влади.

У той час державна влада в Росії не була такою монолітною: намітилася «тріщина» між виконавчою владою і законодавчою. Хоч як дивно, це теж сприяло тому, що в законі про статус суддів удалося закріпити положення, яких не було б у цьому документі, якби одна з гілок влади стала монолітною.

Парадоксально, але в несприятливий для країни час з'явилися сприятливі для нас чинники: коли судова система дійшла до точки падіння, раптом з'явилися ресурси, які сприяли ухваленню закону.

І ще одне: до Державної думи відповідний проект унесли три гілки влади: Верховний суд РФ, Верховна рада РФ і президент. Це унікальний випадок, я не пам'ятаю більше прикладів, щоб якийсь законопроект уносили одночасно всі гілки влади.

«Судовий департамент доклав чималих зусиль, щоб бюджет збільшився майже в 30 разів»

— Коли закон «Про статус суддів у Російській Федерації» вже діяв, ви зрозуміли, що є необхідність у створенні органу, який візьме «шефство» над судовою системою. Так був створений судовий департамент при ВС РФ? Чи чинило опір реалізації цієї ідеї Міністерство юстиції? Чи були противники ідеї відокремлення судової влади від виконавчої?

— Так, опір Мін'юсту був. Багато було й противників цієї ідеї. Більш того, і в суддівському співтоваристві не відразу дійшли єдиної думки. Служителі Феміди досить швидко визначилися, що такий орган потрібний, і з цього приводу суперечок не було. Спори були про те, в системі яких органів влади він повинен бути.

На II всеросійському з'їзді суддів думки розділилися: трохи більше за половину делегатів уважали, що судовий департамент повинен бути в надрах Міністерства юстиції, тобто в системі органів виконавчої влади, решта — що він повинен бути всередині судової системи.

«Після ухвалення закону «Про статус суддів» падіння судової системи в прірву сповільнилося».

Проте минув рік, два, три, міністерство такого органу не створило. Становище із забезпеченням діяльності судів погіршувалось. І хоча після ухвалення закону «Про статус суддів» падіння судової системи в прірву сповільнилося, через те, що Мін'юст не вживав ніяких заходів, недофінансування як було, так і залишилося. Убогі будівлі, жебрацькі зарплати працівників апарату — все залишилося без змін. Тобто закон підвищив статус суддів, але інших проблем не розв'язав.

Тоді судді дійшли висновку, що міністерство не здатне виконувати те завдання, яке на нього покладене, — забезпечення діяльності судів. Ми розробили закон про судовий департамент, ВС уніс його до Держдуми, і там нас підтримали. У результаті в 1998 році з'явився орган, який діє ефективно. Судовий департамент — це федеральний державний орган, що здійснює організаційне забезпечення діяльності верховних судів республік, краєвих і обласних судів, судів міст федерального значення, автономної області й автономних округів, районних судів, військових і спеціалізованих судів, органів суддівського співтовариства, фінансування мирових суддів і формування єдиного інформаційного простору федеральних судів загальної юрисдикції та мирових суддів.

Якщо порівнювати бюджети, які виконували міністерство (останній — у 1997 році, а з 1998-го їх почав виконувати судовий департамент) і судовий департамент, то збільшення — майже в 30 разів. Звичайно, за ці роки держава стала багатшою, бюджет — більшим, змінилося ставлення уряду до фінансування судів, але судовий департамент доклав чималих зусиль, щоб бюджет збільшився майже в 30 разів.

Цей орган не є органом виконавчої влади, його представники можуть прийти на засідання парламенту й сказати: «Ні, ми не згодні з тим-то і тим-то». Судовий департамент незалежний від уряду, тоді як Міністерство юстиції входить до складу уряду, а, як відомо, частина чогось не може суперечити цілому.

— Фінансування українських судів залишає бажати кращого. З року в рік Феміді не вистачає грошей не те що на ремонт приміщень або придбання техніки, а навіть на канцелярське приладдя. Як ідуть справи з фінансуванням російських судів?

— Бюджет судів загальної юрисдикції становить $4 млрд. Плюс до цього в нас реалізовані три цільові федеральні програми, за якими виділяються додаткові кошти на інформатизацію, інститут помічників, капітальне будівництво. Як правило, кожна цільова програма розрахована на 4 роки, її бюджет — 50—60 млрд руб. Тобто кожні чотири роки судова система отримує додатково $2 млрд. Це чимала сума, і нам багато чого вдалося зробити, використовуючи ці кошти. Сьогодні в Росії ви вже не побачите убогих будівель судів. Скажу більше, у невеликих містах, обласних, районних центрах часто будинки судів — найкращі будинки в цих населених пунктах. Так виникають нові традиції: наприклад, молодята фотографуються біля судів. Усе це сприяє зміцненню авторитету закону, судової влади. Будівля суду призначена не тільки для працівників апарату або служителів Феміди, вона — для громадян, які туди приходять. Звичайно, краще приходити в храм правосуддя, ніж у хлів.

— Розкажіть, будь ласка, про випадки, коли суддівське співтовариство потребувало захисту Ради суддів РФ, наприклад від посягання на фінансову незалежність?

— Відповідно до ст.33 закону про судову систему РФ уряд без згоди Ради суддів не має права зменшувати бюджет поточного року й подавати до парламенту бюджет наступного року менший, ніж у попередньому році. У 1998-му в Росії була криза, і уряд оголосив про скорочення бюджетів. Витрати на утримання судової системи зменшили на 26,2%. Це було зроблено без згоди Ради суддів. Ми звернули на даний факт увагу уряду. Коли він ніяк не відреагував, ВС звернувся до Конституційного суду, і той визнав дії Мінфіну незаконними в цій частині. Але й це не дало бажаних результатів. Тоді рада звернулася до Генпрокурора з вимогою притягнути міністра фінансів до кримінальної відповідальності за невиконання рішення КС, за перевищення влади. Історія закінчилася тим, що Мінфін визнав свою неправоту, скорочення фінансування не відбулося. Більше Мінфін жодного разу не нехтував нормою ст.33.

«У нас у ради обирають найбільш активних, авторитетних людей»

— В Україні тільки 4 ради суддів, у кожній з них — по 11 членів. У Росії ж є Рада суддів РФ і ради суддів суб'єктів РФ. Як ви думаєте, чи залежить якість роботи органів суддівського самоврядування від їх кількості?

— Ні, не залежить. Усе залежить від того, наскільки активні й принципові судді у відстоюванні своїх позицій. Це головна умова, щоб рада була дієздатною. Багато чого залежить і від того, які повноваження органів суддівського самоврядування визначені законом, від загальної правової культури в державі, ставлення до суду й від органів співтовариства. Кількість членів рад не впливає на якість роботи. Робота ради залежить від людей, які входять до її складу.

У нас до рад обирають найбільш активних, авторитетних людей. Результати їх діяльності є, і вони позитивні. Навіть судова реформа в Росії була проведена успішно, тому що її проводили самі судді, які були активними прихильниками й провідниками реформи.

— Думаю, що величезну допомогу в реалізації всіх ідей надають вищі судові інстанції, що мають право законодавчої ініціативи. В Україні цього немає.

— Безумовно. Суди користуються цим правом, особливо ВС. Він уносив дуже багато законопроектів. Як правило, більшість проходить через парламент. Але деякі застряють там надовго, як, наприклад, законопроект про адміністративні суди.

— До речі, стосовно адміністративних судів... У нашій країні вони працюють уже майже 7 років. Чи просуває і чи підтримує Рада суддів ідею створення системи адміністративних судів у Росії? Чи потрібна ця система судів вашій країні?

— Так, у цьому питанні Україна нас випередила. Ми вважаємо, що вони повинні в нас бути. Більш того, це не тільки наша думка. У конституції записано: ВС здійснює кримінальне, цивільне і адміністративне судочинство. Законопроект про адміністративні суди лежить у Держдумі вже років 10. У першому читанні він був прийнятий, але потім справа застопорилася з різних причин.

— Яких саме?

— Одна з причин — протидія судів різних видів юрисдикції. Інша причина — коли проект вносили до Держдуми, був «парад суверенітетів», існувала загроза розпаду держави, оскільки проголосили гасло: «Беріть суверенітету стільки, скільки хочете». У результаті центральна влада ослабла, а місцеві власті відчули свою силу, у них з'являлося дедалі більше повноважень. До речі, судову систему, якщо можна так висловитися, теж хотіли приватизувати. Але головне, що громадянин перед владою був беззахисним. Тому й унесли законопроект про адмінсуди. Влада підтримувала його. Проте коли центральна влада зміцнила свої позиції, то суд, який мав розглядати позови громадян до влади, начебто став і не потрібним.

— Я так розумію, що Рада суддів активно підтримує ідею створення системи адмінсудів?

— Безумовно. Це ж вимога конституції! Як же рада може не підтримувати цієї ідеї? Передусім такі суди потрібні для громадян. Усе, що ми робимо, потрібно не нам, а громадянам. Ми працюємо не для себе, а для людей: захищаємо їхні законні права.

— Ось ви сказали, що коли був «парад суверенітетів», суди хотіли «приватизувати»...

— Так, було й таке. Одне з досягнень Ради суддів — те, що їй удалося зберегти всі суди як федеральні, такі, що входять до єдиної судової системи. Адже хотіли зробити обласні й районні суди місцевими. Верховний суд і Рада суддів обстоювали позицію, що всі суди, які існували на той момент: і районні, й обласні, і вищі — повинні мати статус федеральних.

«Рада — представницький орган, ми нікому не нав'язуємо, хто повинен бути її членом»

— У 2010 році в Україні була проведена судова реформа, яка змінила структуру й повноваження Ради суддів України. Тепер особи, які займають адміністративні посади, не можуть входити до складу рад суддів. Членами Ради суддів Росії є багато голів судів. Знаємо, що голова Вищого арбітражного суду РФ Антон Іванов критикував орган, який ви очолюєте, за участь у його роботі великої кількості керівників судів. Скажіть, членство голови суду в Раді суддів — це добре чи погано? Як думаєте, українські законодавці правильно зробили, що прибрали з рад суддів усіх осіб, котрі займають адмінпосади?

— Я не беруся судити, правильно зробила Україна чи ні. Це справа українських колег, у кожного своя логіка. Як мовиться, у чужий монастир зі своїм статутом не ходять, у всіх свої правила й порядки.

Що стосується Росії, то в нашій раді представлені й рядові судді, й голови, і їх заступники. Є представники судів усіх видів юрисдикції та всіх рівнів. Протягом 20 років питома вага голів у нас увесь час збільшується. Це я пов'язую з тим, що зростав авторитет ради і голови судів прагнули туди потрапити.

Рада суддів — не конференція, не майданчик для дискусій. Це орган, який наділений реальними повноваженнями, впливає на політику всередині судової системи. У голови суду більше впливу й можливостей проводити цю політику. Тому я не вважаю, що це погано. Але найголовніше для ради не те, що до її складу входить багато голів, а те, що кістяк органу суддівського самоврядування становлять представники всіх суб'єктів РФ. У кожному суб'єкті є суди загальної юрисдикції, арбітражні суди, в багатьох суб'єктах — статутні суди. Вони визначають: хто найавторитетніший, найкваліфікованіший і кого відправити до ради. Як правило, обирають голову обласного суду.

«Сьогодні в Росії ви вже не побачите убогих будівель судів».

Рада — представницький орган, ми нікому не нав'язуємо, хто повинен бути його членом. Квоту не визначаємо: наприклад, в одній республіці ви повинні висунути мирового суддю, в іншій — голову обласного суду, ще в одній — чоловіка чи жінку. Цього немає. Самі судді вирішують, кого їм висунути в раду.

— Два роки тому в Україні була змінена процедура добору кандидатів на посади суддів. І ці зміни дали можливість обрати для Феміди кращих з кращих. Чи задоволені ви процедурою добору кандидатів у Росії, тими вимогами, які до них висуваються? Що варто змінити в цьому питанні?

— Напевно, немає необхідності щось змінювати в процедурі добору. Вона розроблена достатньо скрупульозно. Всі кандидати на посади суддів проходять багатоступінчаті фільтри. Чого я дійсно хочу? Щоб у судді йшли кращі з кращих. Як цього домогтися? Це завдання не тільки ради, судів вищих інстанцій, це завдання державного рівня.

Мабуть, робота судді не така престижна, і це не дозволяє нам набирати найкращих. У Росії для того, щоб стати суддею, потрібно не тільки відповідати віковому критерію, мати вищу юридичну освіту, стаж роботи, потрібно скласти іспит спеціальній екзаменаційній комісії, більшість в якій становлять судді. З 10 кандидатів, котрі подали заяви, його складають тільки двоє. Уявляєте, після проходження першого фільтру залишаються 2 людини, 8 виявляються, так би мовити, за бортом. Це говорить про низький рівень підготовки у вузах.

Наступний фільтр — кваліфікаційна колегія, яка перевіряє і рівень підготовки, і моральні якості, і біографію кандидатів. У свою чергу голова суду може не погодитися з рішенням кваліфікаційної колегії та повернути документи. Якщо ж він згоден, то документи потрапляють до голови ВС, а потім уже — в апарат Президента, Раду федерації.

Сама по собі процедура добору кандидатів на посади суддів непогана. Проблема в тому, що в нас немає конкурсу достатньо кваліфікованих кадрів. Якби зі 100 охочих стати суддею 10 або 20 чоловік складали іспити, претендуючи на 1 вакансію, тоді ми могли б вибирати. А так вибір у нас, на жаль, обмежений.

— Як ви думаєте, що не влаштовує юристів у професії судді? Може, рівень зарплати?

— Років 5 тому порівняно з іншими держслужбовцями рівень зарплати суддів був високим. Нині вона — на середньому рівні. А взагалі ця професія дуже небезпечна, важка, навантаження на суддів велике. Ми ніяк не можемо домогтися, щоб уряд прийняв науково обгрунтовані норми навантаження, хоча ми їх уже давно розробили. Нам зрозуміло, чому цього досі не зроблено: потрібно буде збільшити фінансування.

Сьогодні, на жаль, професія судді не є престижною. На адресу судів лунає дуже багато критики, причому голослівної. Все це через резонансні справи, які штучно роздуваються. На підставі того, що комусь не сподобалося, як якась справа вирішується, бруд виливають на всю систему. Тому часто чуємо: суди залежні, корумповані. Такі голослівні заяви іноді звучать із самого верху. Це не сприяє зміцненню авторитету судів. Ми не в змозі самі справиться з проблемою недовіри до судів. Заявами «Ми хороші, повірте нам» проблему не розв'яжеш. Рішення повинні ухвалюватися на державному рівні

У цілому в судах розглядається 20 млн справ. Якщо взяти суди загальної юрисдикції, то лише 5% їхніх рішень оскаржується, мирових — ще менше (немає навіть 1%). У кримінальних справах оскаржується всього 15% рішень. Решта засуджених, їхні адвокати вважають рішення судів справедливими або як мінімум прийнятними й розуміють, що немає підстав їх оскаржувати.

— У принципі така статистика говорить про те, що більшість людей уважають рішення судів справедливими, такими, що відповідають закону.

— Так. Але експерти кажуть: населення не довіряє суддям. Хоча статистика говорить про зворотне. Кількість звернень до судів постійно зростає. У спорах з владою (справи про адміністративні правовідносини) в 70% випадків громадяни виграють, але навіть після цього продовжують говорити, що суд залежить від виконавчої влади.

— Сьогодні в Україні обговорюється ідея обрання суддів народом. Що б ви порадили українським колегам: розвивати цю ідею чи забути про неї раз і назавжди? Чи обговорюється ця тема в Росії?

— Коли готувалися закони про статус суддів, про судову систему, це питання розглядалося. Пропозиції обирати суддів періодично надходять від деяких депутатів, політиків, політологів, але не від серйозних груп, які здатні провести цю ідею. Особисто я вважаю, що призначення суддів указом президента — гарантія незалежності. А щоб пройти вибори, кандидатові потрібно мати або великі гроші, або союзників серед політичних партій, політиків, олігархів чи інших впливових осіб. І в тому, і в іншому випадку говорити про 100-процентну незалежність суддів не можна. Адже цілком можливо, коли охочого надіти мантію оберуть, йому скажуть потім: «Потрібно вкладені в тебе кошти відпрацювати».

Якщо ми хочемо мати незалежного суддю, то він повинен призначатися указом президента. Тим більше що глава держави не може їх ні покарати, ні позбавити посади. Це може зробити тільки кваліфікаційна колегія, яка на 2/3 складається із суддів.

Україні я порад не даю, вона повинна сама ухвалити рішення.

«Злочинці повинні знати: якщо вбили суддю, то на ноги поставлять усю державну машину»

— У Росії «суддівських» законів багато: про статус суддів, про судову систему, про фінансування судів, про органи суддівського співтовариства. В Україні лише один — «Про судоустрій і статус суддів». Як ви думаєте, велика кількість законів, що регулюють діяльність судової системи, — це гарантія належного функціонування Феміди, її незалежності?

— Така ситуація в нас склалась історично. У ході розвитку судової системи виникала необхідність в ухваленні того чи іншого закону. Може, і краще було б розробити один. Я вам уже розповідав, у якому стані була судова система до ухвалення закону про статус суддів. Його потрібно було приймати терміново, а якби ми почали думати глобально, вписувати норми про судоустрій, про фінансування судів, то цей процес затягнувся б надовго і вся судова система вже б розвалилася.

Життя нам підказувало, які закони потрібно приймати. Може, коли-небудь судове законодавство кодифікують, буде єдиний закон.

— Які закони (чи зміни до чинних) потрібно прийняти, щоб суди й судді почували себе захищеними?

— Законів у нас достатньо. Головне, щоб усі вони виконувалися. А ось що стосується змін, то скажу таке. Кілька років тому, коли провели так звану монетизацію пільг, із закону вилучили статтю, що регулювала порядок надання суддям житла. Гроші виділяються, а механізму немає. Як суддя може працювати, не маючи житла? А в Москві або великих містах його вартість така, що навіть на велику зарплату не купити. Сьогодні, якщо суддя знімає житло, судовий департамент оплачує ці витрати.

«Правоохоронні органи не приділяють достатньої уваги розслідуванню як погроз на адресу суддів, так і їх убивств».

Не вистачає законів про визначення навантаження на суддів, про адміністративні суди.

— Скількох суддів за рік притягають до дисциплінарної відповідальності? За які гріхи найчастіше їх звільняють?

— За рік звільняють від 40 до 100 суддів, 200 притягають до дисциплінарної відповідальності (їм виносяться попередження). А за що? В основному за тяганину, порушення строків (з вини судді), грубі процесуальні порушення, коли суддя чинить дії, яких просто не має права робити: наприклад, приймає в провадження справу, підсудну суду іншої юрисдикції.

— Багато випадків притягнення їх до кримінальної відповідальності?

— Ні, це поодинокі явища. Був одного разу випадок — суддя скоїв убивство.

— А за одержання хабара?

— Такі справи є, але за 15 років їх було 3—4, не більше. Чутки, що судді беруть хабарі, перебільшені. А хто їх поширює? Адвокати, які часто грішать тим, що беруть у сторони гроші нібито для того, аби передати судді. Насправді вони їх привласнюють, а потім порочать суддів. Нерідко відбувається саме так.

— Чи багато випадків замахів на суддів? Як ідуть справи з охороною судів? Чи є необхідність посилити відповідальність за погрози на адресу служителів Феміди? Чи обговорюється пропозиція надавати й охоронців?

— Погрози бувають. У цьому випадку суддя забезпечується державним захистом, охороною. Його навіть можуть переселити. Все це врегульовано законом. Проблема в тому, що правоохоронні органи не приділяють достатньої уваги розслідуванню як погроз на адресу суддів, так і їх убивств. За останні 5 років у Росії вбили, якщо я не помиляюся, 12 суддів. Розкрито тільки 4 вбивства, причому це «очевидні» злочини (ті, які скоєні на побутовому грунті). Решта вбивств, які пов'язані з професійною діяльністю суддів (можна сказати замовні), не розкриті. У цьому проблема. Не знаю, напевно, у правоохоронних органів немає бажання або не вистачає сил розкрити ці злочини.

Злочинці мають знати: якщо вбили суддю, поліцейського, то на ноги поставлять усю державну машину і зроблять усе, щоб розкрити злочин. І тоді той, хто захоче погрожувати судді, сто разів подумає, чи варто це робити. У такому разі суддя буде реально захищений, адже до кожного неможливо поставити охоронця. Держава повинна захищати суддю не тільки шляхом ухвалення законів, а й реального їх виконання.

Колись ми обговорювали тему захисту суддів з американськими колегами. Вони розповіли, що в них в одному зі штатів убили суддю. Держава витратила на розслідування цього злочину грошей більше, ніж на розслідування вбивства президента Джона Кеннеді. І злочинця все-таки знайшли.

Суди охороняються службою приставів, вона озброєна. Встановлені камери відеоспостереження, є рамки-металошукачі. Хоча, буває, проносять ножі. Недавно суддю поранили під час процесу. Ніж пронесли в парасольці. Але якщо 10—15 років тому суди не охоронялися, то сьогодні в кожному є охорона.

«Критика йде в основному не від журналістів, а від так званого експертного співтовариства й адвокатів»

— У грудні цього року відбудеться всеросійський з'їзд суддів. Яких результатів ви чекаєте?

— Ми сподіваємося, що до з'їзду зроблять подарунок — суддям підвищать зарплату. Над відповідним законопроектом працюють уже 4 роки. На з'їзді підбиватимемо підсумки, дивитимемося, що зроблено, визначимо перспективні проекти на майбутнє. Вирішимо, що треба зробити, щоб судова система вдосконалювалася, розвивалася, ставала доступнішою для людей. Будемо переобирати членів органів суддівського співтовариства.

— У порядку денному з'їзду — ухвалення нового кодексу суддівської етики. Навіщо він суддям? Невже норми чинного документа застаріли?

— Деякі члени суддівського співтовариства вирішили, що потрібно детальніше регламентувати: що суддя може робити, а що — ні, чого повинен уникати, як має чинити в тих чи інших випадках. Першим у нас був кодекс честі, і він складався з 4 чи 5 базових статей. Потім надійшла пропозиція його розширити, і ми прийняли кодекс суддівської етики.

— Знаємо, що в юності ви хотіли пов'язати своє життя із журналістикою. Як ви сьогодні ставитесь до представників мас-медіа, які пишуть про діяльність органів судової влади? Чи співпрацює Рада суддів РФ із журналістами?

— Я з великою повагою ставлюся до цієї професії. Шанобливе ставлення обгрунтоване й заслужене, тому що журналісти центральних видань, які пишуть на судово-правову тематику, кваліфіковані, грамотні, по кілька років опрацьовують ці питаннями, їм нічого не потрібно розжовувати, пояснювати. Вони завжди в темі, все розуміють і підтримують нас.

При Раді суддів РФ є комісія зі взаємодії із засобами масової інформації. Ми проводимо зі ЗМІ спільні заходи, конкурси на краще висвітлення теми. Критика йде в основному не від журналістів, а від так званого експертного співтовариства й адвокатів.

— Цього року ви вже другий раз зустрічаєтеся з українськими колегами: у лютому в Москві побувала наша делегація, а в серпні й ви вирішили приїхати в гості до РСУ. Які результати принесли ці зустрічі?

— Безумовно, ми обмінялися досвідом. Не можна підходити так утилітарно: ось ми зустрілись, і наступного дня за підсумками зустрічі кожна з рад суддів розробила законопроекти. Ми збагачуємося досвідом, який обов'язково приносить плоди. Розширюємо кругозір. Нам дуже цікаві такі зустрічі, і ми за те, щоб контакти розвивалися.

— Які відкриття ви зробили в результаті цих зустрічей?

— Ми знали, що українські судді — висококваліфіковані, віддані своїй професії чесні люди. А «відкриття»?.. Не знаю, чи можна це назвати відкриттям: атмосфера доброзичливості перевершила всі наші очікування.

— Тепер ви частіше приїжджатимете в Київ?

— Сподіваємося, що так. І в Москві прийматимемо українських колег.

— Наприкінці таке запитання: ви знаєте українську мову?

— Ні, знаю тільки кілька слів, які запам'ятав з дитинства. Мене років до 12 відправляли на літо в Україну до бабусі. Коли повертався в Ленінград, то потім 2—3 місяці використовував українські слова. Трошки розумію, але не розмовляю.

— Нічого, частіше приїжджатимете — вивчатимемо українську мову.

— Так, дякую (*посміхається*).

— Спасибі велике, що знайшли час відповісти на наші запитання.

ОБМІН ДОСВІДОМ

Взаємовигідна співпраця

Росіяни зацікавились особливостями функціонування органів суддівського самоврядування в Україні

ОЛЕКСАНДРА АРКАДІЄВА

Щоб угамувати інформаційний голод і ближче познайомитися з роботою модернізованих органів суддівського самоврядування в Україні російська делегація на чолі з головою Ради суддів Російської Федерації, суддею Верховного Суду РФ Юрієм Сидоренком прибула до нашої країни.

У рамках візиту відбулося кілька робочих зустрічей. У перший день перебування в українській столиці росіяни зустрілися з представниками Ради суддів і Верховного Суду, наступного дня делегацію приймав голова Державної судової адміністрації Руслан Кирилюк. У результаті цих зустрічей був підписаний протокол про наміри співробітництва й обміну правовою інформацією між РСУ та РС РФ.

Завершальним заходом стала зустріч російських суддів із представниками й головами рад суддів України, а також із президентом ВГО «Асоціація суддів України» Олегом Присяжнюком. Учасники круглого столу обговорили реалії діяльності органів суддівського самоврядування України та Росії. Так, голова Ради суддів загальних судів Павло Гвоздик ознайомив колег із завданнями й повноваженнями ради, яку він очолює. Говорячи про аспекти діяльності РСЗС,

Голова РС РФ Ю.Сидоренко (ліворуч) та голова РСУ Я.Романюк заходять до конференц-зали на завершальну робочу зустріч. Обидва залишилися задоволені результатами спільної триденної роботи.

він відзначив, що в Україні, на відміну від Росії, немає спеціального нормативного акта, який регулює діяльність органів суддівського самоврядування. Українські ради керуються законом «Про судоустрій і статус суддів». У РФ ще у 2002 році був прийнятий федеральний закон «Про органи суддівського співтовариства в Російській Федерації». П.Гвоздик розповів, що одне з основних завдань РСЗС — здійснення контролю над організацією діяльності судів. «Оскільки в судовій системі України відсутня управлінська вертикаль, а без функцій контролю й управління не можна, то ці функції покладені на РСЗС», — зазначив голова ради, додавши, що цього року орган суддівського самоврядування перевіряв роботу 2 обласних апеляційних судів. Також він підкреслив, що в Україні розроблена спеціальна методика перевірки і що моніторинг діяльності судів проводиться РСЗС із залученням суддів інших судів і представників ДСАУ.

Російських суддів дуже зацікавило те, що органи суддівського самоврядування України мають такі повноваження. Член РС РФ Римма Волосатих запитала: «Яких заходів може вжити РСЗС у разі виявлення фактів неналежної організації роботи в суді?» П.Гвоздик розповів, що минулого року, перевіривши організацію діяльності Апеляційного суду Вінницької області, очолюваний ним орган звернувся до Вищої ради юстиції з поданням про звільнення з посади голови цього суду.

Також російські колеги цікавилися порядком притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, а саме: чому вирішенням цих питань займаються два органи — ВККС і ВРЮ і чим відрізняються їхні повноваження?

Серед іншого, було порушено питання щодо суддівської етики. Голова РСУ Ярослав Романюк сказав із цього приводу, що на найближчому з'їзді суддів повинні затвердити новий проект Кодексу суддівської етики, який поки що активно обговорюється фахівцями. «Кодекс у нас є, але зараз ми працюємо над тим, аби привести його у відповідність із законом «Про судоустрій і статус суддів», — відзначив Я.Романюк.

Крім цього, гостям хотілося, щоб українські колеги поділилися досвідом у питаннях діяльності громадських організацій суддів. Вони уважно вислухали О.Присяжнюка, який розповів про різні аспекти діяльності асоціації, та поставили йому немало запитань. Зокрема: за яким принципом побудована робота організації та на які кошти вона існує? Також росіяни попросили прислати їм зразки меморандумів про співпрацю, підписаних між Асоціацією суддів України і подібними організаціями інших країн. Ця тема недарма зацікавила гостей. Зовсім недавно в РФ було засновано Російське об'єднання суддів, яке перебуває на стадії формування.

Немало питань про діяльність РС РФ було і в українських суддів. Найдопитливішою виявилася заступник голови Ради суддів адміністративних судів Любов Гончар.

На завершення заходу представники суддівського корпусу 2 держав дякували одне одному за обмін досвідом. «Велике спасибі за інформацію. Тепер ми в курсі всього, що відбувається в органах суддівського співтовариства України. Наша рада розвивається, ми не застигла організація. Досвід, який ми тут отримали, обов'язково використаємо», — сказав голова російської делегації. У свою чергу Я.Романюк відзначив, що обмін досвідом буде однаково корисний обом сторонам. «Наша зустріч робить черговий крок до посилення незалежності суддів і в Україні, і в Російській Федерації», — підкреслив голова РСУ.

ВІТАЄМО!

ВОЛОДИМИР ДЕРЕПА
18 серпня, 62 роки

Суддя Вищого господарського суду, заслужений юрист України.

ГАЛИНА ПРОКОПАНИЧ
20 серпня

Суддя Вищого господарського суду, заслужений юрист України.

ПАВЛО ГВОЗДИК
23 серпня, 54 роки

Суддя Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ, голова Ради суддів загальних судів, член Ради суддів України, заслужений юрист України, кандидат юридичних наук.

ЛІЛІЯ ГРИГОР'ЄВА
25 серпня

Суддя Верховного Суду, заслужений юрист України, нагороджена орденом Княгині Ольги III ступеня.

НІНА КОЧЕРОВА
27 серпня

Суддя Вищого господарського суду.

ЮРІЙ ШЕРЕНІН
28 серпня, 55 років

Голова Севастопольського апеляційного адміністративного суду, заслужений юрист України.

СПІВРОБІТНИЦТВО

Школа для «судадмінів»

У Харкові планується запровадити пілотний проект «Судове адміністрування», до якого має долучитися Університет Мічигану, де зможуть продовжити навчання найбільш успішні слухачі програми.

Під час робочої зустрічі голови Державної судової адміністрації Руслана Кирилюка та керівника проекту USAID «Україна: справедливе правосуддя» Девіда Вона було обговорено пілотний навчально-просвітницький проект «Судове адміністрування», який за ініціативи Харківського окружного адміністративного суду та за підтримки проекту USAID запроваджується в Харкові.

Навчання почнеться в жовтні й завершиться в травні наступного року. За його результатами слухачі отримають відповідний сертифікат і можливість продовжити навчання в Університеті Мічигану.

КАДРИ

Президент України
Указ

Про переведення суддів

Відповідно до статті 73 та частини першої статті 80 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Перевести суддів у межах п'ятирічного строку:
Первомайського міськрайонного суду Харківської області
КІСЯ Дмитра Петровича на роботу на посаді судді Жовтневого районного суду міста Харкова;
Ясинуватського міськрайонного суду Донецької області
ЦИКТІЧА Віталія Михайловича на роботу на посаді судді Шевченківського районного суду міста Києва;
Демидівського районного суду Рівненської області
КРАВЦІВА Олега Романовича на роботу на посаді судді Львівського окружного адміністративного суду;
Ворошиловського районного суду міста Донецька
ХАРАКОЗА Костянтина Сергійовича на роботу на посаді судді господарського суду Донецької області;
господарського суду Полтавської області
БОСОГО Вадима Петровича на роботу на посаді судді господарського суду міста Києва;
Донецького окружного адміністративного суду
ПОЛЯКОВУ Крістіну Вікторівну на роботу на посаді судді господарського суду міста Києва.
2. Перевести суддю Лозівського міськрайонного суду Харківської області ПОЛЄХІНА Андрія Юрійовича, обраного безстроково, на роботу на посаді судді Харківського районного суду Харківської області.

Президент України
В.ЯНУКОВИЧ
м.Київ,
31 липня 2012 року
№459/2012

НАРАДА

Від підсумків до проблем

«Господарники» стурбовані станом фінансування та питанням розмежування юрисдикції

ЮЛІЯ КАШАНСЬКА,
помічник голови Севастопольського апеляційного господарського суду, прес-секретар

10 серпня в Севастопольському апеляційному господарському суді відбулася нарада щодо обговорення підсумків роботи господарських судів Севастопольського апеляційного округу за перше півріччя поточного року. Водночас учасники заходу не оминули увагою проблеми щодо фінансування судів та розмежування підвідомчості окремих категорій спорів.

В.Татьков нагадав колегам, що слід очищатися від тих, хто дискредитує вітчизняну Феміду.

«Проблемна» юрисдикція

У своєму виступі голова САГС Володимир Коваль навів дані судової статистики та проаналізував показники рівня навантаження на суддів господарських судів регіону. Він також звернув увагу на складні питання правозастосування, з якими стикаються судді, наголосивши на тому, що найактуальнішою проблемою була та, на жаль, залишається відсутність визначення правил підвідомчості, що призводить до розгляду спорів, які виникають з однотипних правовідносин, у судах як господарської, так і адміністративної юрисдикції, навіть у загальних судах.

На думку прокурора м.Севастополя Ігоря Пілата, сприяти оперативному вирішенню проблем правозастосування, зокрема й питань щодо підвідомчості спорів, допоможе відновлення практики проведення спільних семінарів, нарад, круглих столів за участю представників прокуратури, суддівського корпусу, юридичної спільноти. Тим більше, що, за даними статистики, п'яту частину розглянутих протягом звітного періоду справ становлять справи за участю органів прокуратури.

Під час свого виступу голова Господарського суду АРК Сергій Лазарев подякував керівництву Вищого господарського суду та особисто голові ВГС Віктору Татькову за оперативне надання роз'яснень та прийняття постанов пленуму з питань застосування норм матеріального та процесуального права.

Голова Господарського суду м.Севастополя Віктор Алсуф'єв, серед іншого, відзначив виправданість запровадження такої форми надання методичної допомоги, як заслуховування законників, які мають найбільшу кількість скасованих вердиктів у певній категорії спорів, на зборах представників суду вищої інстанції. «Така форма спільної роботи дозволяє судді місцевого суду детальніше обговорити ту чи іншу норму права, досягти взаєморозуміння, що в кінцевому підсумку сприяє створенню одноманітної практики та дозволяє уникати виникнення аналогічних помилок у майбутньому», — зауважив він.

Фінансування: надія є?

В.Алсуф'єв також зупинився на проблемі недостатності фінансування, звернувши увагу присутніх на те, що наразі посадові оклади прибиральниці та помічника судді є рівними та становлять 1102 грн. «Однак це є неприпустимим, враховуючи вимоги до осіб, що працюють на посаді помічника судді, серед яких і вища юридична освіта, і відмінне знання чинного законодавства, і високі аналітичні здібності. Неможливо порівняти й рівень відповідальності цих двох працівників апарату суду», — зазначив він.

У свою чергу голова САГС поінформував про те, що проблема з фінансуванням стоїть дуже гостро. «Так, доведеного обсягу граничних видатків на оплату праці у 2013 році не вистачить навіть на заробітну плату суддям. Коштів на вихідну допомогу суддям при виході у відставку, на заробітну плату та додаткові виплати працівникам апарату суду взагалі не залишиться», — констатував В.Коваль. На проблему недостатності фінансування вказали й голова Севастопольського апеляційного адміністративного суду Юрій Шеренін та голова Апеляційного суду м.Севастополя Станіслав Погребняк.

У своїх виступах голова Севастопольської міської державної адміністрації Володимир Яцуба, голова Севастопольської міської ради Юрій Дойников, голова Верховної ради АРК Володимир Константинов також торкнулися питання фінансування судової гілки влади, зауваживши, що ними на місцевому рівні вживаються заходи для поліпшення ситуації, яка склалася. В.Яцуба також подякував суддівському корпусу за об'єктивний та неупереджений розгляд справ, зазначивши при цьому, що ефективність роботи судової системи є запорукою довіри людей до третьої гілки влади та стабільності суспільства в цілому.

Якість судочинства

На початку свого виступу голова ВГС В.Татьков відзначив зростання якості розгляду справ суддями САГС. Повернувшись до проблеми підвідомчості спорів, він зауважив, що крапка в цьому питанні може бути поставлена тільки шляхом унесення продуманих та адекватних сьогоденню змін до ст.12 Господарського процесуального кодексу, якою й визначено коло справ, підвідомчих господарським судам.

Голова ВГС повідомив, що значні зусилля докладаються для забезпечення єдності судової практики. Кінцевою метою цієї складної роботи є усунення випадків неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, недопущення ухвалення різних за змістом рішень у спорах, що виникають з подібних правовідносин.

Віктор Іванович акцентував увагу на неприпустимості порушення норм процесуального законодавства. Тим більш що в теперішній час суддю може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності саме за порушення норм процесуального права. «Треба пам'ятати, що найважливішим для нас було та є покращення якості судочинства та очищення від людей, які дискредитують судову гілку влади», — ще раз наголосив очільник ВГС.

НАВЧАННЯ

«Усе вже зроблено, але...»

НШС запевняє: до підготовки служителів Феміди готова. ВККС має сумніви

ЮЛІЯ ГАЙДІНА

Перше засідання Вищої кваліфікаційної комісії суддів після відпусток провели 14 серпня. Почали його з жартів про літній відпочинок, обмінялися враженнями й узялися за вирішення питання, як слід навчати охочих одягти мантії.

В.Маляренко переконаний: «Школа провела велику роботу!» Але побажання членів ВККС пообіцяв урахувати.

«Вміла готувати, та не вміла подавати»

«Відпускний період закінчився, тож буде, певно, робота без вихідних», — зауважив голова ВККС Ігор Самсін. Перед початком навчального процесу в Україні про навчання говорили й у комісії. З лютого наступного року повинна початися спеціальна підготовка суддів. Керівництво Національної школи суддів запевняє, що вона готова навчати, проте в членів ВККС є великі сумніви.

У квітні поточного року цей орган «замовив» НШС 150 суддів для професійної підготовки на державному фінансуванні. «Один такий слухач школи обійдеться у 8932 грн. А для 6 місяців навчання 150 слухачів потрібна сума в 8039 тис. грн. Проте на фінансування НШС виділено 19 млн. І в цю суму входить також підготовка суддів, обраних уперше і безстроково», — занепокоєний ректор закладу Василь Маляренко. «Нам же треба, щоб суддя грамотний був! А їм хіба не треба такого судді? Вступає ж у дію новий Кримінальний процесуальний кодекс. Треба вести розмови», — зауважив І.Самсін.

Інше питання — які заклади проводитимуть навчання. Наразі Національна школа суддів співпрацює з чотирма вишами України: Львівським національним університетом ім. І.Франка, Київським національним університетом ім. Т.Шевченка, Національним університетом «Одеська юридична академія» та Національним університетом «Юридична академія України ім.Ярослава Мудрого». На засіданні прозвучала пропозиція визначати ВНЗ для навчання відповідно до сформованих груп слухачів. Члени ВККС вважають, що так буде зручно і для слухачів, і для викладачів. Проте поки що ця пропозиція вивчається.

«У мене складається таке враження, що в лютому ніхто не збирається працювати! Обговорюються лише 2 умови: скільки дадуть грошей і які вузи нав чатимуть. Не про те мова! Кожного разу говоримо про методичну літературу. Не треба нам усього того — треба працювати, а вже під напрацьоване будете писати методики. Вам через 3 місяці працювати, а ви ні до чого не готові!» — обурилася представниця комісії Ніна Фадєєва.

Дискусію викликало й питання заочного та дистанційного навчання. Голова ВККС називає стаціонарне навчання фантастичним, бо ж «чи вигідно судді відправляти свого працівника на 6 місяців навчання? Достатньо виділити 1 день на тиждень». А от В.Маляренко стурбований: «Як можна заочно навчити суддю вести процес»? На його думку, радянський спосіб підготовки суддів був найкращим. На це І.Самсін відповів: «До того ми вже ніколи не повернемося».

Суперечки виникали не тільки стосовно форми навчання, члени комісії були незадоволеними й запропонованими програмами. Мовляв, вони містять багато неузгодженостей і потребують доопрацювання. Керівник ВККС укотре вимагав оприлюднити алгоритм дії НШС із підготовки суддів. Він оцінив роботу закладу так: «Уміла готувати, та не вміла подавати». Натомість представники школи продовжували запевняти, що «вже все зроблено, але...». Тож для усунення всіх «але» члени ВККС установили термін — до 27 вересня цього року.

Чому судді не хочуть учитися?

Як повідомив В.Маляренко, нинішнього року вдвічі зросла кількість суддів, які пройшли перепідготовку. Проте здебільшого йдеться про суддів, призначених на посаду вперше. А от обрані безстроково навчання ігнорують, пояснюють свою поведінку відсутністю коштів та завантаженістю.

Член ВККС Анатолій Марцинкевич зауважив, що «причиною такого ставлення суддів до власної перепідготовки є також якість знань, які вони можуть отримати в школі. Неодноразово чув: «Ми там були, а суттєвого нам нічого не сказали». Тож треба підняти навчання на високий рівень». Розбиратися з тими, хто не проходить перепідготовки, пообіцяв І.Самсін: «Ми наведемо порядок».

На критичну оцінку знань, які надає школа, відреагував ректор, пояснивши, що було б непогано, якби заклад мав можливість запрошувати для викладання іменитих академіків та професорів. «Але ж за 44 грн. за академічну годину ніхто з них не погодиться! Читати лекції за копійки не будуть», — бідкався В.Маляренко. На тому й полишили.

У межах виконання доручення Президента про перепідготовку працівників правоохоронних органів, пенітенціарної служби, суддів та адвокатів з питань застосування нових положень кримінального процесуального законодавства НШС проводиться відбір суддів для викладання положень нового КПК. Перекваліфікація запланована на кінець жовтня — початок листопада цього року. Як стверджує керівництво школи, кількість осіб, котрі повинні пройти перекваліфікацію, завелика. Тому навчання планують проводити не лише на базі закладу, але й у регіонах.

І.Самсін пообіцяв розібратися з тими суддями, хто не проходить перепідготовки й навести порядок.

* * *

Члени ВККС висловили немало претензій до роботи НШС. На деякі з них представники школи реагували досить емоційно. Проте обіцяли врахувати всі зауваження, «включаючи побажання членів ВККС». «Це все робота», — підсумував І.Самсін.

РОЗ'ЯСНЕННЯ

«Виборчий» коментар,

або Які законодавчі норми суди застосовуватимуть при розгляді справ, пов'язаних з парламентськими перегонами

ЖАННА МЕЛЬНИК-ТОМЕНКО,
заступник голови Вінницького апеляційного адміністративного суду

Суспільне життя держави охоплене виборчим процесом, який розпочався 30 липня 2012 року. 28 жовтня відбудуться чергові вибори народних депутатів України. Однак важко не розгубитися в різноманітності законодавства про вибори, зміни до якого вносять часто та стабільно. До вашої уваги — коментар до законодавства, яке застосовується адмінсудами під час розгляду та вирішення публічно-правових спорів, пов'язаних з виборами народних депутатів.

Фото: ЮРІЙ КРИВЕНКО

Пересічному виборцю буде непросто розібратися в усіх змінах у законодавстві.

Право на оскарження

Питання організації, проведення виборів народних депутатів, здійснення виборчого процесу, його забезпечення та гарантування врегульовані Конституцією, законами «Про Центральну виборчу комісію», «Про державний реєстр виборців», «Про вибори народних депутатів України», а також нормативними актами.

Аналізуючи попередню судову практику, необхідно наголосити на тому, що при розгляді справ, пов'язаних з виборчим процесом, існували проблеми із застосуванням Кодексу адміністративного судочинства та виборчих законів стосовно визначення підвідомчості та підсудності цих справ, що вносило певний дисбаланс у механізм захисту прав і законних інтересів громадян.

Віднедавна законодавець почав приділяти значну увагу врегулюванню питань щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів виборчого процесу. Доказом актуальності цієї теми є закріплення у виборчих законах розділів, у яких висвітлено процедуру оскарження. Зокрема, законом «Про вибори народних депутатів України» визначено, що суб'єктами розгляду скарг є виборча комісія або суд, тобто встановлено два способи оскарження — адміністративний і судовий. Вибір форми захисту порушеного права залежить від волі виборця, що відповідає ст.55 Конституції.

Аналіз положень розділів закону «Про вибори народних депутатів України» дає змогу виділити такі позитивні моменти щодо реалізації права на оскарження:

1) визначення поняття «суб'єкт виборчого процесу» і встановлення кола суб'єктів виборчого процесу, які мають право на скаргу;

2) визначення предмета та суб'єкта оскарження;

3) закріплення альтернативи для захисту порушених виборчих прав: або шляхом звернення до виборчої комісії, або безпосередньо до суду;

4) законодавче закріплення вимог щодо форми та змісту скарги;

5) встановлення строків розгляду скарг;

6) закріплення процесуальних прав щодо подання доказів суб'єктами звернення;

7) встановлення видів рішень за наслідками розгляду скарги;

8) можливість перегляду судового рішення шляхом оскарження в апеляційному порядку.

Відповідно до п.6 ч.2 ст.17 КАС юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом.

Особливості провадження у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій, у тому числі Центральної виборчої комісії, комісій з референдуму, членів цих комісій, встановлено ст.172 КАС. Згідно із цією нормою визначено порядок розгляду справ, пов'язаних із правовідносинами, які виникають у період виборчого процесу. Для таких справ установлено особливий порядок визначення підсудності.

Зокрема, відповідно до ч.4 ст.172 КАС рішення, дії або бездіяльність окружних виборчих комісій щодо підготовки та проведення виборів народних депутатів, а також їх членів оскаржуються до окружного адміністративного суду за місцезнаходженням відповідної комісії. Інші рішення, дії чи бездіяльність виборчих комісій, що визначені чч.3,4 ст.172 КАС, оскаржуються до місцевого загального суду як адміністративного за місцезнаходженням відповідної комісії.

Рішення, дії або бездіяльність ЦВК щодо встановлення нею результатів виборів оскаржуються до Вищого адміністративного суду. Усі інші рішення, дії або бездіяльність Центральної виборчої комісії, члена цієї комісії оскаржуються до Київського апеляційного адміністративного суду.

Не слід забувати, що відповідно до положень ч.10 ст.108 закону «Про вибори народних депутатів України» та ст.172 КАС суд невідкладно повідомляє ЦВК, відповідну окружну та (чи) дільничну виборчу комісію про надходження позову та про ухвалене судом рішення. Виборча комісія після повідомлення суду про прийняття до провадження позову із того ж питання та з тих підстав чч.2,3 повертає скаргу суб'єкту звернення без розгляду не пізніше наступного дня з дня отримання повідомлення суду.

Відповідно до положень ст.173 КАС справи щодо уточнення списку виборців розглядає місцевий загальний суд як адміністративний суд за місцезнаходженням відповідної комісії. Причому суд звертається до відповідного органу ведення Державного реєстру виборців із запитом щодо уточнення відомостей про виборця.

Спеціальні процесуальні строки

Швидкоплинність виборчого процесу зумовлюють спеціальні процесуальні строки на звернення з позовами до адміністративних судів, розгляду та вирішення відповідних спорів, а також інші особливості. Згідно з чч.6—8 ст.172 КАС позовні заяви щодо рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій, членів цих комісій може бути подано до адміністративного суду у 5-денний строк з дня прийняття рішення, вчинення дії або допущення бездіяльності. Позовні заяви щодо рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій, членів цих комісій, що мали місце до дня голосування, може бути подано до адміністративного суду в 5-денний строк з дня прийняття рішення, вчинення дії або допущення бездіяльності, але не пізніше 24-ї години дня, що передує дню голосування. Позовні заяви щодо рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій, членів цих комісій, що мали місце в день голосування, під час підрахунку голосів та встановлення результатів голосування на дільниці, може бути подано до адміністративного суду у 2-денний строк з дня прийняття рішення, вчинення дії або допущення бездіяльності.

Суд першої інстанції вирішує справи у 2-денний строк після надходження позовної заяви. Адміністративні справи за позовними заявами, що надійшли до дня голосування, вирішуються судом у 2-денний строк, але не пізніше ніж за 2 год. до початку голосування.

Адміністративні справи за позовними заявами, що надійшли в день голосування, вирішуються судом до закінчення голосування. Справи, що надійшли в день голосування, але після закінчення голосування, вирішуються судом у 2-денний строк після надходження позовної заяви.

Відповідно до положень ст.177 КАС судові рішення за наслідками розгляду справ, пов'язаних з виборчим процесом, можуть бути оскаржені в апеляційному порядку у 2-денний строк з дня їх проголошення, а судові рішення, ухвалені до дня голосування, — не пізніш як за 4 год. до початку голосування.

Суд апеляційної інстанції розглядає справу у 2-денний строк після закінчення строку апеляційного оскарження. Апеляційна скарга стосовно судового рішення, що було ухвалене до дня голосування, розглядається не пізніше ніж за 2 год. до початку голосування. Рішення суду апеляційної інстанції є остаточним.

Спори поза межами

Відповідно до ч.2 ст.16 закону «Про вибори народних депутатів України» «виборчий процес чергових виборів депутатів розпочинається за 90 днів до дня голосування». З урахуванням того, що днем голосування є 28 жовтня 2012 року, днем початку виборчого процесу є 30 липня 2012-го.

Частиною 7 ст.11 закону «Про вибори народних депутатів України» встановлено, що «виборчий процес завершується через 15 днів після дня офіційного оприлюднення ЦВК результатів виборів депутатів». Приписи цієї норми вказують, що ключовою датою для визначення дня завершення виборчого процесу є день офіційного оприлюднення результатів виборів народних депутатів.

Офіційне оприлюднення результатів виборів народних депутатів регламентується ст.100 закону. Із ч.1 цієї статті випливає, що ЦВК «не пізніш як на 5-ий день з дня встановлення результатів виборів офіційно оприлюднює результати виборів депутатів у газетах «Голос України» та «Урядовий кур'єр». Отже, днем офіційного оприлюднення результатів виборів народних депутатів є день виходу у світ газет «Голос України» та «Урядовий кур'єр». Тому й під час визначення дня завершення виборчого процесу необхідно зважати на день виходу у світ указаних газет. Тобто саме із цього дня потрібно відрахувати 15 днів, після закінчення яких виборчий процес буде завершеним.

При цьому слід ураховувати положення чч.2, 3 ст.17 закону. З них випливає, що першим днем строку, який відповідно до цього акта має початися у зв'язку з настанням певної події, є день, наступний після настання вказаної події. Останнім днем строку, який відповідно до закону має закінчитися у зв'язку з настанням певної події, є день, що передує дню вказаної події. Наприклад, якщо офіційне оприлюднення результатів виборів народних депутатів відбудеться 1 листопада 2012 року, то виборчий процес завершиться 16 листопада 2012 року.

Тому у випадку наявності спорів поза межами виборчого процесу провадження у відповідних справах здійснюється в загальному порядку. Із цього приводу пленум ВАС в абз.4 п.2 постанови від 2.04.2007 №2 «Про практику застосування адміністративними судами положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму» дав такі роз'яснення: «Спори, зокрема щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій чи комісій з референдуму, які виникли поза межами етапів виборчого процесу та процесу референдуму або не стосуються виборчого процесу чи процесу референдуму, не належать до спорів, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму, а тому визначення юрисдикції таких спорів та їх розгляд проводяться в загальному порядку».

«Виборчі» сторони

Норми законодавства стосовно сторін у виборчих спорах є доволі специфічними. Так, «сторонами в адміністративному процесі є позивач та відповідач» (ч.1 ст.50 КАС). Отже, сторонами у виборчому спорі, який підлягає розв'язанню адміністративним судом, також є позивач і відповідач.

Визначення позивача в такому спорі також має особливості та викликає труднощі у зв'язку з недосконалістю виборчого законодавства. Відповідно до ч.1 ст.172 КАС право оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність виборчих комісій, комісій з референдуму, членів цих комісій мають суб'єкти відповідного виборчого процесу (крім виборчої комісії), а також ініціативна група референдуму, інші суб'єкти ініціювання референдуму.

Зі змісту цієї норми вбачається, що позивачами в згаданій категорії виборчих справ можуть бути суб'єкти відповідного виборчого процесу. Статтею 12 закону «Про вибори народних депутатів України» встановлено, що суб'єктами виборчого процесу є:

- виборець;
- ЦВК, а також інша виборча комісія, утворена відповідно до цього закону;
- партія, яка висунула кандидата в депутати;
- кандидат у депутати, зареєстрований у порядку, встановленому цим законом;
- офіційний спостерігач від партії, яка висунула кандидатів у депутати в загальнодержавному окрузі, від кандидата в депутати в одномандатному окрузі, від громадської організації, який зареєстрований у порядку, встановленому цим законом.

Разом із цим під час визначення позивача в такій категорії справ необхідно враховувати роз'яснення постанови пленуму ВАС від 2.04.2007 №2, наведені в абз.5 п.3: «...судам слід ураховувати, що в зазначеному порядку звернутися до суду мають право особи, які мають намір реалізувати своє право на участь у виборчому процесі чи процесі референдуму або набути статусу суб'єкта виборчого процесу чи процесу референдуму, у разі відмови в цьому виборчими комісіями чи комісіями з референдуму або органами державної влади чи органами місцевого самоврядування. Якщо така відмова не оскаржена або визнана законною, то ці особи не мають права оскаржувати подальші рішення, дії та бездіяльність виборчих комісій чи комісій з референдуму або органів державної влади чи органів місцевого самоврядування у виборчому процесі чи процесі референдуму як суб'єкти відповідного процесу та не мають права в подальшому на подання позову в зазначеному порядку».

З аналізу викладеного випливає, що у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій позивачами можуть бути:

- виборець;
- партія, що висунула кандидата в депутати;
- кандидат у депутати, зареєстрований у порядку, встановленому цим законом;
- офіційний спостерігач від партії, яка висунула кандидатів у депутати у загальнодержавному окрузі, від кандидата у депутати в одномандатному окрузі, від громадської організації, який зареєстрований у порядку, встановленому цим законом;
- особи, які бажають набути такого статусу.

Відповідачами у виборчому спорі можуть бути всі особи, які перешкоджають реалізації виборчих прав суб'єктами виборчого процесу або іншими носіями таких прав.

Згідно з ч.9 ст.108 закону «рішення, дії чи бездіяльність виборчих комісій, членів цих комісій, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації, підприємств, установ, організацій, їхніх посадових та службових осіб, творчих працівників засобів масової інформації, кандидатів, їхніх довірених осіб, партій, їхніх посадових та уповноважених осіб, офіційних спостерігачів, що порушують законодавство про вибори, можуть бути оскаржені до суду в порядку, визначеному КАС».

Однак вважаємо, що цей перелік відповідачів у згаданій нормі не може бути вичерпним, оскільки, як зазначалося, відповідачами у виборчому спорі можуть бути всі особи, які перешкоджають реалізації виборчих прав суб'єктами виборчого процесу або іншими носіями таких прав.

Набрання законної сили

Слід також звернути увагу на особливості судових рішень, постановлених за наслідками розгляду справ, пов'язаних з виборчим процесом, та на їх оскарження. Так, суд, установивши порушення законодавства про вибори, визначає в рішенні спосіб захисту порушених прав та інтересів, а також порядок усунення всіх наслідків цих порушень відповідно до закону або приймає інше передбачене законом рішення. У разі виявлення порушень, що можуть бути підставою для притягнення до іншої відповідальності, суд постановляє окрему ухвалу з повідомленням про наявність таких порушень і надсилає її до органів чи осіб, уповноважених ужити у зв'язку із цим заходи, установлені законом.

Судові рішення набирають законної сили після закінчення строку апеляційного оскарження, а в разі їх апеляційного оскарження — з моменту проголошення рішення суду апеляційної інстанції. Судові рішення ВАС набирають законної сили з моменту проголошення та не можуть бути оскаржені.

Наприкінці варто наголосити на тому, що в положеннях стст.172—179 КАС прописано особливості розгляду та вирішення спорів у межах виборчого процесу. І хоча в КАС визначення поняття «виборчий процес» відсутнє, він є в ст.11 закону «Про вибори народних депутатів України». Там названо етапи (початок, проходження та закінчення) виборчого процесу до моменту офіційного оприлюднення ЦВК результатів голосування.

КОНФЛІКТ

Замах на Феміду

У зв'язку з тим що місцеві органи виконавчої влади звинуватили суди в корупції, представники Апеляційного суду Одеської області та члени ради голів районних і міських судів регіону заявили, що обладміністрація чинить тиск на суди та втручається в їх роботу.

У заяві також мовиться, що голова Одеської обласної державної адміністрації Едуард Матвійчук зробив висновок про тотальну злочинну діяльність суддів, а потім пообіцяв за допомогою спеціальної комісії «наочно розібратись» із суддями.

Служителі Феміди підкреслюють, що представники органів виконавчої влади неодноразово втручалися в хід розгляду цивільних й особливо кримінальних справ, до того ж робили це відверто грубо й неграмотно.

Судді Одеської області вважають неприпустимою та небезпечною таку поведінку представників однієї з гілок влади, які не тільки нехтують нормами Конституції та законами України, а й підривають авторитет судової влади зокрема й державної в цілому, стають на заваді ініціативам Президента щодо зміцнення незалежності суду. «У роботі судів, звичайно, є недоліки, але вони не переважають і над їх усуненням постійно ведеться робота», — підкреслили у своїй заяві судді.

Станом на 14 серпня ніхто із суддів Апеляційного суду Одеської області до Ради суддів не звертався. Про це журналістам під час прес-конференції сказав голова РСУ Ярослав Романюк: «Мені відома ця ситуація. Я дізнався про неї із засобів масової інформації. Офіційно до РСУ ніхто не звертався. Я дав доручення розібратися».

НАРАДА

Контроль якості

На Донеччині збільшується кількість вироків, скасованих судом апеляційної інстанції

Голова Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ Леонід Фесенко відвідав Донецьк, де взяв участь у нараді представників Апеляційного суду Донецької області та місцевих загальних судів регіону. Він поінформував колег про результати роботи ВСС та судів загальної юрисдикції в І півріччі 2012 року, про нинішній стан справ у судах області та визначив низку питань, які потребують невідкладного вирішення.

Як зазначив Л.Фесенко, за попередніми даними Державної судової адміністрації, які ще опрацьовуються, у І півріччі 2012 року судами України розглянуто понад 2 млн справ і матеріалів. Із них понад 780 тис. — цивільних, більше 340 тис. — кримінальних, майже 400 тис. — адміністративних і 520 тис. справ про адміністративні правопорушення. Апеляційними судами за цей період, за словами голови ВСС, переглянуто понад 120 тис. рішень: 40 тис. — в адміністративних справах, більше 60 тис. — у цивільних, понад 16 тис. — у кримінальних і 6 тис. постанов у справах про адміністративні правопорушення.

Водночас Л.Фесенко повідомив, що навантаження на суддів першої інстанції зменшилося на 52% за рахунок скорочення надходження справ, які розглядаються в порядку адміністративного судочинства, і становить майже 74 справи й матеріали на одного суддю на місяць. У Донецькій області, зазначив доповідач, цей показник вищий, ніж середній у державі, і дорівнює 92 справам. Місячне навантаження на суддю апеляційного суду — 14 справ, що на 35% менше, ніж у І півріччі 2011 року. Це, за словами Л.Фесенка, пояснюється змінами в процесуальному законодавстві щодо розгляду всіх справ місцевими судами по першій інстанції.

Також доповідач навів статистичні дані, що свідчать про недостатній професіоналізм деяких суддів. Так, за його словами, у 2011 році загалом в Україні скасовано близько 24 тис. рішень у цивільних справах, а також вироків щодо 9 тис. осіб. Якщо у 2010 році Апеляційний суд Донецької області скасував вироки місцевих судів стосовно 1019 осіб, то у 2011 році — щодо 1383, а в І півріччі поточного року — 809. Кількість осіб, стосовно яких вироки скасовано ВСС, становить 74.

Також викликають занепокоєння показники тривалого тримання під вартою. «Судовій системі потрібно долати стереотипи щодо обрання запобіжного заходу, адже міжнародний досвід показує, що ключовим запобіжним заходом у кримінальному судочинстві в європейських країнах є застава», — зазначив керівник ВСС.

Крім того, він акцентував увагу на питаннях реформування кримінального процесу: «Уже зараз потрібно обговорювати новели Кримінального процесуального кодексу й бути готовими до роботи за сучасними європейськими стандартами й положеннями кримінального судочинства».

ОПИТУВАННЯ

Чи задоволені українці роботою Феміди?

15 серпня в усіх місцевих та апеляційних судах України в рамках акції «Зміцнимо довіру громадян до суду» відбулося опитування відвідувачів. Моніторинг організували та провели Рада суддів, Державна судова адміністрація та Міжнародний фонд «Центр суддівських студій» за сприяння україно-швейцарського проекту «Підтримка судової реформи в Україні». За процесом заповнення анкет ми спостерігали в коридорах Шевченківського районного суду м.Києва.

ФОТО: ОЛЕКСІЙ ЧЕРНИШЕВ

Голова Шевченківського районного суду м.Києва Олена МЄЛЄШАК: «Моніторинг — гарна ідея. Завдяки цьому я бачу, на що мені потрібно звернути увагу».

Багато відвідувачів суду, за якими ми спостерігали, позитивно оцінювали якість роботи цієї установи.

Відвідувачі залюбки брали участь в акції та заповнювали анкети. Відмовлялись одиниці.

ПІДГОТОВКА СУДДІВ

Майже готові

Після відпусток Вища кваліфікаційна комісія 14 серпня розпочала роботу з вирішення питань щодо навчання майбутніх служителів Феміди. Спільно з представниками Національної школи суддів ВККС намагалася розібратися, як і кого будуть навчати.

ФОТО: ОЛЕКСІЙ ЧЕРНИШЕВ

Голова ВККС Ігор САМСІН (ліворуч) погодився з ректором НШС Василем МАЛЯРЕНКОМ, що школа провела велику роботу. Але переконаний: можна краще.

Оксана КУЧИНСЬКА (ліворуч), проректор НШС з підготовки кадрів для судових органів, вирішила з'ясувати деякі питання з членами комісії відразу після засідання.

Представники НШС підготували плани роботи, що мало підтвердити готовність закладу до проведення навчання.

Проте члени комісії мали чимало запитань і навіть претензій до запропонованих документів.

Засідання ВККС перетворилося на роботу над помилками НШС.

І.САМСІН: «Щоб до 27 вересня все було зроблено».

АДВОКАТУРА

ОСКАРЖЕННЯ

Два суди — одне рішення

Швидкоплинність виборчого процесу не залишає часу на тривалі судові розгляди. Тому для процедури оскарження постанови ЦВК №216 знадобилося 5 днів: 11 серпня Київський апеляційний адмінсуд відхилив скаргу представника ВО «Батьківщина», а вже 15-го відповідне рішення залишив без змін і Вищий адмінсуд. Тож принаймні в цих виборчих перегонах ні Юлія Тимошенко, ні Юрій Луценко участі не візьмуть.

ФОТО: ОЛЕКСІЙ ЧЕРНИШЕВ, ДМИТРО ЛІПАВСЬКИЙ

В ухвалі колегії суддів ВАС наголошено, що реєстрація особи кандидатом є складовою пасивного виборчого права, а отже, не може відокремлюватися від процедури обрання нардепів.

В умовах літньої інформаційної «посухи» цей процес не міг не привернути уваги журналістів.

Головуючий колегії суддів КААС Андрій КОРОТКИХ зачитав постанову, якою підтверджено законність рішення ЦВК про відмову Ю.Тимошенко та Ю.Луценку в реєстрації.

Головуючий на процесі суддя ВАС Олександр ВЕДЕНЯПІН (ліворуч), напевно, пояснював колезі, що практика обмеження пасивного виборчого права притаманна багатьом європейським країнам.

При вході до КААС не було звичного натовпу — лише кілька осіб із прапорами.

Після проголошення рішення КААС Олександр ТУРЧИНОВ (ліворуч) виглядав засмученим, а Руслан КНЯЗЕВИЧ — не дуже.

ПРОЦЕС РЕЄСТРАЦІЇ

Прийом закінчено

У понеділок, 13 серпня, ЦВК завершила прийом заяв про реєстрацію кандидатами в народні депутати. Зареєстровані кандидатами можуть спокійно очікувати початку наступного етапу виборчого процесу. Ті ж, кого ще не зареєстрували, мають почекати до 18 серпня. А для деяких виборчі перегони закінчилися, так і не розпочавшись.

ФОТО: ОЛЕКСІЙ ЧЕРНИШЕВ

Володимир ШАПОВАЛ на засіданнях підбиває проміжні підсумки роботи. Станом на 16 серпня вже зареєстровано 4773 кандидати.

Після закінчення прийому від кандидатів документів у комісії не поменшало ні роботи, ні активних обговорень.

Члени ЦВК Жанна УСЕНКО-ЧОРНА (ліворуч) і Юлія ШВЕЦЬ виступали проти прийняття постанови №216 про відмову в реєстрації Ю.Тимошенко та Ю.Луценка. Проте під час голосування утрималися.

РЕКЛАМА

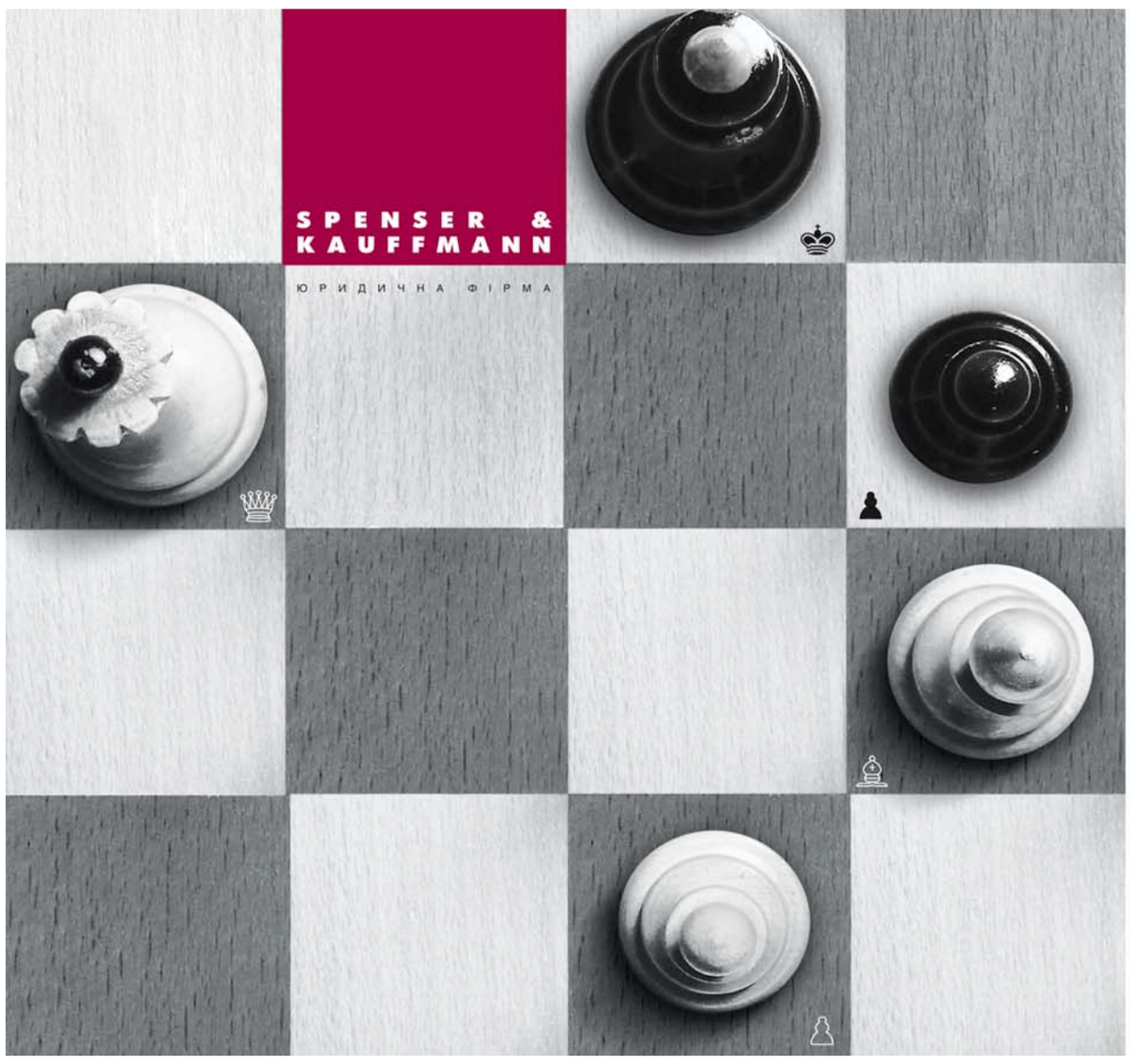

Білі починають і виграють

SPENSER & KAUFFMANN — ВАША ПЕРЕМОЖНА ПОЗИЦІЯ

Україна, 01021, м. Київ
Кловський узвіз, 7, 14 поверх

Тел./Факс: +380 44 288-83-83

E-mail: office@sklaw.com.ua
www.sklaw.com.ua

РОЗДРІБ

«ЗіБ» — у продажу!

Запитуйте наш тижневик у кіосках «Союздруку».

Отже, якщо ви не встигаєте за своїми колегами першим ознайомитися зі свіжим номером «ЗіБ» або пропустили важливий матеріал у попередніх числах видання — звертайтеся до найближчого кіоску «Союздруку». Згідно з графіком наша газета має надходити в продаж уже в суботу.

Адреси кіосків, де реалізується «Закон і Бізнес»:

- вул. Артема, 1—5
- вул. Велика Житомирська, 6
- вул. Володимирська, 18
- вул. Володимирська, 24
- вул. Мала Житомирська, 6
- вул. М. Заньковецької, 2
- вул. Інститутська, 10—12
- майдан Незалежності
- вул. Прорізна, 10
- вул. Солом'янська, 2-а
- вул. Б. Хмельницького, 44
- вул. Хрещатик, 5
- вул. Хрещатик, 10
- ст. метро «Хрещатик»
- вул. Червоноармійська, 48
- вул. Червоноармійська, 49
- вул. Червоноармійська, 57
- вул. Червоноармійська, 73
- вул. Червоноармійська, 74/5
- вул. Шота Руставелі, 19

ПРАВОСУДДЯ

ВРЮ — без керівництва

Функцію щодо призначення голів судів можуть віддати Раді суддів України. Відповідна пропозиція вже зареєстрована у Верховній Раді.

Згідно з чинним законодавством повноваження щодо призначення суддів на адміністративні посади здійснює Вища рада юстиції. Проте, на думку народного депутата від БЮТ — «Б» Олени Шустік, такі функції ВРЮ виходять за межі тих, які визначено в Конституції.

Для того щоб забрати в Ради ці повноваження нардеп подала проект «Про внесення змін до деяких законів України щодо зайняття адміністративних посад у судах» (№11068).

Відповідно до документа обрання законників на адміністративні посади здійснюватиме РСУ. При цьому Голова Верховного Суду вноситиме до неї подання, яке готуватиме рада суддів відповідної спеціалізації.

Крім цього, нардеп пропонує, щоб у разі закінчення строку перебування судді на адміністративній посаді його повноваження закінчувались автоматично без рішення органу, який його обирав. Так само автоматично будуть припинені повноваження, якщо суддя сам цього забажає.

Також проектом передбачається встановити новий порядок формування РСУ. Відповідно до ініціативи кількісний склад ради формуватиметься з урахуванням принципу пропорційного представництва суддів загальних, господарських та адміністративних судів з розрахунку: 1 представник від 200 суддів. При цьому в складі РСУ має бути не менш як по одному представнику від кожної області.

Нинішній склад РСУ (11 суддів), за словами нардепа, не забезпечує пропорційного представництва кожної юрисдикції, адже законників у загальних судах удвічі більше, ніж у господарських та адміністративних.

КОРИГУВАННЯ

Аби зарадити КПК

Кабмін схвалив розроблений у Мін'юсті законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у відповідність з Кримінальним процесуальним кодексом України».

Міністр юстиції Олександр Лавринович відзначив, що прийняття законопроекту дозволить привести положення законодавчих актів у відповідність із КПК, а це, у свою чергу, забезпечить можливість практичної реалізації дій, процедур та повноважень, закріплених нормами нового кримінального процесуального законодавства.

Зміни необхідно внести до Кримінального, Кримінально-виконавчого, Господарського процесуального, Цивільного процесуального, Податкового, Митного кодекси, Кодекс адміністративного судочинства та до інших актів, зокрема до законів «Про міліцію», «Про адвокатуру», «Про охоронну діяльність».

РОЗ'ЯСНЕННЯ

Понятійний апарат

У парламенті пропонують доповнити Кримінальний кодекс новим розділом, в якому будуть зібрані розкидані в документі визначення.

«Дефініції кримінально-правових понять є важливим засобом, який забезпечує правильне та однакове застосування норм КК. Найбільш вагоме значення мають дефініції, які сформульовані самим законодавцем», — відзначає народний депутат Володимир Мойсик.

У вітчизняному КК визначення понять включаються законодавцем до описових диспозицій статей, примітки до них. В окремих випадках це оформляється у вигляді самостійних статей «Особливої частини» КК. Таким чином, наразі відсутній єдиний підхід щодо розташування дефініцій у кодексі.

Виправити ситуацію нардеп пропонує завдяки законопроекту «Про внесення змін до Кримінального кодексу України» (№11055), згідно з яким визначення кримінально-правових понять будуть зібрані в окремому розділі КК. За словами В.Мойсика, така структурна частина властива кримінальним законам ФРН, Австрії, Польщі, Нідерландів та багатьох інших країн.

ПОСАДИ

Помічники отримають категорію

У парламенті помітили, що, хоча з початком наступного року всі посади держслужбовців належатимуть до спеціальних підгруп, працівники апарату судів і помічники суддів своїх категорій досі не мають.

Сьогодні помічники суддів працюють, незважаючи на невеликі зарплати, й отримання категорії може стати опорою у вирішенні фінансових проблем.

Стаття 6 закону «Про державну службу», який набере чинності з 1 січня 2013 р., передбачає класифікацію посад держслужбовців. Частина 2 цієї статті ділить відповідні групи посад на підгрупи з метою їх конкретизації та встановлення вичерпного переліку. При цьому законом не передбачено можливості віднесення до підгруп інших посад, неперелічених у конкретній статті.

У Верховній Раді звернули увагу, що посади в секретаріаті Конституційного Суду, в апараті Верховного й вищих спеціалізованих судів, апеляційних та судів першої інстанції взагалі не віднесено ні до якої групи або підгрупи.

Разом із цим ч.2 ст.4 закону «Про державну службу» встановлено: «Відносини, що виникають у зв'язку із вступом, проходженням та припиненням державної служби у державних органах… організація і діяльність яких визначається спеціальними законами… регулюються цим Законом, якщо інше не передбачено спеціальним законом».

Частиною 5 ст.149 акта «Про судоустрій і статус суддів» визначено, що правовий статус працівників апарату суду визначається законом «Про державну службу». Умови оплати праці, матеріально-побутового, медичного, санаторно-курортного й транспортного забезпечення працівників апарату суду визначаються на засадах, що встановлені для відповідної категорії працівників апарату центральних та місцевих органів виконавчої влади.

Народні депутати Дмитро Шпенов і Юрій Воропаєв переконані, що для недопущення зниження існуючого статусу держслужбовців, які працюють у судах, необхідно в ст.149 закону «Про судоустрій і статус суддів» конкретизувати належність працівників апарату загальних судів до відповідних категорій.

Згідно з проектом «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (№11049) до підгруп I-1, II-1, III-1, IV-1, V-1 державних службовців належатимуть посади державної служби в апараті Верховного і вищих спеціалізованих судів. До підгруп I-2, II-2, III-2, IV-2, V-2 — посади в апараті апеляційних судів, а до підгруп I-3, II-3, III-3, IV-3, V-3 — в апараті місцевих судів.

Посади помічників суддів ВС, вищих спеціалізованих судів належатимуть до підгрупи III-1, апеляційних судів — IV-1, а місцевих — V-1.

ВИПЛАТИ

Винагорода за службу

Для розрахунку пенсій колишніх чиновників поділили на групи

Кабмін установив належність посад, які займали особи з числа колишніх державних службовців, до відповідних груп та підгруп при перерахунку призначених пенсій.

Відповідний обов'язок Уряду передбачений прикінцевими та перехідними положеннями нового закону «Про державну службу», що набуде чинності з 1 січня 2013 року.

Постановою Кабміну від 8.08.2012 №740 «Про віднесення посад, які займали особи з числа колишніх державних службовців, до відповідних груп та підгруп посад державної служби, передбачених Законом України «Про державну службу» затверджено цей перелік. Тобто посади колишніх чиновників належатимуть до тих самих груп і підгруп, що й аналогічні посади зараз.

Варто звернути увагу, що відповідно до ст.49 нового закону перерахунок раніше призначених пенсій здійснюватиметься:

- у разі підвищення розміру заробітної плати працюючим державним службовцям за рішенням Уряду або у зв'язку зі зміною мінімальної заробітної плати — виходячи із суми заробітної плати, на яку нараховується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування державного службовця, який працює на посаді державної служби відповідної підгрупи на момент виникнення права на перерахунок пенсії, у порядку, визначеному Кабміном;
- у зв'язку зі звільненням державного службовця з посади — у загальному порядку.

Пенсія державним службовцям призначається в розмірі 80% від суми їхньої заробітної плати, до якої включаються всі види оплати праці, з якої сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а до 1.01.2011 — страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, а особам, які на час звернення за призначенням пенсії не є державними службовцями, — у розмірі 80% від заробітної плати держслужбовця, який займає посаду відповідної підгрупи та рангу за останньою посадою держслужби.

У всіх випадках заробітна плата для обчислення пенсії держслужбовця враховується в межах установленої законом на день призначення (перерахунку) пенсії максимальної величини бази нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги та інших доплат не може перевищувати 10 прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність. У разі зміни розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, здійснюється відповідний перерахунок максимального розміру пенсії.

Достроково призначена пенсія з урахуванням пп.«г» п.1 ч.1 ст.26 закону «Про зайнятість населення» і ст.21 закону «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» у період до досягнення віку, встановленого ч.1 цієї статті, працюючим пенсіонерам не виплачується.

ДОМОВЛЕНОСТІ

Роки сімейних зобов'язань

Міністр юстиції Олександр Лавринович розповів про правила, за якими виконуються рішення іноземних судів щодо виплати аліментів.

Чотири роки тому Україна ратифікувала Конвенцію про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання 1973 року, відзначив очільник Мін'юсту. Вона застосовується до рішень, винесених в інших державах-учасницях, незалежно від того, рішення це суду чи адміністративного органу, щодо зобов'язань про утримання, які виникають із сімейних відносин, материнства, батьківства, шлюбу або родинних зв'язків, зокрема зобов'язань про утримання дитини, народженої поза шлюбом, між одержувачем і платником аліментів або їх платником і державним органом, який стягує кошти. Конвенція також застосовується до угоди, укладеної державним органом або в присутності представника цього органу щодо зазначених вище зобов'язань. Україна приєдналася до міжнародної угоди з деякими застереженнями. Наша держава визначила, що дозволяє визнання й виконання на своїй території рішень, які стосуються зобов'язань про утримання між особами, які є непрямими родичами, та між особами, які є родичами по чоловіку або дружині, лише в тих випадках, коли відповідні зобов'язання про утримання існували б згідно з національним законодавством.

О.Лавринович наголосив, що конвенція застосовується до таких документів, які змінюють попередні рішення та угоди. Крім цього, нею слід керуватися навіть у випадку, коли рішення походить з держави, яка не є учасницею конвенції. Також вона застосовується незалежно від того, міжнародний чи внутрішній характер має позов про стягнення аліментів, і незалежно від громадянства чи постійного місця проживання сторін.

ЗДОРОВ'Я

Стандартизація медсанорганізації

Відтепер діятимуть нові порядки надання першої медичної допомоги та правила доставляння людей у важкому стані до лікарень. Свій транспорт (у разі потреби) має надати будь-яка установа, а приватні клініки зобов'язані приймати людей без жодних заперечень.

Автори змін сподіваються, що завдяки закону медична допомога стане справді швидкою.

Президент підписав закон «Про екстрену медичну допомогу». Ініціатор змін — народний депутат Тетяна Бахтеєва — пояснює потребу в його появі наявними на сьогодні проблемами. Так, в Україні середні показники смертності від впливу зовнішніх причин становлять 130—135 осіб на 100 тис. населення, що в 3—5 разів вище, ніж у європейських країнах. При цьому в нашій державі близько 24% постраждалих помирають у лікарнях, а 76% — поза їх межами чи на шляху до лікарні, тоді як у розвинутих країнах цей показник становить менше ніж 30%.

Закон установлює порядок дій у разі виявлення людини, яка потребує невідкладної медичної допомоги. Так, необхідно негайно викликати швидку, а якщо це можливо, — перевезти особу до найближчого відділення екстреної медичної допомоги.

Для перевезення того, хто потребує невідкладної допомоги, кожен може звернутися до підприємства, установи чи організації з проханням надати транспорт. Останні ж мають відвезти потерпілого чи хворого безкоштовно.

Якщо ж під час перевезення бригадою швидкої в пацієнта виникнуть раптові ускладнення, які медпрацівники цієї бригади не можуть усунути, людину доставлять до найближчого закладу охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування. За відмову в наданні допомоги передбачено відповідальність.

Особами, які зобов'язані надавати першу медичну допомогу людині, є:

- рятувальники аварійно-рятувальних служб;
- працівники державної пожежної охорони та органів і підрозділів міліції;
- фармацевтичні працівники;
- водії автомобільних транспортних засобів;
- інші особи, які не мають медичної освіти, але за своїми професійними чи службовими обов'язками повинні володіти практичними навичками надання такої допомоги.

Крім цього, визначені соціальні гарантії для працівників системи екстреної медичної допомоги. Так, залежно від стажу роботи в державних і комунальних закладах охорони здоров'я такі особи мають право на підвищені посадові оклади, надбавки за особливий характер праці, за особливі умови праці, доплати за науковий ступінь, за почесні звання, а також за вислугу років. Також передбачено право на матеріальну допомогу для оздоровлення під час надання щорічної відпустки в розмірі одного посадового окладу та матеріальну допомогу для вирішення соціально-побутових питань.

ЦІННІ ПАПЕРИ

Торгівля не для всіх

Організовувати продаж акцій зможуть лише фондові біржі

ВАЛЕРІЙ ОЛЕФІР,
провідний юрисконсульт АТ «УкрСиббанк», м.Київ

Уже підписано закон, який внесе зміни в роботу фондових бірж та в спосіб розміщення цінних паперів. Серед нововведень — заборона професійним учасникам фондового ринку самостійно організовувати торгівлю. Відповідні повноваження надаються виключно фондовим біржам.

«Паперові» зміни

З 1 січня наступного року набуде чинності закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства про цінні папери» (повний текст див. на стор.17), ухвалений парламентом на початку липня.

Цим актом установлено схему емісії цінних паперів як при публічному, так і при приватному розміщенні. Визначений ст.30 закону «Про цінні папери та фондовий ринок» порядок у цілому не змінюється, проте стає більш конкретизованим та детальним.

Уведено термін «укладення договорів з першими власниками», що є одним з етапів емісії. Це дозволяє чітко визначити часові межі продажу цінних паперів при їх розміщенні, а також момент, після якого забороняється змінювати проспект емісії публічного розміщення.

Емісія цінних паперів може відбуватись у формі публічного розміщення або приватного. При цьому перше розміщення акцій акціонерного товариства є виключно приватним — серед засновників. Публічне акціонерне товариство зобов'язане здійснювати публічне розміщення акцій додаткових емісій лише на фондовій біржі.

Умови та підстави припинення діяльності юридичних осіб доповнюються положеннями про необхідність у разі проведення державної реєстрації припинення юридичної особи — емітента цінних паперів додатково до визначених зараз документів подавати державному реєстратору довідку Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про відсутність нескасованих випусків цінних паперів цієї юридичної особи. Для акціонерних товариств подається довідка про скасування всіх випусків акцій.

Передбачено додаткові підстави припинення акціонерного товариства:

• допущення порушень при його створенні, які неможливо усунути;

• неподання до комісії передбаченої законодавством інформації протягом двох років;

• неутворення органів акціонерного товариства протягом року з дня реєстрації комісією звіту про результати приватного розміщення акцій;

• нескликання загальних зборів акціонерів протягом 2 років поспіль.

У разі виявлення зазначених порушень комісія звертається до суду з позовною заявою про припинення акціонерного товариства.

Вимоги до реклами

Особливу увагу законодавець приділив визначенню поняття реклами цінних паперів та порядку її поширення. Рекламою вважається інформація про інститути спільного інвестування, цінні папери, які емітуються або перебувають в обігу, товари та послуги, що пропонуються професійним учасником фондового ринку, саморегулівною організацією таких учасників або уповноваженим рейтинговим агентством.

Замовляти рекламу цінних паперів, товарів, послуг можуть тільки особи, які емітують такі цінні папери або продають рекламовані товари, надають послуги. Державним органам забороняється поширювати рекламу будь-яких цінних паперів, крім державних.

Текст будь-якої реклами цінних паперів та фондового ринку подається до комісії для погодження не менш ніж за 10 робочих днів до дня її оприлюднення. У разі заборони реклами комісія направляє рекламодавцю прийняте рішення та публікує його на офіційному сайті НКЦПФР.

У рекламі цінних паперів та фондового ринку забороняється зазначати прогнозований розмір дохідності (крім цінних паперів з фіксованою дохідністю), використовувати відомості, що не відповідають проспекту емісії цінних паперів, вдаватися до порівнянь незалежно від дійсності зазначеної для порівняння інформації.

Організація фондового ринку

Законодавець визначив, що «діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку — діяльність фондової біржі із створення організаційних, технологічних, інформаційних, правових та інших умов для збирання та поширення інформації стосовно пропозицій цінних паперів та інших фондових інструментів і попиту на них, проведення регулярних біржових торгів цінними паперами та іншими фінансовими інструментами, централізованого укладання договорів щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів згідно з правилами такої фондової біржі, зареєстрованими у встановленому законом порядку».

Таким чином, діяльність з організації торгівлі буде дозволено тільки фондовим біржам (згідно з чинним законодавством її здійснюють професійні учасники фондового ринку). З огляду на підвищені вимоги до розміру капіталу та характеру діяльності біржі це дозволить зменшити можливості окремих осіб впливати на вартість цінних паперів.

Окремо визначається порядок укладення та зміни договорів купівлі-продажу цінних паперів. Такий договір, що укладається на біржі, вважатиметься укладеним з моменту фіксації фондовою біржею факту укладення договору відповідно до її правил та не зможе бути розірваний, крім випадків, установлених законом. Правочини щодо цінних паперів, здійсненні без участі торговця, за винятками, визначеними законом, вважатимуться нікчемними.

До закону «Про цінні папери та фондовий ринок» унесено нові положення про вимоги до професійних учасників фондового ринку. Зокрема, кандидатури керівників фондових бірж та депозитаріїв погоджуватимуться з комісією. Професійні учасники зобов'язані дотримуватися пруденційних нормативів та подавати до комісії розрахунки, які підтверджують виконання нормативів. Юридичні та фізичні особи, котрі мають істотну участь у професійному учаснику, зобов'язані надавати комісії додаткові відомості про себе та додатково подавати інформацію в разі зміни таких відомостей.

Також уперше вводяться до законодавства про цінні папери пруденційні нормативи: комісії надається право встановлювати обов'язкові кількісні значення та показники, яких професійні учасники фондового ринку матимуть дотримуватись у своїй діяльності.

Окремо слід звернути увагу на те, що в законі «Про цінні папери та фондовий ринок» з'явиться перелік документів, які необхідно подавати для отримання ліцензії, та перелік підстав для відмови в її видачі. Визначення цих правил на рівні закону вносить стабільність і передбачуваність у правове регулювання фондового ринку.

Строк дії ліцензії на провадження певного виду професійної діяльності на фондовому ринку є необмеженим. Ліцензія на провадження андеррайтингу видаватиметься лише за умови наявності в торговця цінними паперами ліцензії на провадження дилерської діяльності.

Особливі умови надання ліцензії на провадження андеррайтингу пов'язані зі зміною визначення таких послуг. Зокрема, встановлено, що андеррайтер зможе здійснювати таку діяльність:

• купівлю цінних паперів у емітента з подальшим їх перепродажем інвесторам;

• гарантування повного або часткового продажу цінних паперів емітента інвесторам, повний чи частковий їх викуп за фіксованою ціною з подальшим перепродажем;

• продаж якомога більшої кількості цінних паперів, без зобов'язання придбати будь-які цінні папери, що не були продані.

Саме тому в разі викупу андеррайтером нереалізованих цінних паперів емітента йому необхідна ліцензія на провадження дилерської діяльності для подальших дій.

Статус і повноваження комісії

Щодо статусу НКЦПФР необхідно підкреслити, що її повноваження істотно розширено. Так, комісії надано право:

• встановлювати пруденційні нормативи;

• погоджувати кандидатури керівників фондових бірж та депозитаріїв, статут та правила фондових бірж та депозитаріїв;

• установлювати вимоги щодо реклами на фондовому ринку та деякі інші права, контролювати їх дотримання.

Крім цього, встановлюється відповідальність у вигляді штрафів за поширення реклами фондового ринку без попереднього її подання комісії, неприпинення реклами цінних паперів, емісія яких визнана недійсною, поширення реклами після заборони комісією таких дій. У разі виявлення порушення складається акт, який разом з необхідними документами розглядається уповноваженою особою комісії для прийняття рішення про накладення стягнення. Юридична особа не може бути притягнута до відповідальності за дії, що були предметом перевірки, за результатами якої не було виявлено правопорушень на ринку цінних паперів.

Окремо визначено умови та підстави для надання комісією ліцензії на здійснення операцій з цінними паперами або відмови у видачі ліцензії.

Крім цього, для торговця цінними паперами та для фондової біржі встановлено обов'язок подавати до загальнодоступної інформаційної бази комісії відомості про кожен правочин щодо емісійних цінних паперів, здійснений поза фондовою біржею або на фондовій біржі відповідно. Щодо правочинів зазначається найменування емітента цінних паперів, їх вид, форма, міжнародний ідентифікаційний номер, ціна та інші відомості, визначені комісією. До інформації не включаються відомості про сторони правочинів.

У загальному вигляді внесені зміни можна розглядати як логічний розвиток та вдосконалення чинного законодавства щодо цінних паперів та фондового ринку з одночасним істотним розширенням компетенції НКЦПФР стосовно ліцензування та нагляду.

ВЛАСНІСТЬ

Держава отримає акції

Уряд підготував план корпоратизації державних підприємств, завдяки якому останні перетворяться на акціонерні товариства.

Кабмін уніс до парламенту законопроект «Про корпоратизацію державних підприємств». Згідно з даним у документі визначенням корпоратизація — це перетворення державних комерційних підприємств у державні акціонерні товариства.

Відповідно до ініціативи об'єктами корпоратизації зможуть стати державні комерційні та казенні підприємства, в тому числі ті, що не підлягають приватизації. При цьому рішення про корпоратизацію підприємств, які не підлягають приватизації або мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави, погоджуватиметься Кабміном. Також Уряд затверджуватиме типовий статут державного акціонерного товариства, утвореного в процесі корпоратизації.

Відповідно до проекту з дня державної реєстрації товариства і до моменту переходу права власності на його акції до інших осіб повноваження загальних зборів реалізовуватимуться засновником підприємства або органом управління. Обов'язки голови виконавчого органу товариства до першого засідання наглядової ради покладатимуться на керівника підприємства, яке корпоратизувалося.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

Право на відстрочення

Віктор Янукович не погодився з новими правилами сплати єдиного внеску. На його думку, парламентські пропозиції можуть зашкодити шахтарям.

Президент повернув у Верховну Раду закон «Про внесення змін до статей 9 і 25 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» для повторного розгляду.

Відповідно до підтриманих нардепами новацій сплачувати єдиний внесок, нарахований за календарний місяць, слід не пізніше 20 числа наступного місяця. Винятки пропонується зробити лише для платників, зазначених у пп.4, 5 ч.1 ст.4 закону (фізособи-підприємці й особи, які забезпечують себе роботою самостійно: науковці, адвокати, письменники тощо).

На вул. Банковій звернули увагу, що внаслідок прийняття нового закону буде ліквідовано положення щодо строку сплати єдиного внеску гірничими підприємствами — не пізніше 28 числа місяця, що настає за базовим звітним періодом. Відповідне правило було введено навесні цього року. Воно покликане зменшити фінансове навантаження на гірничі підприємства. Ухвалення ж нового закону може зашкодити галузі, переконаний глава держави.

Тому Президент закликав нардепів урахувати його позиції під час нового розгляду закону й залишити без змін правила сплати єдиного внеску для гірничих підприємств.

ЗАГРОЗИ

БТІ врятувало вето

Президент повернув на доопрацювання закон про інвентаризацію нерухомості

ОЛЕКСІЙ ПИСАРЕВ

Закон, покликаний спростити проведення технічної інвентаризації нерухомості отримав від Президента «червону картку» і повернеться для нового розгляду до Верховної Ради. Хоча учасники ринку нерухомості в цілому підтримують проект, вони переконані, що доопрацювання піде йому лише на користь.

Останній бар'єр

«В умовах розвитку ринкових відносин з нерухомістю, активізації інвестиційної діяльності в будівництво житла та інших об'єктів нерухомого майна існує необхідність удосконалення діючого законодавства з технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна з метою підвищення рівня технічної інвентаризації на новий якісний ступінь», — відзначали народні обранці у пояснювальній записці до закону «Про технічну інвентаризацію об'єктів нерухомого майна».

Відповідно до цього акта організацію та забезпечення технічної інвентаризації об'єктів нерухомості мають здійснювати бюро технічної інвентаризації — комунальні підприємства та інші юридичні особи, що мають ліцензію на таку діяльність. Сьогодні ж дана функція належить виключно комунальним БТІ.

Закон передбачає, що порядок ліцензування тих, хто бажає займатись інвентаризацією, встановлюватиме Кабмін. Разом з тим нардепи прописали, що для отримання дозволу необхідно буде мати в статутному капіталі хоча б 10 млн грн.

Парламентарі ухвалили закон ще 5 червня, невдовзі він був відправлений на підпис Президенту. Однак глава держави вирішив не поспішати із запровадженням змін через низку недоліків, які містяться в документі.

На сьогодні роботою БТІ не задоволені ні учасники ринку, ні змушені стояти в чергах громадяни.

Думка експертів

Наслідки, які мав би закон для нашої держави, обговорили члени комітету з питань права бізнес-клубу URE Club, представниками якого є учасники ринку нерухомості.

Загалом ідея закону видається експертам позитивною. «Концепція лібералізації має право на життя. Це те, що треба ринку», — переконаний очільник комітету Владислав Кисіль. За його словами, сьогоднішня робота БТІ не відповідає тим завданням, які ставляться. «Замість того щоб ходити з рулеткою й міряти, ця організація визначає, хто власник, навіщо йому володіти майном, чи може він ним розпоряджатися», — відзначає фахівець. При цьому, на його думку, БТІ часто не видає витягу з реєстру технічної документації просто тому, що її працівникам здається, що об'єкт самовільно збудований. Коли це дійсно так, на даний факт можуть і закрити очі.

Крім цього, комітетники відзначають, що позитивним моментом закону є норма про проведення інвентаризації під час відчуження нерухомості лише в тому випадку, якщо сторони самі цього бажають. За відсутності ж такої необхідності вони можуть зайвий раз не турбуватися.

Водночас низка недоліків проекту перекреслює всі позитивні ініціативи, переконані члени бізнес-клубу. Наприклад, відповідно до «Прикінцевих положень» закону він набуває чинності з наступного дня після опублікування. Однак така поспішність, як уважають експерти, може перетворитися на катастрофу для нинішньої системи, яка абсолютно не пристосована до новацій.

Разом з тим у документі передбачено, що необхідні для реалізації нововведень нормативно-правові акти Кабмін має прийняти в 6-місячний строк після набрання актом чинності. А на створення архівів електронних документів з технічної інвентаризації Уряду дається цілий рік. За словами В.Киселя, ця ситуація нагадує ту, яка виникла з державною реєстрацією прав, коли закон існує з 2004 р., а система, передбачена ним, не працює й донині.

Крім цього, експерти зауважили, що надто багато питань закон пропонує залишити на вирішення Мінрегіонбуду. Так, саме міністерство має визначити терміни виконання робіт з технічної інвентаризації. Воно ж установить єдині правила для її проведення. За словами фахівців, такі «дрібниці» краще було б прописати в самому законі, адже важко сказати як урядовці згодом вирішать ці питання. Не виключено, що правила будуть надто ускладнені.

Законом передбачено, що «технічній інвентаризації підлягають будинки, будівлі, споруди всіх видів та їх комплекси, інженерні мережі, елементи благоустрою, захисні споруди цивільного захисту і цивільної оборони, мости та штучні споруди, зелені насадження». Проте в цьому переліку немає квартир. Чи не вийде за таких умов, що не можна буде провести інвентаризацію житла? Є припущення, що, готуючи закон, нардепи «забули» про квартири цілком свідомо — з якихось власних міркувань. Однак навіщо це зроблено і яка від цього користь — експерти зрозуміти не можуть. У комітеті переконані, що закон у такому вигляді не мав бути підтриманий, а тому його повернення в парламент цілком очікуване.

ПРОМИСЛОВІСТЬ

Індустріальний план

Закон, який визначає правила будівництва та управління індустріальними парками, вже підписано. При цьому Держінвестпроект активно шукає землі для майбутніх проектів.

Президент підписав закон «Про індустріальні парки». Для практичного виконання новацій глава держави ще в березні запровадив Національний проект «Індустріальні парки України», який передбачає створення 10 пілотних індустріальних парків протягом 2 наступних років.

Індустріальний парк — одна з форм залучення інвестицій для облаштування й освоєння земельних ділянок для здійснення промислової та іншої господарської діяльності. Актом визначено правила щодо створення й експлуатації індустріальних парків та управління ними.

«Закон радикально підвищить інвестиційну привабливість України і дасть можливість протягом 4 наступних років залучити в економіку близько $8 млрд прямих іноземних інвестицій», — сподівається голова Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами Владислав Каськів.

ПОЗИЦІЯ

Адвокат Євгеній СОЛОДКО: «В адвокатуру повинна повернутися колишня кастовість»

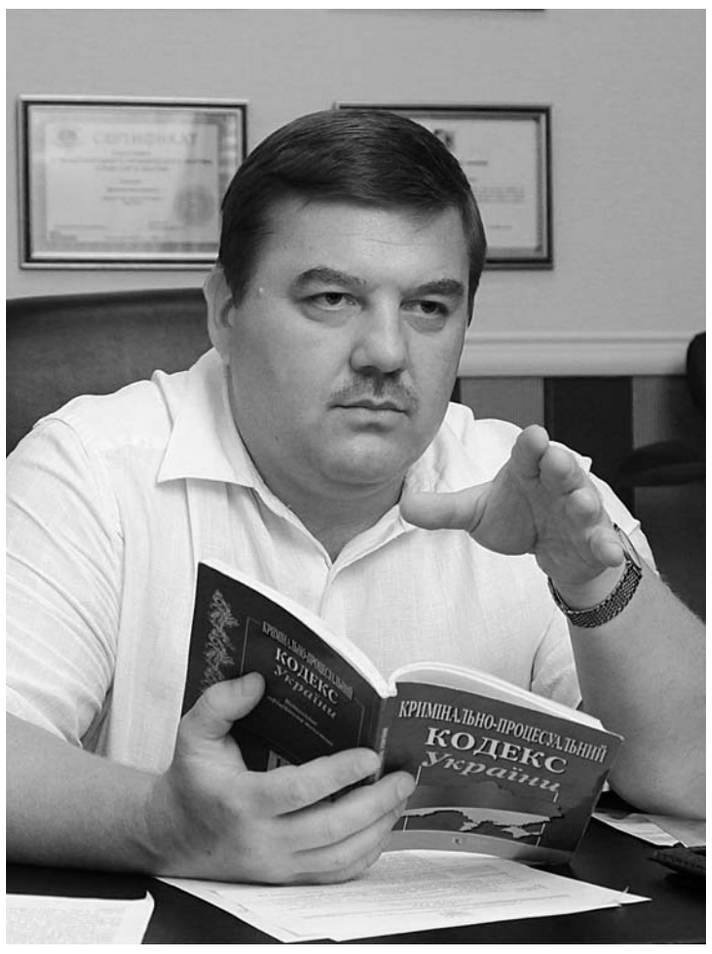

***Євгеній СОЛОДКО** народився 9 травня 1973 р. У 1994 р. закінчив юридичний факультет Київського національного університету ім. Т.Шевченка за спеціальністю «Правознавство». У 2005-му створив і очолив Адвокатську групу «Солодко і партнери». У 2010 р. увійшов до числа 100 найкращих юристів України та був визнаний одним з найкращих юристів, які спеціалізуються на кримінальному праві та процесі. У 2011 р. внесений до списку «25 найвідоміших юристів України» і «50 топ-менеджерів України». Брав участь у багатьох гучних процесах — представляв інтереси екс-голови Державної митної служби Анатолія Макаренка, екс-голови Держфінпослуг Василя Волги.*

ЮЛІЯ КІМ

На перший погляд, старший партнер АГ «Солодко і партнери» Євгеній СОЛОДКО справляє враження людини жорсткої та безкомпромісної, деякі його висловлювання звучать часом різко, якщо не сказати революційно. Наприклад, він виступає за люстрацію правоохоронних органів і обмеження доступу до адвокатури для вихідців із силових структур. Разом з тим відчувається, що він щиро вболіває за професію, якій присвятив 16 років. Що відомий київський адвокат думає про новий закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», чи полегшить цей акт життя йому і його колегам, чи готові українські захисники взяти закон на озброєння?

«Нині в адвокатурі багато випадкових людей»

— Євгенію Вікторовичу, недавно ухвалено закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Як ви думаєте, чи полегшить він життя вам і вашим колегам і в чому його принципова відмінність від чинного закону?

— На мою думку, і старий був досить непоганий. Питання тільки в тому, як його застосовували. Про новий закон думаю, що це багато в чому крок уперед. Розширені права адвокатів і гарантії адвокатської діяльності, з'являється більше самоврядування. Це безумовний плюс. У принципі, якщо людина — на своєму місці і творчо підходить до того, що робить, цей документ дає всі можливості для ефективної роботи.

— У новому законі величезна увага приділяється адвокатському самоврядуванню. Якщо раніше в процес формування КДКА могли втручатися місцеві органи влади, то тепер комісії формуватимуться самими адвокатами й лише з адвокатів. Як ви вважаєте, адвокатура дійсно може стати по-справжньому самоврядною?

— Якщо зробити екскурс в історію, то стає ясно, що колись адвокатура вже була самоврядною. Якщо не помиляюся, з 1922 року вона була єдиною самоврядною організацією на території колишнього СРСР. І якщо прибрати ідеологічну складову, адвокатура була самодостатньою й жила за законами касти, в яку допускалися обрані. І ті, хто туди потрапляв, дорожили приналежністю до цієї правової еліти. Замовлення були гарантовані, й адвокати в принципі непогано заробляли. Я вважаю, що в адвокатуру повинна повернутися колишня кастовість.

Можна дискутувати: добре чи погано те, що запропоноване в законі. Час покаже. Проте, на мій погляд, до органів адвокатського самоврядування передусім повинні входити люди, яких поважають в адвокатському співтоваристві, причому їх слід обирати не за якимсь адміністративним принципом. Керувати своїми колегами повинні метри адвокатури. Але метри, яким виявлять таку високу довіру, у свою чергу, повинні хотіти займатися організацією діяльності адвокатського співтовариства. При цьому їхнє завдання — допомогти повернути адвокатурі колишній престиж, ту саму кастовість.

— У чому ви бачите цю кастовість?

— Річ у тому, що нині в адвокатурі багато випадкових людей, які прийшли з інших професій. Я називаю їх скоростиглими адвокатами, котрі будь-якими шляхами прагнули отримати адвокатське свідоцтво, але при цьому не ввібрали етичних принципів професії. І це не просто слова, це — моє глибоке переконання.

Розумію, те, що скажу, може викликати несхвалення, але, мені здається, необхідно ввести якісь обмеження на допуск до нашої професії, наприклад для колишніх працівників силових структур. Це — погана тенденція. Такі люди вбивають дух адвокатури. Порушують кастовість, якщо хочете. Так, я розумію, що в них колосальний досвід, але психологія зовсім інша…

— Проте, можливо, вони якраз пішли з правоохоронних органів, тому що їм за духом ближча адвокатура.

— Якби вони пішли з правоохоронних органів, коли були старшими лейтенантами — капітанами, це було б зрозуміло. Але зазвичай вони стають адвокатами, відпрацювавши 20 років у прокуратурі, і, за звичкою, дотепер називають підзахисних бандитами. Я цього не розумію...

Людина оцінює життєві ситуації крізь призму своєї професії. Так от, адвокат життя оцінює з одного боку, а прокурор — завжди з другого. До того ж у країні тотальної корупції підхід до розв'язання юридичних проблем змінюється. І якщо ми, класичні адвокати, оцінюємо й формуємо правову позицію, то, на жаль, багато з тих, хто прийшов з іншої професії, стараються «повирішувати» проблеми, домовитися, використовуючи свої можливості — зв'язки, знайомства в силових структурах. Я думаю, це теж вбиває високий дух професії.

«В адвоката основна робота — думати, а не ходити»

— Як ви вважаєте, новий закон допоможе повернути кастовість, про яку ви говорили? Що потрібно для цього зробити?

— Так, але не зовсім. Мені здається, насамперед необхідно серйозно ускладнити допуск до професії. Для того щоб працювати адвокатом, потрібний певний досвід роботи. Важливий інститут стажування.

Необхідно, здається, визначити повноваження помічника адвоката, тому що, наприклад, сьогодні він не може пройти в слідчий ізолятор. На мій погляд, це неправильно. Він може й повинен виконувати чимало технічної роботи, даючи можливість адвокатові виконувати основну його функцію — думати. Пам'ятаєте історію, коли один із журналістів потрапив на завод до Форда? Прекрасне виробництво, всі зайняті ділом. І раптом він помітив якусь людину, яка сиділа за абсолютно порожнім столом у ковбойських чоботях і капелюсі та курила. Журналіст здивувався й після екскурсії поцікавився: «У вас тут усе так добре організовано. А що це за товариш сидів і палив?» Форд відповів: «Я йому плачу божевільні гроші». — «За що? Він же нічого не робить». — «Він думає». Це я до того, що в адвоката основна робота все-таки — думати, а не ходити.

Плюс потрібно ввести досить жорсткий іспит. Так, у законі написано — іспит, а ось як він проводитиметься, які будуть питання, як він буде організований — невідомо. Я особисто вважаю, що екзамен повинен бути жорстким — таким, щоб держіспити у вузі здавалися дитячим лепетанням на галявинці.

— Що, на вашу думку, може завадити реалізувати принципи самоврядування?

— Завадити може байдужість адвокатів, яким нічого не потрібно. Ось я, наприклад, ходжу на всі вибори, тому що мені небайдуже, кому складатимуть кваліфікаційний іспит мої співробітники. Мені небайдуже, хто розбиратиме скарги, які надходять на мене доволі регулярно (хоча, зауважу, за 16 років адвокатської діяльності на мене не було жодної скарги від клієнта, тільки від силовиків). Від цього залежить моя кар'єра.

Більш того, мені хочеться знати, хто буде представником нашої корпорації у відносинах з державою. Я хочу, щоб це виглядало гідно.

Звичайно, багато чого залежить від того, як закон виконуватиметься. Навіть найгірший документ можна прочитати й виконати по-різному. Я вважаю, що новий закон дає всі можливості для того, аби повернути професії колишній престиж.

Я не бачу ніяких перепон для цього. Найважливіше, щоб не почалася гризня через те, хто ввійде до органів адвокатського самоврядування.

— А кого б ви особисто хотіли бачити на чолі цих органів?

— Я б хотів бачити передусім професіоналів. Не називатиму прізвищ. Гідні люди добре відомі в співтоваристві, про небажаних теж багато написано. Але, мені здається, якщо колеги не поважатимуть тих людей, яких вони обирають, про корпоративність говорити не доводиться.

— Чому ж вони повинні обирати людей, яких не поважають?

— Річ у тому, що хтось може просто проігнорувати ці вибори. Проте я вважаю, що це такі питання, на які неможливо не звертати уваги. Це — наше життя, наша робота. Переконаний, що в адвокатурі повинен бути порядок, і сподіваюся, що він буде.

Те, хто буде в результаті обраний, багато в чому залежить від норм представництва — хто висувається, яка кількість голосів. Різні бували ситуації: або багато адвокатів приходило, або зовсім мало, хтось узагалі вибори ігнорував. Цілком можливо, що саме через це в органи управління проходили не зовсім ті люди, які повинні були пройти.

«Адвокат усередині корпорації повинен відчувати себе захищеним від претензій з боку держави»

— Якими, на вашу думку, є головні завдання, що органи адвокатського самоврядування повинні будуть вирішувати насамперед?

— Мені здається, є три «напрями удару». По-перше, дуже важливо, щоб органи самоврядування виробили чітку позицію з приводу взаємин у середовищі адвокатів, усередині «клану». По-друге, необхідно формувати й простежувати відносини між адвокатом і клієнтом. Клієнт має бути впевненим, що, якщо він звернеться до київського, харківського, сумського адвоката, його вислухають, постараються допомогти, у жодному випадку не «кинуть», призначать справедливу ціну за роботу.

І по-третє, дуже важливо, щоб органи адвокатського самоврядування збудували правильні відносини між адвокатським співтовариством і державою, яка повинна з нами рахуватися. Тому що адвокати — це совість держави. Я колись сказав, що в мене є мрія, аби Генпрокурор визнав це і вимовив цю фразу вголос. Те, що багато хто нас досі вважає пособниками бандитів, це навіть не принижує, це просто засмучує.

Адвокат усередині корпорації повинен відчувати себе захищеним від можливих претензій з боку держави. При цьому потрібно, щоб він розумів: корпорація забезпечить його захист тільки в тому випадку, якщо його професійна поведінка буде бездоганною.

Тоді ми отримаємо те, що в ідеалі я, як адвокат, хотів би бачити. Ми одержимо професійне співтовариство, яке висуває жорсткі вимоги до своїх членів, — і в професійному, і в моральному плані. А моральна складова — це невід'ємна частина професії адвоката. Ми розумітимемо, що перебуваємо під захистом своєї корпорації та будь-яке переслідування з боку держави не залишиться непоміченим, на це буде жорстка реакція, й адвоката захистять.

У свою чергу адвокати повинні розуміти: вони не мають права рекламувати свої послуги, малюючи олійною фарбою перед будівлями судів свої номери телефонів, не мають права приймати клієнтів у будівельних вагончиках (на жаль, такі прецеденти були). Я дотримуюся такої позиції, що вимоги до адвокатського офісу повинні бути практично ті самі, що й до офісу нотаріуса. Природно, не всім такі вимоги подобаються, тому що вони припускають витрати. Але член корпорації повинен виглядати гідно, адже це формує шанобливе ставлення до нього зокрема й до професії взагалі. Почуття власної гідності, професійної гордості — ось що повинне в результаті вийти. Якщо наприкінці 1980-х — на початку 1990-х потрапити в адвокатуру після університету для багатьох було практично нездійсненною мрією, то тепер, на жаль, усе інакше, це вже не так престижно. І мені дуже хочеться, щоб нашій професії не просто повернули колишній престиж, а підняли її на небувалу висоту.

— До речі, ви згадали про стажування — відповідна норма є в законі. Напередодні його ухвалення, під час круглого столу, багато адвокатів висловлювалися проти цієї норми, говорили про те, що не хотіли б, аби їх зобов'язали брати до себе стажистів…

— Це залежить від особи адвоката. Колись був чудовий інститут наставництва. Приходив молодий фахівець, його прикріплювали до досвідченого професіонала, і той його наставляв, учив, показував, як потрібно працювати. Я не вважаю, що це погано, це спадкоємність кадрів, і, за великим рахунком, учитель продовжується в учнях. Мій тренер колись учив мене так: якщо можеш пояснити прийом, значить, ти його знаєш. Я вважаю: якщо якісно готуєш стажиста — значить, і сам професійно зростаєш.

І стажування необов'язково має бути платним. Мене б тішило, якби я підготував гарного адвоката, який говорив би потім: «Я стажувався в Солодка».

«Якщо адвокат іде в бізнес, то повинен здати ліцензію»

— Одна з ключових новел — створення єдиної професійної адвокатської організації, членство в якій обов'язкове. Як ви думаєте, які переваги таке членство може дати рядовим адвокатам, чи потрібне воно?

— Так, я думаю, професійна організація потрібна. Хочу сказати про інше. Мені здається дещо надуманим протистояння між юристами-адвокатами і юристами-неадвокатами. На мій погляд, на ці граблі вже наступила Росія. У них є закон «Про професійну юридичну допомогу» і закон «Про адвокатуру». І, мені здається, таке протиставлення штучне. Розберімося. Адвокати — це люди, які професійно надають юридичні послуги. Думаю, було б правильно всіх, хто професійно надає юридичні послуги, незалежно від спеціалізації, називати адвокатами. Починаючи з тих, хто займається питаннями соціальної допомоги, і закінчуючи тими, хто спеціалізується на міжнародних фінансових операціях. Є чимала група криміналістів, але й вони в цій професії — на рівних зі всіма іншими.

Якщо ж людина з юридичним дипломом займається бізнесом і не надає юридичних послуг, то вона бізнесмен, політик, менеджер — хто завгодно, але тільки не адвокат. Якщо адвокат іде в бізнес, то повинен здати ліцензію. Це дві ключові позиції.

— Я читала на форумах обговорення цієї теми адвокатами. Деякі з них висловлювали думку: мовляв, головна мета проекту — загнати в підконтрольну організацію.

— Отримати контроль над кримінальним процесом? Яким чином? Як можна контролювати члена професійної організації або впливати на нього?

— Наприклад, у ст.36 закону є норма про те, що звернутися до КДКА із заявою про залучення адвоката до дисциплінарної відповідальності може не тільки клієнт чи сторона в справі, а кожен, кому відомо про непристойну поведінку захисника. Деякі ваші колеги говорили про те, що це дасть можливість учинити розправу над невгодним комусь адвокатом.

— Існують правила адвокатської етики, і якщо я непристойно поводжусь і своїми діями ганьблю високе звання адвоката, то, наприклад, сусід і тепер може написати на мене скаргу в КДКА. Що заважає йому зробити це? Ніщо.

А стосовно того, щоб отримати контроль над кримінальним процесом… Думаю, деякі коментарі відгонять популізмом. Під загрозою чого адвокат може пожертвувати своєю професійною гордістю та зрадити клієнта? У мене за 16 років адвокатської практики було різне: і натяки, і погрози, і спроби чинити тиск. Одначе це ні до чого не привело. Адже в нас, як у лікарів, основний принцип — «не нашкодь».

— У законопроекті передбачена адміністративна відповідальність за мовчання у відповідь на адвокатський запит (штраф — 850 грн.). Чи буде цей захід достатньо дієвим?

— Уважаю, що це хоч якась відповідальність. Тому що нині чиновники, керівники підприємств можуть просто не реагувати на адвокатський запит: «Не хочу відповідати, і все. Що мені за це буде?» А тут хоч би доведеться заплатити 850 грн. Чиновники, можливо, побоюватимуться адміністративної відповідальності як такої. Вважаю, це правильно. Тому що адвокатський запит — наш єдиний інструмент. Викликати на допит людей ми не можемо, лякати чимось, як слідчі, — теж. Можемо тільки писати папери.

«Потрібно ввести інститут люстрації. Багато країн через це пройшли»

— Свого часу, напередодні ухвалення нового КПК, ви говорили про те, що відміна стадії порушення кримінальної справи може вивести з ладу нашу правоохоронну систему.

— Я й тепер вважаю, що наша правоохоронна система може захлинутися від валу звернень...

— Ви також говорили про те, що про внесення даних до Єдиного реєстру досудових розслідувань підозрюваного не сповіщатимуть, тоді як про порушення кримінальної справи зацікавлені особи обов'язково інформувалися. Відповідно, людина буде навіть менш захищена. Але ж і нині, до набуття чинності новим КПК, оперативно-розшукову діяльність можна вести задовго до формального порушення справи.

— ОРД може вестися завжди. Порівняймо КПК й закон «Про оперативно-розшукову діяльність». І за кожною статтею цього закону я доведу, що оперативно-розшукова діяльність велася, ведеться і вестиметься таємно, при цьому використовується гриф «Цілком таємно». Переконаний, що й після ухвалення нового КПК нічого не зміниться.

Безперечно, оперативно-розшукова діяльність потрібна, але питання в тому, як ці матеріали легалізуються. Скажімо, коли в тій же «справі Василя Волги» ми слухаємо два диски, які залучені до матеріалів, то бачимо вибірковість запису. У мене виникають такі запитання: де першоджерело, на яке наносилася інформація? хто й за яким критерієм відібрав те, що вважав потрібним, і передав диски слідству? чому не весь оперативний матеріал був наданий слідству? оперативний працівник надав тільки те, що вважав потрібним, те, що підтверджує його версію. А якщо я візьму всі матеріали оперативної розробки, то може з'ясуватися, що він просто вирвав окремі фрази з контексту, переписав на диск і говорить, що це доказ. Ось стаття «Цифрові записи як речовий доказ у судово-слідчій практиці». У ній детально розповідається, як будь-який цифровий запис можна перекрутити до невпізнання. Навіть нашу розмову за великого бажання можна спотворити так, ніби ми з вами домовляємося про щось корупційне.

Я вважаю, що положення про легалізацію доказів і в старому, і в новому КПК виписані недостатньо чітко.

— Новий КПК багато в чому змінює принципи кримінального провадження. У новому дусі витриманий і закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». При цьому українська правова система калькує радянську, з репресивністю й обвинувальним ухилом, а більшість суддів, адвокатів, прокурорів сформувалися в колишніх умовах. Наскільки вони (і ви) готові працювати за новими правилами?

— При чому тут ментальність, при чому тут історична традиція, якщо є норма закону, яку потрібно виконувати? Подобається чи не подобається — будь люб'язний, дотримуй. А якщо не готовий — або змінюй професію або перенавчайся. Чому доля окремого громадянина, який потрапив у коло учасників кримінального процесу, повинна залежати від ментальності слідчого? Для юристів є один бог — закон. Інша справа, що закони пишуть і виконують люди.

Якщо ми говоримо про ментальність наших прокурорів і слідчих, то я взагалі вважаю, що потрібно ввести інститут люстрації. Багато країн через це пройшли.

— Як ви уявляєте реалізацію цієї ідеї?

— Дуже просто: всіх, хто працював у правоохоронних органах, звільнити без права обіймати відповідну посаду протягом років десяти. І на їхні місця прийдуть молоді, політично грамотні. У нас величезна кількість юридичних вузів і ціла армія випускників. Якщо їх гарантовано працевлаштувати, запропонувати гідну заробітну плату, не думаю, що країна захлинеться в корупції.

— Одначе погодьтеся, що серед колишніх працівників правоохоронних органів багато професіоналів, а на їхні місця прийдуть люди без досвіду.

— Навчаться. Все колись відбувається вперше. І, повірте, нічого страшного не станеться. Я не вірю в еволюційний шлях розвитку суспільства та країни, про революційний говорити не хочеться. Хочеться говорити про якусь кардинальність, радикальність ухвалення рішень. Не можна, щоб правоохоронні структури перевищували за чисельним складом армію. Чи бачена справа, щоб у прокуратурі організовувалися гарячі лінії, щоб за вказаним номером громадяни могли подзвонити й поскаржитися на свавілля правоохоронних органів? Адже це люди, яких ми найняли, щоб вони нас захищали! Куди це годиться? Тому я вважаю: люстрація — єдино правильний шлях для того, щоб позбутися такої «спадщини».

Можливо, те, що я кажу, відгонить деяким ідеалізмом або максималізмом. Але я не бачу, як інакше можна переломити ситуацію.

— Чи можете ви зараз сказати, що новий закон дає вам усі інструменти для ефективної роботи? Які новели, на вашу думку, найудаліші?

— Неможливо оцінювати окремі норми закону, його потрібно оцінювати цілісно, в комплексі. Так, я вважаю, що новий закон кращий, ніж старий. Але час покаже, як він виконуватиметься.

НОВОВВЕДЕННЯ

Захист європейської якості

Новий закон посилив роль адвокатів у кримінальному процесі, додавши гарантій та можливостей для їх діяльності

СЕРГІЙ ПУШКО,
адвокат,
м.Київ

Про необхідність реформування української адвокатури говорили вже давно. І хоча за років незалежності України на розгляд Верховної Ради неодноразово вносилися законопроекти, в основу яких було покладено різні концепції реформування адвокатури, лише цього року сталася довгоочікувана подія: парламент прийняв акт «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», ініціатором якого виступив Президент.
Закон зберіг позитивні напрацювання попередніх проектів, урахував нові доктринальні положення Кримінального процесуального кодексу, які, зокрема, передбачають посилення ролі адвокатів, а також демократичні європейські стандарти щодо організації діяльності адвокатури. Розглянемо окремі, найбільш важливі та прогресивні новели.

Членство в НАА: усвідомлений обов'язок

Як свідчить практика Європейського суду з прав людини, одним з каталізаторів реальної доступності правосуддя є можливість скористатися допомогою адвоката. Заснування професійної асоціації адвокатів було одним з не виконаних до цього часу зобов'язань України, яке було нею взято ще при вступі до Ради Європи.

Задля забезпечення реалізації завдань адвокатського самоврядування новий закон передбачає створення Національної асоціації адвокатів — недержавної некомерційної професійної організації, яка об'єднуватиме всіх адвокатів країни та матиме статус юридичної особи. З моменту державної реєстрації НАА її членами стають усі особи, які мають свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

Під час обговорення проекту в адвокатському та науковому середовищах розгорнулася дискусія стосовно прийнятності обов'язкового членства всіх адвокатів в асоціації. На думку одних, обов'язкове членство суперечить приписам ч.4 ст.36 Конституції, згідно з якою «ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання громадян чи обмежений у правах за належність чи неналежність до політичних партій або громадських організацій». Окрім того, відповідно до пп.23 і 24 Основних положень про роль адвокатів, прийнятих восьмим конгресом ООН щодо запобігання злочинам 1.08.90, адвокати мають право на вільне об'єднання в асоціації та організації. Зокрема, вони наділені правом створювати місцеві, національні й міжнародні організації та відвідувати їх збори без побоювання обмеження професійної діяльності через законні дії або членство в організації, дозволеній законом.

Незважаючи на невдале визначення в законі терміна «адвокатура» («добровільне професійне громадське об'єднання»), за своєю суттю вона в Україні ніколи не була та не є громадським об'єднанням. Такі структури формуються, виходячи з єдності інтересів громадян, які в них об'єднуються, для реалізації та захисту своїх прав і свобод. Натомість адвокатура формується за професійною ознакою, діє для захисту й представництва прав і законних інтересів осіб.

Відмітимо, що особа, яка має намір набути статусу адвоката, свідомо приймає це рішення, бере на себе відповідні обов'язки, у тому числі членство в Національній асоціації адвокатів. При цьому створення такої єдиної адвокатської організації грунтується на усталеній загальноєвропейській практиці та всюди в Європі розглядається не як перешкода для адвокатських свобод, а навпаки, як передумова дійсної незалежності й самоврядності адвокатури.

Стажування: зорієнтуватись у майбутньому

У новому акті більш чітко порівняно із законом «Про адвокатуру» визначено перелік вимог, що висуваються до особи, яка виявила намір займатися адвокатською діяльністю. Зокрема, запроваджено обов'язкове стажування перед отриманням свідоцтва про право займатися адвокатською діяльністю. Таке стажування є перевіркою готовності особи, що вже склала кваліфікаційний іспит, до самостійної адвокатської діяльності.

Стажуватися особа, яка має намір набути статусу адвоката, повинна протягом 6 місяців під керівництвом правника за направленням ради адвокатів регіону. Керівником стажування може бути адвокат з не менш ніж 5-річним досвідом роботи. Від проходження стажування звільнятимуться ті, хто на день звернення із заявою про допуск до кваліфікаційного іспиту мав стаж роботи помічником адвоката не менш ніж 1 рік упродовж останніх 2 років. За результатами стажування керівник повинен скласти звіт і направити його на розгляд ради адвокатів регіону. Пройти стажування можна протягом 3 років після успішного складання кваліфікаційного іспиту, саме стільки діє свідоцтво про проходження кваліфікаційного іспиту.

Така вимога є досить обгрунтованою. Сфера права є різноманітною, і тому не кожна особа, котра має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права та яка склала кваліфікаційний іспит, уявляє нюанси, які існують у діяльності адвоката. Проходження стажування матиме позитивний результат, оскільки в стажиста буде наставник (адвокат), який допоможе краще зорієнтуватися в особливостях майбутньої професійної діяльності.

Оподаткування: на загальній системі

У новому законі чітко визначено три організаційні форми адвокатської діяльності. Вони відображають її специфіку та враховують інтереси всіх осіб, які долучилися до професії.

Так, адвокат може:

- практикувати індивідуально та вважатися самозайнятою особою;
- створити власне адвокатське бюро зі статусом юридичної особи;
- об'єднатися з іншими адвокатами;
- вступити в адвокатське об'єднання.

Таким чином, на болюче для адвокатської спільноти питання про можливість адвоката діяти як фізична особа — підприємець і обирати спрощену систему оподаткування закон відповідає негативно. По-перше, з положень закону вбачається, що адвокатська діяльність не є підприємницькою, а по-друге, визначено, що правник, який працює індивідуально, є самозайнятою особою, що передбачає загальну систему оподаткування згідно з ст.178 Податкового кодексу.

Адвокатський запит — дієва зброя захисту

У розд.III закону визначаються професійні права й обов'язки адвоката та закріплені гарантії здійснення його професійної діяльності. Цей розділ є одним з головних, оскільки саме права захисника та гарантії його діяльності покликані забезпечити громадянам ефективну правову допомогу.

Удосконалено процедуру використання адвокатського запиту, що стане дієвим інструментом в арсеналі адвоката. Можна буде збирати докази з метою захисту інтересів клієнта. Безумовним плюсом є закріплення обов'язку органів державної влади, місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, керівників підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань давати відповідь на адвокатський запит не пізніше 5 робочих днів з дня його отримання, а також надавати працівникові відповідну інформацію, копії документів, окрім інформації з обмеженим доступом. Якщо адвокатський запит стосується надання великого обсягу інформації або вимагає пошуку відомостей серед значної кількості даних, строк розгляду запиту може бути подовжений до 20 робочих днів. При цьому адвоката мусять повідомити про це не пізніше 5 робочих днів з дня отримання запиту.

Також упроваджено норму про відшкодування адвокатом витрат на копіювання та роздрукування документів, які необхідно надати на підставі його запиту. За відмову в наданні інформації на запит, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання відомостей, що не відповідає дійсності, передбачена адміністративна відповідальність.

Також звернемо увагу на нове, більш вичерпне, визначення терміна «адвокатська таємниця». Відповідно до закону це «будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених цим Законом підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності».

Незалежність від влади

Законом передбачена демократична процедура формування органів адвокатського самоврядування в Україні та встановлено повноваження рад адвокатів АРК, областей, мм.Києва, Севастополя, кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури, Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, Ради адвокатів України. Вищими органами адвокатського самоврядування згідно із законом є з'їзд адвокатів України, а в регіонах — відповідні конференції адвокатів. Також передбачається формування ревізійних комісій та Вищої ревізійної комісії адвокатури. Забезпеченням незалежності адвокатури від органів державної влади та місцевого самоврядування є насамперед те, що до складу рад комісій входитимуть лише адвокати.

Буде принципово нова система формування кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури. Їхні голови та члени обиратимуться виключно з-поміж числа адвокатів. Склад КДКА обиратиметься та відкликатиметься органами адвокатського самоврядування. Сподіваємося, що це позитивно вплине на якість роботи комісії: підвищиться об'єктивність рішень щодо видання свідоцтва про складення кваліфікаційного іспиту та отримання права на заняття адвокатською діяльністю, краще розглядатимуть скарги під час дисциплінарного провадження стосовно адвокатів, а це має позначитися на кваліфікаційному рівні осіб, які допускаються до адвокатської професії.

Відповідальність: від попередження до виключення

Відповідно до закону Єдиний реєстр адвокатів України буде вести Рада адвокатів. Він забезпечить збирання, облік та надання достовірної інформації про чисельність та персональний склад адвокатів України, представників іноземних держав, які набули прав на заняття адвокатською діяльністю в нашій країні.

У законі впорядковано підстави здійснення дисциплінарного провадження щодо адвокатів, передбачено прозору процедуру їх притягнення до дисциплінарної відповідальності. Право на звернення до КДКА із заявою, яка може бути підставою для дисциплінарної відповідальності, надається кожному, кому відомі якісь факти. При цьому дисциплінарне провадження здійснюється на засадах змагальності, що створює для його учасників рівні можливості.

Видами дисциплінарних стягнень, що можуть бути застосовані до адвоката за вчинення дисциплінарного проступку, є:

- попередження;
- зупинення права на заняття адвокатською діяльністю на строк від 1 місяця до 1 року;
- для адвокатів України — позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю з наступним виключенням з ЄРАУ, а для представників іноземних держав — виключення з реєстру.

Іноземні захисники: конкуренція підвищить якість

Установлено право адвоката іноземної держави отримати свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю на території України з моменту включення відомостей про нього до ЄРАУ. Для отримання відповідного свідоцтва іноземець має звернутися із заявою до КДКА за місцем проживання або перебування в Україні. Перед цією комісією він повинен підтвердити отримання права на заняття адвокатською діяльністю у відповідній іноземній державі.

Під час здійснення такою особою адвокатської діяльності на території України на неї поширюються професійні права та обов'язки адвоката, гарантії адвокатської діяльності та норми про організаційні форми адвокатської діяльності, визначені законом. Іноземний адвокат також може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності. До нього можуть бути застосовані такі заходи, як попередження та виключення з реєстру.

Така новація підвищить конкуренцію, що, своєю чергою, має покращити якість правової допомоги.

***

Підсумовуючи, зауважимо, що реформа адвокатури є наступним етапом реформи кримінальної юстиції. Це дасть змогу розвиватися адвокатурі як незалежному інституту. Закон впорядкує організаційні умови діяльності адвокатів, розширить їхні права та підвищить якість правової допомоги. Об'єднання адвокатських утворень у Національну асоціацію адвокатів, поза сумнівом, сприятиме підвищенню корпоративної солідарності українських правників. Отже, прийняття закону дає підстави сподіватися, що найближчим часом вітчизняна адвокатура буде сильною і високопрофесійною.

КОМЕНТАР

СЕРГІЙ ГРЕБЕНЮК,
старший юрист ЮБ «Єгоров, Пугінський, Афанасьєв і партнери»:

— Якщо порівнювати з чинною редакцією закону, то новий закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» більш прогресивний, сучасніший, у ньому чіткіше прописані можливості адвоката.
Наприклад, позитивною для адвокатів є частина, що стосується адвокатських запитів, отримання інформації, строків, відповідальності за ненадання інформації тощо. Важливим питанням для мене є розширення певних гарантій адвокатської діяльності. Порівняно з тією редакцією, яка існувала, у новій чіткіше виписані певні особливості порушення кримінальної справи проти адвоката. У цьому плані він більш захищений. Законом передбачено, що сам адвокат і члени його родини перебувають під охороною держави.
Прикметно, що в законі застережено, що адвокат не відповідає за висловлювання й позицію, яку він займає у зв'язку із захистом клієнта, оскільки це є фактично його професійною діяльністю. На мій погляд, це важлива норма, яка буде корисна на практиці.
Усі ці новели в комплексі дають надію, що професія адвоката буде більш захищеною, тому, на мою думку, закон має позитивне значення для адвокатів.

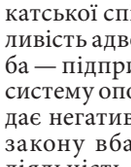

РОМАН МАРЧЕНКО,
адвокат, старший партнер ЮФ «Ілляшев та партнери»:

— Як адвокат-практик з досвідом роботи в юридичній професії майже 20 років, можу сказати, що українські правники вже досить давно чекали повноцінного закону про адвокатуру. Це насамперед пов'язано з тим, що попередній закон був абсолютно далеким від сучасного життя адвокатури України.
Зі вступом у силу нового закону сподіватимемося на підвищення фахового рівня адвокатури в цілому. Адже адвокатом може стати лише той юрист, який пройшов стажування під керівництвом адвоката зі стажем не менше 5 років.
Важливо, що органи адвокатського самоврядування будуть складатися тільки з адвокатів, що має збільшити незалежність адвокатури, в тому числі сприяти захисту від незаконного втручання в її роботу владних інституцій.
Як керівник юридичної фірми, що курирує судову практику в понад 300 справах на рік, можу з упевненістю оцінити новий закон як безумовно позитивний крок у розбудові якісної адвокатури в країні, що дозволить адвокатам краще захищати своїх довірителів, зокрема в українських судах.

СЕРГІЙ БОЯРЧУКОВ,
керуючий партнер ЮК «Алексєєв, Боярчуков і партнери»:

— Позитивним моментом новоприйнятого закону є розширення переліку відомостей, які є складовими адвокатської таємниці. Будь-яка інформація, яка стала відома адвокатові про клієнта під час здійснення професійної діяльності, є такою таємницею. Розширено й коло осіб, на яких покладено обов'язок берегти адвокатську таємницю. Таким чином, клієнту забезпечується повна конфіденційність у питаннях відносин з адвокатом, а також підвищується рівень довіри до адвокатури.
Не останнє місце займають вимога про проходження обов'язкового стажування перед отриманням свідоцтва про право займатися адвокатською діяльністю й спрощення оформлення повноважень адвоката для участі в справах. Зокрема, на відміну від чинного закону, в якому вказано, що ордер видається виключно адвокатським об'єднанням і підписується його головою, новий акт передбачає видання ордера не тільки адвокатським об'єднанням, а й адвокатом і адвокатським бюро. При цьому ордер повинен містити тільки підпис адвоката, а не керівника адвокатського об'єднання або бюро.
У новому законі дано визначення ордера адвоката, конкретизовано вимоги до договору про надання правової допомоги, описано процедури притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності.

САУДІВСЬКА АРАВІЯ

Місто жіночої статі

Влада Саудівської Аравії оголосила, що побудує перше промислове місто для ділових жінок. Плани щодо його створення вже схвалені міністром у справах муніципалітетів і сільського господарства країни.

Як повідомляє Arabian Business, нове місто буде розташоване на території м. Ель-Хуфуф на сході Саудівської Аравії. У ньому, зокрема, будуть виробництва, якими володіють представниці прекрасної статі, а також фабрики, що випускають продукцію для жінок.

Обсяг інвестицій та передбачувані терміни будівництва міста для ділових жінок поки що не називаються. Проте представники Управління у справах промислових міст і технологічних зон заявили, що працюють над планом створення другого такого міста.

У Саудівській Аравії права жінок дуже обмежені через особливості законодавства, основаного на нормах шаріату. Зокрема, їм заборонено керувати автомобілями та подорожувати без супроводу чоловіків. Тільки в кінці червня 2012 року в Саудівській Аравії жінкам уперше дозволили взяти участь в Олімпійських іграх.

У липні опитування, проведене в країні, засвідчило, що 65% працюючих жінок прагнуть до більшої фінансової незалежності за рахунок можливості зробити кар'єру.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ

Суд — під критикою

Британці мають намір прирівняти критику суду до висловленої думки і вважати її проявом свободи слова. До цього подібні зауваження розцінювалися як неповага до суду й каралися штрафами або навіть ув'язненням.

Як наголошують представники Лейбористської партії Великої Британії, таке трактування критичних висловлювань на адресу суддів відповідає ст.10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Британський прем'єр Девід Кемерон зазначив: «Критика суддів — це частина сучасного демократичного суспільства».

У минулому році за критичні зауваження на адресу судді Гірвана намагалися притягти до відповідальності секретаря Північної Ірландії, лейбориста Пітера Гейна, але після розгляду цієї справи в суді Белфаста обвинувачення були зняті. Цей випадок спровокував публічну дискусію про доцільність існування норми, яка забороняє критику суддів.

Варто зазначити, що поправка до закону про злочини та суди, яка передбачає покарання за нешанобливі висловлювання про суддів, з'явилася близько 250 років тому, у 1765 році.

Тепер коригуванням чинного законодавства, яке частіше використовується в колишніх британських колоніях, ніж на території самого Сполученого Королівства, займеться спеціальна комісія.

ПІВДЕННА КОРЕЯ

Пробачити минуле

Імператор Японії Акіхіто повинен вибачитися перед Республікою Корея за колоніальне панування на півострові. Про це заявив південнокорейський президент Лі Мен Бак.

Як відзначає «Інтерфакс», глава держави заявив про це напередодні святкування дня незалежності Республіки Корея, яка була японською колонією з 1910 до 1945 року. Він також наголосив, що тільки в цьому випадку імператорові дозволять приїхати в Південну Корею.

Відносини між двома країнами ускладнилися після поїздки Лі Мен Бака на острови Токто, які є предметом територіального спору між Сеулом і Токіо. Керівництво Південної Кореї заздалегідь сповістило владу Японії про свої плани. Проте поїздка Лі Мен Бака на острови викликала вкрай негативну реакцію з боку Токіо: міністр закордонних справ Японії Коїтіро Гемба оголосив, що має намір тимчасово відкликати посла із Сеула.

МЗС Японії у зв'язку з поїздкою південнокорейського президента заявило офіційний протест.

Після закінчення Другої світової війни спірними островами управляє Південна Корея. Візит Лі Мен Бака був також приурочений до роковин капітуляції Японії 15 серпня 1945 року, коли й закінчився колоніальний період.

НІМЕЧЧИНА

Геї розкололи Бундестаг

Представники правлячої коаліції посварилися через меншини

МАРІЯ ЯБЛОНСЬКА

Після повернення з відпустки, проведеної в Північній Італії, Ангелі Меркель доведеться докласти зусиль не лише для подолання кризи в єврозоні. Вона має якось утихомирити правлячу коаліцію, яка встигла посваритися за час її нетривалої відсутності, і тепер знайшла для цього особливий привід.

Представники Християнсько-демократичного союзу та Християнсько-соціального союзу посварилися через геїв і лесбіянок. А все почалося з того, що в Бундестазі демократи від ХДС вирішили підтримати права гей-спільнот. Така несподівана для консервативної партії ініціатива безпосередньо пов'язана з тим, чи збереже А.Меркель наступного року крісло канцлера. Судячи з усього, становище правлячої коаліції настільки нестабільне, що ХДС навіть наважився на очевидний конфлікт зі своїми партнерами з ХСС.

Усе почалося з того, що 13 членів партії, очолюваної А.Меркель, 6 серпня запропонували колегам у парламенті надати «цивільним партнерам» — зареєстрованим одностатевим парам — податкові знижки, якими в Німеччині користується звичайне подружжя. Мова йде про документ, який дозволяє їм об'єднувати свої пільги й таким чином платити менше податків. Від цього закону найбільше виграють сім'ї, в яких чоловік працює, а дружина сидить удома (тому вважається, що закон стимулює народжуваність).

Німеччина поступово рухається до визнання одностатевих шлюбів і рівноправ'я гомосексуальних пар. Дивним є те, що це є ініціативою ХДС — консервативної партії, яка завжди виступала проти податкової рівності прав геїв. Християнські демократи в минулому не були помічені в прагненні ощасливити гей-співтовариство. Практично всі кроки назустріч одностатевим шлюбам натрапляли на опір цієї партії. І саме християнські демократи завжди стояли на шляху до визнання податкової рівності прав меншин.

«Цивільні партнери» Г.Вестервелле (ліворуч) і М.Мронц явно зрадіють розширенню прав меншин.

Офіційна реєстрація одностатевих пар була запроваджена в Німеччині у 2001 році, і на цей час у країні проживає 23 тис. таких пар. Зрозуміло, тих, хто не пройшов процедури реєстрації, значно більше. Фактично «партнерство» є останнім кроком на шляху до визнання повноправності одностатевих шлюбів. Упродовж років геям і лесбіянкам удалося неабияк просунутися в досягненні цієї мети. Вони отримують ті ж пільги у разі безробіття, соціальні виплати для малозабезпечених і пенсії, зокрема у зв'язку з утратою годувальника. І навіть пільги з медичного страхування, за рішенням Бундестагу, надаються так само, як звичайному подружжю. Зареєструвавши такий «шлюб» (хоча повноцінним він не є), громадяни мають право на пільги при отриманні спадщини від партнера. Каменем спотикання для геїв залишається питання всиновлення (хоча їм дозволено всиновляти дітей партнера) і ті самі «шлюбні» податкові знижки.

Це питання — справжній бич судової системи Німеччини. У грудні 2011 року Фінансовий суд Кельна постановив, що одностатеві партнери при сплаті податків повинні розглядатися як звичайне подружжя, й пояснив, що це рішення залишиться чинним доти, доки Федеральний конституційний суд Німеччини не винесе вердикту із цього питання, подія має відбутися протягом 12 місяців. Суд Шлезвіг-Гольштейну не залишився осторонь і теж у цьому питанні був на боці геїв. У свою чергу Фінансовий суд Мюнхена вирішив відмовити одностатевій парі в такому позові. Словом, склалася абсолютно непристойна для акуратної Німеччини правова плутанина. При цьому, судячи з опитувань, більшість німців і практично всі політичні партії виступають за визнання рівноправ'я геїв і лесбіянок, які зареєстрували свої відносини. І всі чекають, коли КС покладе край плутанині.

І ось християнські демократи вирішили не зволікати й самі виступили з цією ініціативою. Швидше за все, вони керувалися девізом «Якщо не можеш відвернути повстання — очоль його». Експерти вважають, що КС ФРН затвердить рівність прав. Якщо ж уряд виступить проти, він знову виявиться в програші. Щоб не допустити цього, в ХДС вирішили бігти попереду паровоза, що несе меншинам рівні права й позбавлення від дискримінації. Союз повинен випередити рішення суду, тим більше що Соціал-демократична партія давно готова отримати голоси виборців — представників пригноблюваних меншин: лідер СДПН Франк-Вальтер Штайнмайєр уже заявив, що партія збирається найближчим часом подати до парламенту запит про розширення прав «цивільних партнерів».

Ініціативу колег з ХДС відразу ж підтримала міністр у справах сім'ї Кристина Шредер. В інтерв'ю газеті Süddeutsche Zeitung вона сказала, що одностатеві партнери «піклуються один про одного й живуть у згоді з консервативними цінностями». З нею солідарні міністр юстиції та віце-канцлер — обидва належать до Партії вільних демократів. Міністр закордонних справ Гідо Вестервелле делікатно відмовчується, але можна припустити, що не заперечуватиме: у 2010 році він уклав «цивільне партнерство» з Міхаелем Мронцем і, якщо закон буде прийнятий, має право розраховувати на пільги. Але остаточної єдності в уряді все ж таки немає: міністр фінансів Вольфганг Шойбле вважає, що «абсолютно немає ніякої необхідності» приймати такий закон.

Набагато жорсткішою була реакція найближчих спільників — консерваторів з баварської ХСС. Вони налаштовані категорично проти. А якщо врахувати те, що останнім часом рейтинги знижуються, їм невигідно ще більше розчаровувати свій консервативний і не дуже толерантний електорат, більшість якого становлять католики.

Очевидно, що депутати з ХДС, які чудово усвідомлюють, наскільки «далеко» тягнуться межі толерантності їхніх баварських соратників, не могли не розуміти, що скажуть південці у відповідь на заклик полегшити податковий тягар для представників гей-спільнот. І все одно християнські демократи посварилися з товаришами по коаліції. Не виключено, що це рішення має політичне підгрунтя. Можливо, теплі почуття до одностатевих «цивільних партнерів» виникли в депутатів з ХДС напередодні загальнонаціональних виборів до Бундестагу, які відбудуться у 2013 році.

АРГЕНТИНА

Хабар за реформи

Екс-президента обвинуватили в підкупі сенаторів заради кредиту МВФ

У Буенос-Айресі розпочався суд над колишнім президентом Аргентини Фернандо де ла Руа. Екс-глава держави обвинувачується в підкупі у 2000 році сенаторів з метою прийняття непопулярної трудової реформи. За даними Noticias Argentinas, сума дорівнювала $5000.

За версією слідства, Ф.де ла Руа підкупив членів Сенату, аби вони ухвалили нове трудове законодавство, яке позбавляє працівників багатьох прав, пише Бі-Бі-Сі. Як повідомляє агентство, перетворення проводилися для того, щоб країна могла отримати кредит від Міжнародного валютного фонду, який вимагав скорочення державного сектору.

Крім екс-президента, на лаві підсудних опинилися ще 7 осіб. Мова йде про колишніх главу аргентинського розвідувального відомства SIDE Фернандо де Сантибаньєса, міністра праці Альберто Фламарика, секретаря парламенту Маріо Понтакарто, а також 4 сенаторів.

У ході першого судового засідання Ф.де ла Руа були офіційно пред'явлені обвинувачення. Сам головний підсудний свою вину визнавати відмовляється. Ще перед початком процесу адвокат оголосив його письмову заяву, в якій екс-президент назвав висунуті обвинувачення абсурдними та необгрунтованими.

До процесу залучено понад 300 свідків. Серед них опинилася нинішній президент Кристина Кіршнер, яка у 2000 році була членом Сенату. Також повідомляється, що вона проголосувала проти реформи.

Очікується, що вирок буде ухвалено не раніше 2013 року. Яке колишньому главі держави й решті підсудним загрожує покарання, не уточнюється.

Ф.де ла Руа був президентом Аргентини з 1999 до 2001 року. У відставку він був змушений піти через масові акції протесту, спричинені погіршенням умов праці. Незабаром після ухвалення трудова реформа була відмінена.

США

Приватність проти безпеки

Поліція Нью-Йорка отримала перемогу в спорі з Twitter

МАКСИМ МОМОТ

У США вкотре в центрі уваги опинилися відносини правоохоронних органів і соціальних мереж. Поліція Нью-Йорка попросила Twitter розкрити дані користувача, котрий пообіцяв улаштувати в міському театрі бійню на зразок тієї, яка сталася в кінотеатрі в Колорадо. Twitter спочатку співпрацювати з владою відмовився й надав відомості лише після того, як поліція отримала ордер.

Перші повідомлення з погрозами відкрити стрілянину в театрі «Лонгейкр» у Манхеттені, за даними New York Daily News, з'явилися в цій соціальній мережі 30 липня. 1 серпня користувач заявив, що не жартує й «люди помруть, як у Аврорі». Останнє посилання особливо насторожувало: в кінотеатрі цього міста, яке розташоване в Колорадо, 20 липня було вбито 12 чоловік, 58 отримали поранення. Стрілянину, за інформацією поліції, відкрив 24-річний Джеймс Голмс.

Розвідувальний відділ нью-йоркської поліції звернув увагу на ці повідомлення ввечері 3 серпня. Масове вбивство могло відбутися того ж дня. Невідомий користувач Twitter пообіцяв улаштувати його на прем'єрі моноспектаклю Спайка Лі «Незаперечна істина», яка була призначена якраз на 3 серпня. До театру був направлений спецназ. О 23.52 за місцевим часом поліція надіслала запит адміністрації Twitter щодо даних про користувача, який погрожував улаштувати бійню. Відповідь було отримано о 2.15 наступного дня. Twitter відмовився розкрити інформацію. Листування велося електронною поштою. У листі наголошувалося, що така інформація може бути розкрита тільки у випадку, якщо небезпека є справжньою, конкретною й безпосередньою. Під ці критерії, на думку адміністрації сервісу, зазначені події не підпадають.

6 серпня поліцейським удалося отримати ордер, який зобов'язує Twitter надати необхідну інформацію. Наступного дня вимогу було виконано. Затівати із цього приводу тяжбу Twitter не став.

Приводи для неспокою в поліції, очевидно, були. «Ми сприйняли загрозу серйозно, враховуючи недавні напади у Вісконсині й Колорадо», — заявив пізніше прес-секретар поліції Нью-Йорка Пол Браун.

Хоча ніякої стрілянини в нью-йоркському театрі за цей час не відбулося, історія, можливо, не закінчилася. Користувач Twitter, котрий розміщував погрози, в одному зі своїх нових постів, повідомив: останньої миті перед здійсненням задуманого в нього змінилися плани й він був змушений виїхати до Флориди. Задавака також пояснив затримку з реалізацією плану тим, що не закінчив роботи над списком жертв, до якого, серед інших, потрапили актриса Елен Пейдж і поп-співак Джастін Бібер. Поліція все ще вважає загрозу серйозною й побоюється, що зловмисник повернеться до Нью-Йорка та спробує здійснити задумане.

Ця історія ще раз демонструє: соціальні мережі перебувають у непростій ситуації. Автоматично задовольняти кожен запит влади вони не можуть. Як пояснила співробітниця Центру Інтернету й товариства юридичної школи Стенфордського університету Дженіфер Граник, у такому разі до Twitter можуть бути подані позови про порушення конфіденційності.

Закон про захист приватної інформації в електронних комунікаціях був прийнятий у США ще в 1986 році. Проте у влади є цілком законний спосіб добути необхідні відомості — потрібно мати ордер. Утім, якщо адміністрація сервісу визнає, що загроза серйозна й справа термінова, інформацію може бути передано й без ордера.

Twitter відповідно до своїх внутрішніх правил розглядає кожен запит влади про розкриття інформації окремо. Звіт про такі запити за І півріччя 2012 року був опублікований у липні. За цей час надати інформацію про користувачів просили 23 держави. Найбільше звернень — 679 — надійшло від США. 75% цих запитів були частково або повністю задоволені.

Причому адміністрації Twitter доводиться мати справу й із запитами, що мають досить виразний політичний підтекст. Так, на початку липня суддя Окружного кримінального суду Нью-Йорка зобов'язав Twitter передати владі відомості про Малколма Гарріса, головного редактора видання New Inquiry, учасника руху «Захопи Уолл-стрит». Запит пов'язувався з розслідуванням подій 1 жовтня 2011 року, коли було перекрито Бруклінський міст. Тоді затримали понад 700 чоловік, зокрема й М.Гарріса.

Twitter вирішив подати апеляцію на постанову суду. Представники Twitter стверджують, що записи користувачів належать їм самим і захищені першою поправкою до конституції США, яка гарантує свободу слова.

АРХІВ

Вітчизняна конституційна юрисдикція в другому десятилітті нинішнього тисячоліття

Сторінка 7. Пакет рішень Коституційного Суду України наприкінці 2011 року

ОЛЕКСАНДР МИРОНЕНКО,
суддя Конституційного Суду України у відставці, доктор філософських наук, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки

За весь рік Суд ухвалив 20 рішень, 11 із них — у жовтні—грудні. Особливо «врожайним» став грудень, коли побачили світ 5 вердиктів єдиного органу конституційної юрисдикції. Більшість із них уже проаналізовано на попередніх сторінках. Але 3 рішення КС за п'ятьма поданнями та одним зверненням залишилися нерозглянутими.

До рішення КС від 26.12.2011 щодо соціальних виплат (суддя-доповідач — Наталя Шаптала) її колеги зауважень не висловили. Але в опозиції його зустріли в багнети.

Питання про довічне грошове утримання

Кілька нових правових позицій КС сформулював у рішенні від 14.12.2011 у справі за поданням Верховного Суду щодо офіційного тлумачення поняття «щомісячне довічне грошове утримання», що вживається в ст.165 Податкового кодексу. Проблема виникла у зв'язку з неоднозначним застосуванням законодавства щодо оподаткування щомісячного грошового утримання судді, який має право на відставку, але продовжує працювати на посаді судді.

Якщо названа стаття ПК чітко й недвозначно виключає із загального місячного чи річного оподатковуваного доходу суми щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці, то питання щомісячного грошового утримання працюючих суддів залишалося відкритим.

Беззаперечна інтерпретація

На підставі ретельного аналізу низки положень Конституції, попередніх рішень КС, норм міжнародно-правових актів, законодавства України Суд, зокрема, дійшов таких висновків:

• особливість щомісячного грошового утримання служителя Феміди полягає в тому, що воно не належить до суддівської винагороди й тому не є складовою заробітної плати;

• це утримання є самостійною гарантією незалежності судді та складовою правового статусу останнього;

• щомісячне грошове утримання судді, який має право на відставку, але продовжує працювати на посаді судді, встановлюється у зв'язку з виконанням ним обов'язків щодо незалежного, неупередженого та справедливого правосуддя, а щомісячне грошове утримання судді у відставці є належним утриманням після припинення виконання служителем Феміди професійних обов'язків та особливою формою його соціального забезпечення;

• правова природа щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці та щомісячного грошового утримання працюючого судді є однаковою, а самі ці поняття — однорідними та взаємопов'язаними;

• щомісячне грошове утримання ідентичне щомісячному довічному грошовому утриманню та є звільненою від оподаткування виплатою;

• відмінність щомісячного грошового утримання працюючого судді від щомісячного грошового утримання судді у відставці полягає в тому, що особи, які мають право на відставку, але продовжують працювати на посаді судді, цю виплату одержують виключно з держбюджету, а судді у відставці — з того ж держбюджету, але через Пенсійний фонд.

Судячи з реакції суспільства та юридичної громадськості, офіційне тлумачення КС виявилося настільки переконливим і обгрунтованим, що майже не викликало жодних негативних емоцій чи якихось заперечень.

Порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень

Те ж саме можна сказати й про ухвалене в той же день рішення (обидва вердикти опубліковані в №1 «ЗіБ»), у якому дано офіційне тлумачення як ч.2 ст.55 Конституції, так і положень стст.2, 3, 4, 17 КАС та стст.97, 110, 234, 236 КПК в системному зв'язку з уже інтерпретованими приписами ст.55 Основного Закону.

Роз'яснення, що конституційне право на оскарження в суді будь-яких рішень, дій чи бездіяльності всіх органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб гарантовано кожному, а реалізація цього права забезпечується у відповідному виді судочинства та в порядку, визначеному процесуальним законом (бачення КС змісту ч.2 ст.55), тут же доповнювалось офіційним тлумаченням окремих норм названих 8 статей двох кодексів. У сукупності вищезазначені положення свідчили, що «скарги осіб стосовно прийняття рішень, вчинення дій або допущення бездіяльності суб'єктом владних повноважень щодо заяв і повідомлень про вчинені або підготовлювані злочини суди повинні розглядати і вирішувати у кримінальному судочинстві».

Інтерпретацію Суд давав виключно в аспекті звернення гр.С.Осетрова та подання Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ. Клопотання об'єднали в одне провадження у справі про оскарження бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо заяв про злочини.

Сам зміст офіційного тлумачення і його обгрунтування в мотивувальній частині рішення, як уже підкреслювалося, навряд чи може викликати заперечення. Але є чимало питань, пов'язаних з відкриттям провадження за конституційним поданням одного з вищих спеціалізованих судів. Від відповіді на них Суд ухиляється.

Дискусійне питання

Так, серед приводів для розгляду справи за конституційним поданням КС назвав положення ст.41 закону «Про Конституційний Суд України», чимало приписів якої (до речі, як і закону в цілому) вочевидь суперечать акту найвищої юридичної сили. Швидше за все, Суд, визнаючи суб'єктом права на конституційне подання ВСС, мав на увазі закріплене в абз.4 названої статті положення про те, що суб'єктом такого права може бути не тільки Верховний Суд, а й інші органи державної влади. Якби ця норма була встановлена Конституцією, то питання б не виникало.

Темпоральні й горизонтальні колізії

Проте остання серед суб'єктів права на конституційне подання називає тільки Верховний Суд, а положення «інші органи державної влади» встановлене законом, що був ухвалений і набрав чинності в жовтні 1996 р. 7.07.2010 побачив світ закон «Про судоустрій і статус суддів». Згідно з ним вищі спеціалізовані суди не можуть бути суб'єктами права на подання з питань офіційного тлумачення ні Конституції, ні законів, оскільки таке право серед органів третьої гілки влади віддається тільки Верховному Суду (п.4 ч.2 ст.36, п.4 ч.2 ст.38 закону цього акта).

На питання, чому КС порушив загальновизнані правила вибору норми, яку треба застосовувати у випадку темпоральних (у часі) й водночас горизонтальних (в актах, що мають рівну юридичну силу) колізій, тобто віддав перевагу нормі, прийнятій раніше, а не пізніше, загальному припису (саме таким у даній правовій ситуації є формула «інші органи державної влади»), а не спеціальним, які містяться в законі «Про судоустрій і статус суддів», на жаль, єдиний орган конституційної юрисдикції відповіді не дав.

Спори про право визначати порядок і розміри соціальних виплат

«Юридичним відділом Кабміну» в емоційному запалі політичної боротьби почала називати Конституційний Суд найбільш войовнича частина опозиції після оприлюднення рішення від 26.12.2011 (див. №2—3 «ЗіБ»).

Приводом для розгляду справи виявилися відразу 3 конституційні подання 49, 53 і 56 народних депутатів, об'єднані в одне провадження, щодо відповідності Конституції п.4 розд.VII «Прикінцеві положення» закону «Про Державний бюджет України на 2011 рік» від 23.12.2010. На погляд парламентарів, оспорюваний ними п.4 не відповідав стст.1, 3, 6, 8, 16, 21, 22, 46, 48, 58, 64, 75, 116, 117 та окремим положенням стст.17, 19, 43, 85, 92, 95 Основного Закону, оскільки надавав Уряду право визначати порядок та розміри соціальних виплат залежно від наявного фінансового ресурсу бюджету ПФ на 2011 р. цим обмежувалися конституційні права громадян на соціальний захист.

Нормативна база для тлумачення

Спираючись на стст.1, 3, 8, 21, 22, 24, 46, 64 та деякі інші приписи Конституції, враховуючи норми Загальної декларації прав людини, положення законів «Про Кабінет Міністрів України», «Про Державний бюджет України на 2011 рік» «Про статус і соціальний захист громадян, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про соціальний захист дітей війни», «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених від військової служби, та деяких інших осіб», окремі рішення Європейського суду з прав людини, позиції КС, сформульовані в рішеннях від 2.03.99, 8.10.99, 19.06.2001, 20.06.2001, 16.03.2004, 2.07.2004, 17.03.2005, 24.03.2005, 22.09.2005, 20.06.2007, 9.07.2007, 27.11.2008, положення про ПФ, думки Голови ВР, Прем'єр-міністра, комітетів ВР з питань соціальної політики та праці, з питань безпеки, міністра фінансів, Пенсійного фонду, КС сформулював кілька цікавих позицій.

Синтезовані висновки

Можна виокремити такі узагальнення:

• розміри соціальних виплат залежать від соціально-економічних можливостей держави, проте мають забезпечувати конституційне право кожного на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї;

• «одним з визначальних елементів у регулюванні суспільних відносин у соціальній сфері є додержання принципу пропорційності між соціальним захистом громадян та фінансовими можливостями держави, а також гарантування права кожного на достатній життєвий рівень»;

• «додержання конституційних принципів соціальної і правової держави, верховенства права… обумовлює здійснення законодавчого регулювання суспільних відносин на засадах справедливості та розмірності з урахуванням обов'язку держави забезпечувати гідні умови життя кожному громадянину України»;

• «передбачені законами соціально-економічні права не є абсолютними. Механізм реалізації цих прав може бути змінений державою, зокрема, через неможливість їх фінансового забезпечення шляхом пропорційного перерозподілу коштів»;

• «зміна механізму нарахування певних видів соціальних виплат та допомоги є конституційно допустимою до тих меж, за якими ставиться під сумнів сама сутність змісту права на соціальний захист»;

• «невід'ємною складовою здійснення правового регулювання відносин у сфері соціального забезпечення є визначення правового механізму та державних органів, на які покладається обов'язок виконання соціальної політики держави у цій сфері. Одним з таких органів і є Кабінет Міністрів України, який… забезпечує проведення державної соціальної політики, соціальний захист громадян та вживає заходів щодо підвищення реальних доходів населення».

Виходячи з таких міркувань, КС дійшов висновку, що п.4 розд.VII «Прикінцеві положення» закону «Про Державний бюджет України на 2011 р.» відповідає Конституції.

Найгостріші дебати щодо рішення

Наявність 12 аналогічних рішень КС, ухвалених з березня 1999 по листопад 2008 р., начебто мала поліпшити підготовку чергового вердикту. Проте сформульована в них велика кількість позицій, які не завжди повністю відповідали одна одній та й не вирізнялись однозначністю, не могла не викликати досить гострих дискусій як у залі засідань Суду, так і за його межами.

Мабуть, немає необхідності наводити не тільки занадто емоційні, а й просто лайливі висловлювання окремих політиків з приводу аналізованого рішення. Одначе таких образ, особливо з лав опозиції, лунало чимало. Вогнище дискусій розгорілося ще й у зв'язку із загостренням «політичних боїв» на вулицях Києва та інших українських міст. Найбільшу активність виявили «чорнобильці», «афганці» та інші пільговики.

Далеко не найвдалішою, мабуть, була дата оприлюднення рішення. Адже воно набрало чинності майже водночас із уведенням у дію закону «Про Державний бюджет України на 2012 рік». Така похибка ще більше пов'язала між собою обидві події та посилила жорсткі дискусії не стільки в правовій, скільки в політичній площині.

Мінімум припинень конституційних проваджень

Щодо ухвал КС про припинення проваджень, то вже відзначалася позитивна тенденція до їх значного зменшення: у 2008 р. — 35 таких ухвал, у 2009-му — 21, у 2010-му — 22, у 2011-му — 8. Але з огляду на те, що у 2011 р. провадження у справах було припинено стосовно 132 положень 5 кодексів і 4 законів, припинень усе ж залишалося чимало.

У другій половині 2011 р. Суд припинив 3 провадження за зверненням громадян. Двічі (5 і 12 липня) відповідні ухвали базувалися на п.1 ст.45 закону «Про Конституційний Суд України». Мотивація виявилася майже тотожною й такою ж мірою сумнівною. Йдеться про клопотання гр.Є.Тропанця про інтерпретацію кількох положень стст.293 і 294 ЦПК та гр.Т.Котормуса — про тлумачення окремих положень ст.549 ЦК.

Обидва довели наявність неоднозначного застосування судами загальної юрисдикції вказаних норм кодексів. Не заперечувалися ці факти ні в ухвалах колегій, якими відкривалися відповідні конституційні провадження, ні в ухвалах Суду. Тому він, на наш погляд, помилково припинив провадження на підставі п.1 ст.45 закону про КС, пославшись на відсутність в обох громадян права на конституційне звернення.

ПЕРЕДПЛАТА

Аби завжди бути поінформованими, залишайтеся з нами!

61018

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС

Оформити передплату на газету «Закон і Бізнес» можна в будь-якому відділенні зв'язку України.

УВАГА! ПЕРЕДПЛАТА НА НАШЕ ВИДАННЯ НЕ ЗАКІНЧУЄТЬСЯ НІКОЛИ!

ТІЛЬКИ В «ЗіБ»:

— ексклюзивні інтерв'ю перших осіб судової системи, провідних юристів, адвокатів, науковців;
— практика Конституційного, Верховного та вищих спеціалізованих судів, роз'яснення, узагальнення, прецедентні рішення;
— звіти про засідання Вищої кваліфікаційної комісії суддів та Вищої ради юстиції;
— інформація про перебіг засідань парламентських комітетів;
— погляди суддів на проблеми судочинства, законодавчі новели тощо;
— новини міжнародного права, зміни в законодавстві країн Старого світу.

МАКСИМУМ ІНФОРМАЦІЇ — МІНІМУМ ЦІНИ

У разі оформлення передплати через редакцію ви заощаджуєте і час, і кошти. Вартість передплати газети «Закон і Бізнес» на 4 місяці 2012 року:
для суддів, працівників органів юстиції, прокурорів, народних депутатів — 192,00 грн. *;
для фізичних осіб — 300,00 грн. *;
для юридичних осіб — 380,00 грн. *.
* Без вартості послуг банку.
При оформленні передплати через редакцію та оплаті через відділення банків для зручності надайте касиру розрахунковий рахунок

ТОВ «Редакція газети «Закон і Бізнес»: 2600400002637.

МИ ІНФОРМУЄМО ПЕРШИХ!

Щодо питань, пов'язаних із прийманням передплати, неотриманням чи несвоєчасним отриманням видань, дзвоніть по багатоканальному телефону (044) 537-34-33.

Закон і Бізнес

Закон і Бізнес

Засновник і видавець:
ТОВ «Редакція газети «Закон і Бізнес»

Головний редактор:
Роман БОБОВ

Газета виходить з 15 червня 1991 року

Свідоцтво КВ № 3805 від 20.05.99

Р/р № 2600400002637
в АКБ «Правекс-Банк» м.Києва,
МФО 321983, код ЄДРПОУ 30374826

Багатоканальний телефон:
(044) 537-34-33

Адреса:
01021, м.Київ, Кловський узвіз, 9/2
E-mail: info@zib.com.ua

©При передруку матеріалів посилання на газету «Закон і Бізнес» обов'язкове

Редакція може публікувати матеріали в дискусійному порядку, не поділяючи поглядів автора

Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення тексту

Рукописи не рецензуються і не повертаються

Листування з читачами — тільки на сторінках газети

Оголошення і реклама друкуються мовою оригіналу. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець

Матеріали з позначкою (К) друкуються на комерційній основі

Виходить 52 рази на рік по суботах українською та російською мовами

Набір, верстка і фотоформи газети — комп'ютерний центр тижневика «Закон і Бізнес»

Номер віддрукований у ТОВ «Мега-Поліграф», 04073, м.Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14

Номер підписано до друку 16.08.2012

Зам. № 25777
Загальний наклад 10520

МЕТОД

Гумовий пост

Мешканка китайського міста Нінбо Лін Чен бореться з порушниками правил дорожнього руху, котрі регулярно перевищують швидкість, за допомогою гумової ляльки із секс-шопу.

67-річна Лін надягає червону нижню білизну на ляльку та встановлює її на узбіччі біля будинку дороги. Жінка розраховує на те, що водії уповільнять рух, аби краще розглянути «красуню».

Жінка обурена тим, що міська поліція не надає особливого значення проблемі перевищення швидкості. Це й спонукало її використовувати незвичайний метод регулювання дорожнього руху. «Я просто подумала, що водії самі пригальмують, якщо їм буде на що подивитися», — розповідає Л.Чен.

У поліції визнають, що кількість ДТП в цьому районі істотно зменшилася відтоді, як жінка встановила біля свого будинку ляльку. «Це, звичайно, не той метод, який ми б використовували, але він діє», — заявив представник місцевої поліції.

КОМПЕНСАЦІЯ

Шкода від молитви

Житель невеликого містечка Кімберлі (провінція Онтаріо, Канада) Пітер Фергюсон судиться з місцевими органами влади, вимагаючи припинити читати молитву перед засіданням.

П.Фергюсон, котрий є переконаним атеїстом, заявив, що читання молитви перед початком засідання регіональної адміністрації є не лише порушенням його конституційних прав, а й змушує відчувати «страждання, дискримінацію, відчуженість, відторгнення та втрату задоволення від життя», повідомляє Religion News Service. «Це не має нічого спільного з моїм особистим, атеїстичним, переконанням. Я піклуюся про закон і про те, що справедливо», — підкреслив П.Фергюсон.

Переконаний атеїст зажадав компенсації в $5 тис. за завдану йому моральну шкоду та проведення судового розгляду за фактом порушення його конституційних прав.

ПОДОРОЖІ

Відпочити з вогником

Туристів не налякали пожежі неподалік європейських курортів

ГАННА ЛАЛЕТІНА,
Лента.ру

Лісові пожежі цього літа бушують не тільки в Росії, а й у Південній Європі, причому в найпопулярніших туристичних місцях, серед яких курорти Іспанії, Греції та Хорватії. Втім, охочих відпочити від цього не поменшало.

Серед причин пожеж не лише погода, а й людський чинник.

Надто спекотно

Виникнення пожеж можна було передбачити ще на початку липня, коли в ЗМІ зарясніли повідомлення про аномальну спеку. Винуватцем високих температур став антициклон «Харон», який приніс у Європу гаряче повітря з Північної Африки. Це, як відомо, погано позначилося на самопочутті літніх людей і тих, хто потерпає від захворювань серцево-судинної системи. Іншим її наслідком стали лісові пожежі.

Екологи повторюють, що в таких спалахах немає нічого незвичайного, проте цього року ситуація ускладнилася через рекордно низьку кількість опадів. Так, жителі Іспанії пережили найсухішу зиму за останні 70 років. На початку липня попіл і дим від лісових пожеж накрили частину провінції Валенсія. Туристи не постраждали, але дикій природі заподіяно значної шкоди.

У липні вогнища також були зафіксовані в Каталонії. Велика пожежа виникла неподалік м.Жирона, на кордоні Франції та Іспанії. Через стихію сполучення між країнами на якийсь час довелося припинити. Жертвами пожеж у Каталонії стали як мінімум 4 людини.

Проте в останні тижні увага ЗМІ була прикута до Канарських островів. Вогонь знищив понад 4 тис. га лісу на території цього архіпелагу. Зокрема, пожежа виникла в Національному парку Гарахонай на острові Гомера, який унесено до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, де ростуть унікальні лаврові ліси.

Що стосується Італії, то в середині липня пожежа була зафіксована на острові Сардинія, внаслідок чого з міста Сан-Теодоро евакуювали понад 800 туристів. З вогнем довелося боротися також на материковій частині країни: у Калабрії та Апулії. На цей час кілька десятків вогнищ пожежі є на Сицилії.

Постраждали від вогню й жителі Греції, в основному материкової її частини. Вогонь наблизився до передмістя Афін. Влада терміново евакуювала дітей з табору за 40 км від грецької столиці, запевнивши, що їм нічого не загрожувало, а зроблено це було винятково з метою профілактики. Не обійшлося без пожеж і на островах Закінф і Крит, проте населені пункти не постраждали.

Туристів, котрі відпочивають у Хорватії, лісові пожежі все-таки торкнулися. Особливо не пощастило тим, хто був на курорті Цриквениця. Звідти евакуювали понад 1500 чоловік, проте паніки не спостерігалось, а деякі туристи, як стверджують ЗМІ, навіть пропонували пожежникам допомогу в гасінні вогню. На сьогодні пожежі в країні локалізовано.

Гонитва за сенсацією

Кажучи про причини виникнення пожеж, екологи згадують не лише погоду й особливості клімату, а й людський чинник: навмисний підпал, банальну недбалість — наприклад, кинутий недопалок. А кількість техніки та якість роботи рятувальників не завжди гарантують швидку ліквідацію місць загорання.

Представники туристичного сектору ЄС уважають, що історію з пожежами дещо перебільшили. Так, Хосеп Комапосада, президент асоціації, що спеціалізується на оренді апартаментів у Жироні, звинуватив ЗМІ в тому, що вони в гонитві за сенсаціями поширили чутки про нібито охоплене вогнем узбережжя Коста-Брава, що призвело до зниження попиту на житло. На щастя, за словами Х.Комапосади, журналістам не повірили, й ситуація швидко нормалізувалася.

Туристів, особливо наших, пожежі лякають мало. Більш того, відпочивальники, як правило, дізнаються про них тільки зі ЗМІ й не поспішають відмовлятися від відпочинку на півдні Європи.

Судячи з усього, працівникам туріндустрії не варто чекати великих фінансових утрат через стихію. Пожежі обернулися в першу чергу незручностями для місцевих жителів, а також додали проблем природоохоронним відомствам, яким доведеться відновлювати знищені лісові масиви.

РЕФЕРЕНДУМ

Де можна закурити?

Нові жорсткі заходи можуть бути вжиті у Швейцарії — тут мають намір посилити антитютюнове законодавство, заборонивши курити практично всюди. Проте перед цим обіцяють спитатися думки народу.

У Швейцарії прийнято федеральний закон про заборону на куріння в громадських місцях. У багатьох кантонах діють суворі обмежувальні заходи. Противники паління хочуть піти далі. Згідно із законопроектом, винесеним на референдум, який відбудеться 23 вересня, куріння на всій території країни повинне бути заборонене в службових приміщеннях, місцях громадського харчування, готелях, кафе, барах, магазинах, торгових центрах, громадських, дитячих закладах, слідчих установах, лікарнях і медичних центрах, притулках для старих, навчальних закладах, місцях культури, на території спортивних і розважальних споруд.

Крім того, затягнутися не можна буде навіть на свіжому повітрі, якщо поруч є хворі, діти або літні люди.

Слід зазначити: якщо особа працює у своєму кабінеті одна, то їй дозволяється курити, якщо ж мова йде про начальника, до якого періодично заходять відвідувачі або підлеглі, то йому робити цього не можна. Порушникам закону в разі рецидиву загрожує штраф у розмірі до $20 тис.

Автори законодавчої ініціативи стверджують, що запровадження жорсткої заборони в багатьох кантонах призвело до зниження випадків інфарктів на 20% і респіраторних захворювань — на 19%. Уряд і парламент Швейцарії рекомендують голосувати проти нових заходів, залишивши ці питання на розсуд влади федеральних одиниць.

Цікаво, що думає населення із цього приводу?

Відзначимо, що з подібними ініціативами виступала влада багатьох країн. Але швейцарці відзначилися тим, що вирішили поцікавитися думкою народу, перш ніж приймати закон.

ПРОГРАМА

Мишаче полювання

Влада Мілана вирішила боротися з комарами оригінальним способом — за допомогою кажанів. У парках міста для цих рукокрилих установили 400 дуплянок.

Як повідомляє La Repubblica, дуплянки поставили в тих районах, де вже живуть кажани і де є сприятливі умови для їх розмноження. Більшість рукокрилих харчуються комахами й за годину полювання здатні з'їсти до 200 комарів.

У липні 2012 року, коли проект тільки обговорювався, повідомлялося, що дуплянки з'являться в парках Семпіоне, Барона, Берна, Кашина Б'янка, делле Каве, Тренно і в парках жертв ГУЛАГу, садах Монтанеллі, на віллах Некки, Джуссані. У рамках програми боротьби з комарами у створенні дуплянок для кажанів брали участь в'язні тюрми Монце.

Найближчим часом міська влада планує встановити ще 800 конструкцій.

УСМІХНИСЬ!

Сергій ЙОЛКІН

Олімпійська музика

Олімпіада — це таке велике всесвітнє дійство, куди з'їжджаються найвидатніші спортсмени з усіх країн світу, щоб удосталь наслухатися гімну Китаю.

Сила звички

Штовхачка ядра Сидорова вже вчетверте не може донести кавун до будинку.

Прибуткове місце

Оперуповноважений Петров, котрий у рамках спецзавдання сів під виглядом жебрака біля церкви просити милостиню, вже наступного дня без вагань звільнився з органів МВС.

Великий вибір

Не хочеш наступати на одні й ті ж граблі?

У нас великий вибір.

Факел на болоті

— Берриморе, що це там за каторжник з факелом на болоті?

— Олімпіада, сер.

АФОРИЗМ

За сміх у залі суду загрожує 6-місячне тюремне ув'язнення; коли б не це, присяжні не змогли б вислухати до кінця жодного показання свідка.

Генрі-Луїс МЕНКЕН (народився в 1880 р.)

СУСПІЛЬСТВО

Їжа — під замком

Влада м.Жирона (Іспанія) розпорядилася встановити замки на сміттєвих баках біля супермаркетів, щоб ніхто не порпався в контейнерах у пошуках їжі.

Мерія вирішила покінчити з поширеною в період кризи практикою, котра, як уважає міська влада, загрожує здоров'ю людей і провокує зростання неспокою в суспільстві, повідомляє Euronews. Тому й вирішено було перекрити доступ до баків зі сміттям.

Проте не всі підтримали ініціативу місцевої влади. Працівник одного з магазинів, зокрема, зазначив, що багато прострочених продуктів усе ще придатні для вживання: «Вони могли б багатьом допомогти, саме їх люди й шукають у контейнерах».

Більшість жителів Жирони також уважають, що мерія просто намагається приховати проблему, аби голодні бідняки, які псують репутацію міста, не потрапляли на очі туристам.

Влада у свою чергу заявляє, що, охороняючи сміття, вона прагне забезпечити право громадян на їжу, а також закликає малозабезпечених звертатися в центри соціальної допомоги замість того, щоб принижуватися, порпаючись у сміттєвих баках.

Біля супермаркетів тепер чергують соціальні агенти, які направляють голодних у спеціальні центри, де їх годують і роздають їм продуктові набори.

Нагадаємо: іспанська економіка нині переживає кризу, що змушує владу країни вживати непопулярні серед громадян заходи. У липні в акціях протесту проти політики уряду взяли участь сотні тисяч людей по всіх великих містах Іспанії.

ЗНАКИ УВАГИ

Не ображайте жінок... словом!

За фривольність щодо прекрасної половини штрафуватимуть

Парламент Брюсселя з 1 вересня поточного року вводить великі штрафи за непристойні висловлювання на вулицях на адресу представниць прекрасної статі. Тепер такі репліки можуть обійтись у €250.

Як пишуть місцеві ЗМІ, таке рішення стало природною реакцією на відеоролик 25-річної студентки Софі Пітерс, котра продемонструвала ставлення молодої жінки до цієї проблеми. Кліп буквально висадив у повітря блогосферу Бельгії та Франції — кількість переглядів і коментарів у Інтернеті перевищила кілька мільйонів за тиждень.

У знятому прихованою камерою короткометражному фільмі «Жінка на вулиці» до симпатичної студентки, котра гуляє вдень по бельгійській столиці, постійно підходять чоловіки, в основному вихідці з Близького Сходу, і пропонують випити кави, просять номер телефону й навіть запрошують провести з ними час у готелі. Коли С.Пітерс відмовляється від пропозицій, на її адресу лунають грубі непристойні слова.

Відеоролик спричинив неабиякий суспільний резонанс у Брюсселі, де на невеликій за площею території проживає значна кількість приїжджих, які сповідують різні релігійні й культурні цінності. Важливо відзначити, що таке питання особливо актуальне в окремих «проблемних» частинах міста, населених переважно мігрантами. Зокрема, події картини розгортаються у двох центральних районах столиці Бельгії.

Чоловікам відтепер треба уважніше стежити за тим, що вони говорять жінкам.

Тепер починаючи з вересня цього року в Брюсселі вводяться нові правила — штраф за непристойний вислів на вулиці на адресу жінок. Працівники правоохоронних органів закликали представниць прекрасної статі негайно повідомляти про всі порушення й пообіцяли відповідально поставитися до розгляду кожного конкретного випадку. Проте сама С.Пітерс не впевнена, що такі заходи спричинять суттєві зміни: «Навряд чи у вас вийде привести із собою в поліцейський відділок такого чоловіка та попросити його повторити всі ті слова, які він прокричав вам на вулиці».

Проблема неповаги до жінок у Бельгії тісно пов'язана з великою кількістю мігрантів у країні, які найчастіше й виявляють подібні своєрідні знаки уваги протилежній статі. Втім, часто мова йде про продумані образи, викликані різницею в уявленнях про пристойність, що стосується одягу жінок, близькосхідної та європейської культури.

КОНТРОЛЬ

Реклама — за попереднім погодженням

Юридична особа може бути притягнута до відповідальності за вчинення правопорушення на ринку цінних паперів не пізніше трьох років з дня такої дії незалежно від санкції

Верховна Рада України
Закон України

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства про цінні папери

Верховна Рада України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

I. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. У **Господарському кодексі України**:

1) частину другу статті 359 виключити;

2) частину третю статті 360 виключити.

2. У **Цивільному кодексі України**:

1) у статті 110:

пункт 2 частини першої викласти в такій редакції:

«2) за рішенням суду про ліквідацію юридичної особи через допущені при її створенні порушення, які неможливо усунути, чи в інших випадках, встановлених законом»;

у частині другій:

в абзаці першому слова «а щодо акціонерних товариств — також Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку» замінити словами «відповідним органом державної влади у випадках, встановлених законом»;

абзац другий викласти в такій редакції:

«Рішенням суду про ліквідацію юридичної особи керівника такої юридичної особи, її виконавчий орган чи позивача може бути призначено ліквідатором або включено до складу комісії з припинення юридичної особи»;

2) перше речення частини першої статті 198 викласти в такій редакції:

«1. Особа, яка розмістила (видала) ордерний цінний папір, та індосанти за ним відповідають перед його законним володільцем солідарно, якщо інше не встановлено законом».

3. У Законі України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»:

1) статтю 3 після абзацу десятого доповнити новим абзацом такого змісту:

«пруденційний нагляд за професійними учасниками фондового ринку в межах діяльності, яка провадиться таким учасником на підставі виданої Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку ліцензії».

У зв'язку з цим абзаци одинадцятий — чотирнадцятий вважати відповідно абзацами дванадцятим — п'ятнадцятим;

2) у статті 4:

у частині першій:

пункти 3 та 10 викласти в такій редакції:

«3) андеррайтинг — укладення торговцем цінними паперами договорів щодо відчуження цінних паперів та/або здійснення дій чи надання послуг, пов'язаних з таким відчуженням, у процесі емісії цих цінних паперів за дорученням, від імені та за рахунок емітента на підставі відповідного договору з емітентом»;

«10) діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку — діяльність фондової біржі із створення організаційних, технологічних, інформаційних, правових та інших умов для збирання та поширення інформації стосовно пропозицій цінних паперів та інших фінансових інструментів і попиту на них, проведення регулярних біржових торгів цінними паперами та іншими фінансовими інструментами, централізованого укладання договорів щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів згідно з правилами, встановленими такою фондовою біржею, зареєстрованими у встановленому законом порядку. Діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку може включати здійснення клірингу та розрахунків за фінансовими інструментами, іншими, ніж цінні папери»;

частини четверту і п'яту виключити;

3) частину тринадцяту статті 41 викласти в такій редакції:

«Визначення рейтингової оцінки, якщо інше не встановлено законом, потребують усі види боргових та іпотечних емісійних цінних паперів, які не розподіляються між засновниками або серед заздалегідь визначеного кола осіб і можуть розповсюджуватися шляхом публічного розміщення, купуватися та продаватися на фондовій біржі, крім державних цінних паперів та цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою»;

4) у частині другій статті 7:

пункт 7 викласти в такій редакції:

«7) встановлює вимоги до правил фондової біржі та реєструє її правила (зміни до них)»;

у пункті 13 слова «у депозитаріях і торговельно-інформаційних системах» замінити словами «та у депозитаріях»;

доповнити пунктом 14^2 такого змісту:

«14^2) встановлює порядок розгляду справ про правопорушення на ринку цінних паперів»;

пункт 24 викласти в такій редакції:

«24) визначає порядок ведення та веде реєстр аудиторських фірм, які можуть проводити аудиторські перевірки професійних учасників ринку цінних паперів»;

у пункті 37^3 слова «юридичною чи фізичною особою істотної участі у професійному учаснику фондового ринку» замінити словами «особою істотної участі у професійному учаснику фондового ринку (крім банку)»;

доповнити пунктами 37^5—37^9 такого змісту:

«37^5) встановлює пруденційні нормативи щодо професійних учасників фондового ринку;

37^6) погоджує кандидатури на посади керівників фондових бірж та депозитаріїв;

37^7) погоджує статут та правила (зміни до них) фондової біржі або депозитарію;

37^8) установлює вимоги до реклами на ринку цінних паперів;

37^9) інформує державних реєстраторів, які здійснюють державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців, у разі невиявлення емітента цінних паперів та/або професійного учасника фондового ринку за місцезнаходженням, вказаним у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців»;

5) у статті 8:

доповнити пунктом 9^1 такого змісту:

«9^1) проводити самостійно чи спільно з іншими відповідними органами перевірки стану дотримання юридичними особами, строк дії ліцензії яких закінчився або ліцензії яких на провадження певних видів професійної діяльності на фондовому ринку анульовано, вимог законодавства, передбачених на випадок закінчення строку дії або анулювання ліцензії. Така перевірка може бути проведена не більше ніж протягом трьох років з дня закінчення дії (анулювання) зазначеної ліцензії»;

пункт 20 викласти в такій редакції:

«20) вести облік, встановлювати вимоги до програмного забезпечення автоматизованих, інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем, призначених для здійснення професійної діяльності на фондовому ринку, та здійснювати контроль за дотриманням зазначених вимог»;

доповнити пунктом 31^1 такого змісту:

«31^1) звертатися до суду з позовом (заявою) про припинення акціонерного товариства внаслідок:

допущення при його створенні порушень, які неможливо усунути;

неподання акціонерним товариством протягом двох років поспіль Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку інформації, передбаченої законом;

неутворення органів акціонерного товариства протягом року з дня реєстрації Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку звіту про результати приватного розміщення акцій серед засновників акціонерного товариства;

нескликання акціонерним товариством загальних зборів акціонерів протягом двох років поспіль»;

6) абзац п'ятий частини другої статті 9 після слів «Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку» доповнити словами «видавати розпорядження про усунення порушень законодавства про цінні папери»;

7) частину першу статті 11 після абзацу сорок третього доповнити дванадцятьма новими абзацами такого змісту:

«14) розповсюдження реклами (внесення змін до реклами) цінних паперів та фондового ринку без її попереднього подання Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку —

у розмірі від п'ятдесяти до ста п'ятдесяти відсотків вартості розміщеної реклами.

За ті самі дії, вчинені повторно протягом року, —

у розмірі від ста п'ятдесяти до трьохсот відсотків вартості розміщеної реклами;

15) неприпинення розповсюдження реклами цінних паперів у разі визнання емісії таких цінних паперів відповідного випуску недобросовісною або недійсною, або визнання в установленому порядку випуску цінних паперів таким, що не відбувся, —

у розмірі від ста до двохсот відсотків вартості розміщеної реклами.

За ті самі дії, вчинені повторно протягом року, —

у розмірі від двохсот до чотирьохсот відсотків вартості розміщеної реклами;

16) розповсюдження реклами після зупинення в установленому порядку такого розповсюдження Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку —

у розмірі від ста п'ятдесяти до трьохсот відсотків вартості розміщеної реклами.

За ті самі дії, вчинені повторно протягом року, —

у розмірі від трьохсот до шестисот відсотків вартості розміщеної реклами».

У зв'язку з цим абзаци сорок четвертий — сорок шостий вважати відповідно абзацами п'ятдесят шостим — п'ятдесят восьмим;

8) статтю 12 викласти в такій редакції:

«Стаття 12. Порядок застосування санкцій до юридичних осіб за правопорушення на ринку цінних паперів

Уповноважена особа Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, яка виявила факт вчинення юридичною особою правопорушення на ринку цінних паперів, складає акт, який разом з письмовими поясненнями керівника, іншої відповідальної посадової особи та пов'язаними з таким правопорушенням документами протягом п'яти робочих днів подає уповноваженій особі Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, яка має право застосовувати санкцію за правопорушення на ринку цінних паперів.

Санкції застосовуються Головою Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, членом Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, уповноваженими Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку посадовими особами після розгляду документів, що підтверджують факт правопорушення.

У разі якщо під час проведення перевірки уповноваженою особою Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку проводилося вилучення документів, які підтверджують факт порушення, до акта про правопорушення додаються їх копії, а також протокол про вилучення.

Вилучення документів, що підтверджують факт правопорушення, проводиться на строк до трьох робочих днів з обов'язковим складенням протоколу, в якому зазначаються дата його складення, прізвище і посада особи, яка провела вилучення, перелік вилучених документів та день, у який вони відповідно до цього Закону мають бути повернені. Протокол складається у двох примірниках та підписується уповноваженою особою Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, яка провела вилучення документів. Представнику юридичної особи, документи якої вилучені, у момент вилучення документів видається один з примірників протоколу про їх вилучення.

Уповноважена особа Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку приймає рішення про застосування санкції протягом 30 робочих днів після отримання документів, що підтверджують факт правопорушення. Рішення про застосування санкції оформляється постановою, що надсилається юридичній особі, до якої застосовано санкцію.

Юридична особа може бути притягнута до відповідальності за вчинення правопорушення на ринку цінних паперів не пізніше трьох років з дня його вчинення незалежно від санкції.

Юридична особа не може бути притягнута до відповідальності за дії, що були предметом перевірки, за результатами якої не було виявлено правопорушень на ринку цінних паперів».

4. У **Законі України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні»**:

1) у статті 1:

в абзаці сьомому слова «юридична особа, яка» замінити словами «акціонерне товариство, яке»;

в абзаці тринадцятому слова «фондовою біржою або учасниками організаційно оформленого позабіржового ринку та обраним ними» замінити словами «фондовою біржею та обраним нею»;

в абзаці шістнадцятому слова «чи організаційно оформленим позабіржовим ринком» виключити;

абзац двадцять четвертий виключити;

в абзаці двадцять сьомому слова «юридична особа — суб'єкт підприємницької діяльності, який одержав» замінити словами «акціонерне товариство або товариство з обмеженою відповідальністю, яке одержало»;

2) в абзаці першому частини другої статті 6 слова «Юридичні особи» замінити словами «Акціонерні товариства та товариства з обмеженою відповідальністю»;

3) у частині другій статті 8 слова «та організаційно оформленим позабіржовим ринком» виключити;

4) у статті 10:

абзац перший частини першої викласти в такій редакції:

«1. Депозитарій — акціонерне товариство, акціонерами якого є не менш як 10 зберігачів і яке провадить виключно депозитарну діяльність. При цьому частка одного акціонера у статутному капіталі депозитарію не може перевищувати 25 відсотків»;

частину другу викласти в такій редакції:

«2. Фондова біржа може бути засновником та учасником депозитарію»;

5) у першому реченні абзацу другого частини першої статті 11 слова «юридична особа повинна» замінити словами «акціонерне товариство або товариство з обмеженою відповідальністю повинне»;

6) у першому реченні абзацу першого частини першої статті 12 слова «Юридичні особи» замінити словами «Акціонерні товариства та товариства з обмеженою відповідальністю»;

7) у частині другій статті 13 слова «чи на організаційно оформленому позабіржовому ринку» виключити.

5. Пункт 4 частини першої статті 42 **Закону України «Про Національний банк України»** викласти в такій редакції:

«4) купує (крім купівлі в емітента) та продає цінні папери в установленому законодавством порядку. Обмеження, встановлене цим пунктом, не поширюється на придбання цінних паперів у емітента у випадках, передбачених пунктом 3 частини другої статті 71 цього Закону».

6. У **Законі України «Про банки і банківську діяльність»**:

1) у статті 2:

визначення терміна «андеррайтинг» виключити;

доповнити частиною третьою такого змісту:

«Терміни «андеррайтер» та «андеррайтинг» вживаються у значеннях, визначених Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок»;

2) у пункті 3 частини другої статті 19 слово «Державною» замінити словом «Національною»;

3) перше речення частини шостої статті 33 викласти в такій редакції: «Банк розміщує свої акції першим власникам безпосередньо або через андеррайтерів»;

4) частину третю статті 34 доповнити другим реченням такого змісту: «У разі якщо зазначений у частині першій цієї статті банк має ліцензію на провадження професійної діяльності на фондовому ринку, Національний банк України інформує Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку про зазначених осіб, які мають наміри набути або збільшити істотну участь у такому банку»;

5) частину першу статті 62 доповнити пунктом 7 такого змісту:

«7) Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку у випадках самостійного подання банком інформації про банк як емітент та адміністративних даних відповідно до законів про цінні папери та фондовий ринок».

7. Частини третю — шосту статті 49 **Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)»** виключити.

8. У **Законі України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»**:

1) у частині першій статті 1:

пункт 21 виключити;

пункти 13—20, якими визначено терміни «афілійована особа», «ділова репутація», «корпоративне управління», «пов'язана особа», «посередницькі послуги на ринках фінансових послуг», «структура власності», «спільний контроль», «споріднена особа», вважати відповідно пунктами 25—32;

2) у статті 9:

в абзаці першому частини п'ятої слова «установі або» замінити словами «установі (крім корпоративного інвестиційного фонду) або»;

доповнити частиною тринадцятою такого змісту:

«13. Набуття істотної участі нерезидентами у фінансовій установі або збільшення її таким чином, що нерезидент буде прямо чи опосередковано володіти або контролювати 10, 25, 50 і 75 відсотків статутного (складеного) капіталу такої фінансової установи, здійснюється відповідно до вимог, встановлених цією статтею»;

3) у тексті Закону слова «Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку» в усіх відмінках замінити словами «Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку» у відповідному відмінку.

9. У **Законі України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців»**:

1) у статті 36:

частину третю викласти в такій редакції:

«3. У разі проведення державної реєстрації припинення акціонерного товариства, крім документів, передбачених частиною першою цієї статті, додатково подається копія розпорядження про скасування реєстрації випуску акцій, засвідчена Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

У разі проведення державної реєстрації припинення юридичної особи — емітента цінних паперів, крім документів, передбачених частиною першою цієї статті, додатково подається довідка відповідного органу Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про відсутність нескасованих випусків цінних паперів цієї юридичної особи.

Спеціально уповноважений орган з питань державної реєстрації спільно з Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку забезпечує отримання державним реєстратором інформації про емісію цінних паперів юридичними особами в порядку, встановленому спеціально уповноваженим органом з питань державної реєстрації за погодженням з Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку»;

частину п'ятнадцяту після слів «Пенсійного фонду України» доповнити словами «Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку»;

2) у статті 37:

після частини четвертої доповнити новою частиною такого змісту:

«5. У разі проведення державної реєстрації припинення акціонерних товариств, крім документів, передбачених частиною першою цієї статті, додатково подається копія розпорядження про скасування реєстрації випуску акцій, засвідчена Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

У разі проведення державної реєстрації припинення юридичної особи — емітента цінних паперів, крім документів, передбачених частиною першою цієї статті, додатково подається довідка відповідного органу Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про відсутність нескасованих випусків цінних паперів цієї юридичної особи».

У зв'язку з цим частини п'яту — шістнадцяту вважати відповідно частинами шостою — сімнадцятою;

в абзаці першому частини шостої слова «першою — четвертою» замінити словами «першою — п'ятою»;

частину дванадцяту після слів «Пенсійного фонду України» доповнити словами «Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку»;

3) у статті 38:

частину другу доповнити абзацами сьомим — дев'ятим такого змісту:

«неподання акціонерним товариством протягом двох років поспіль Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку інформації, передбаченої законом;

нескликання акціонерним товариством загальних зборів акціонерів протягом двох років поспіль;

неутворення органів акціонерного товариства протягом року з дня реєстрації Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку звіту про результати приватного розміщення акцій серед засновників акціонерного товариства»;

частини третю та одинадцяту після слів «Пенсійного фонду України» доповнити словами «Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку»;

у частині восьмій слова «першою — сьомою» замінити словами «першою — восьмою»;

4) частини другу, шосту та дев'яту статті 39 після слів «Пенсійного фонду України» доповнити словами «Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку»;

5) у статті 40:

назву викласти в такій редакції:

«Стаття 40. Порядок надання органам, що ведуть облік юридичних осіб, відомостей про реєстрацію припинення юридичної особи»;

в частині першій слова «державної податкової служби, Пенсійного фонду України» замінити словами «державної податкової служби, Пенсійного фонду України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку», а слова «органах статистики, державної податкової служби, Пенсійного фонду України» замінити словами «цих органах та/або вчинення інших дій щодо припинення зазначеної юридичної особи відповідно до законодавства»;

частину другу доповнити словами «Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку»;

6) у частині третій статті 41 слова «Пенсійного фонду України про внесення такого запису для взяття юридичної особи на облік» замінити словами «Пенсійного фонду України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про внесення такого запису для взяття юридичної особи на облік та/або вчинення інших дій відповідно до законодавства».

10. У першому реченні частини першої статті 20 **Закону України «Про іпотеку»** слово «борговий» замінити словом «іпотечний».

11. У **Законі України «Про рекламу»**:

1) статтю 25 викласти в такій редакції:

«Стаття 25. Реклама цінних паперів та фондового ринку

1. Рекламою цінних паперів та фондового ринку визнається інформація рекламного характеру про:

1) інститути спільного інвестування;

2) цінні папери, які емітуються, та/або емісійні цінні папери, що перебувають (перебували) в обігу;

3) товари та/або послуги, що пропонуються професійним учасником фондового ринку;

4) товари та/або послуги, що пропонуються саморегулівною організацією професійних учасників фондового ринку;

5) послуги уповноваженого рейтингового агентства.

2. Не є рекламою цінних паперів та фондового ринку:

1) інформація, яка відповідно до закону та нормативно-правових актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку підлягає обов'язковому оприлюдненню;

2) інформація, яка надається професійним учасником фондового ринку своєму клієнтові або потенційному клієнтові під час провадження таким учасником своєї діяльності;

3) інформація про господарську діяльність осіб, зазначених у частині першій цієї статті, якщо така інформація не пов'язана з діяльністю на фондовому ринку;

4) узагальнені інформаційно-аналітичні матеріали та статистичні дані щодо стану фондового ринку;

5) інформація щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів, допущених до торгів на фондовій біржі, яка оприлюднюється такою фондовою біржею.

3. Рекламодавцями реклами цінних паперів та фондового ринку можуть бути:

1) щодо інститутів спільного інвестування — виключно корпоративний інвестиційний фонд або компанія з управління активами відповідного інвестиційного фонду;

2) щодо цінних паперів, стосовно яких здійснюється емісія, та/або емісійних цінних паперів, що перебувають (перебували) в обігу, — виключно емітент або власник зазначених цінних паперів, а також андеррайтер на підставі відповідного договору андеррайтингу, укладеного з емітентом;

3) щодо товарів та/або послуг професійного учасника фондового ринку та його діяльності — виключно професійний учасник фондового ринку. Професійному учасникові фондового ринку забороняється рекламувати іншого професійного учасника фондового ринку;

4) щодо товарів та/або послуг саморегулівної організації професійних учасників фондового ринку — виключно така саморегулівна організація професійних учасників фондового ринку;

5) щодо послуг уповноваженого рейтингового агентства — виключно таке уповноважене рейтингове агентство.

4. Не допускається розповсюдження державними органами реклами цінних паперів та фондового ринку, крім реклами, пов'язаної з розміщенням та обігом державних цінних паперів та цінних паперів, що перебувають у державній власності.

Не допускається розповсюдження органами місцевого самоврядування реклами цінних паперів та фондового ринку, крім реклами, пов'язаної з розміщенням та обігом облігацій місцевих позик та цінних паперів, що перебувають у комунальній власності.

5. Реклама цінних паперів повинна містити відомості щодо реєстрації відповідного випуску цінних паперів, зазначені у свідоцтві про реєстрацію цього випуску.

Реклама інститутів спільного інвестування повинна містити відомості щодо наявності свідоцтва про внесення таких інститутів до Єдиного державного реєстру інститутів спільного інвестування, що підтверджує право на провадження діяльності у сфері спільного інвестування, із зазначенням номера свідоцтва, дати його видачі, строку діяльності інституту спільного інвестування.

Реклама товарів та/або послуг професійних учасників фондового ринку повинна містити відомості щодо наявності ліцензії, яка підтверджує право на провадження відповідного виду діяльності на фондовому ринку, із зазначенням серії та номера ліцензії, дати її видачі та строку дії, найменування органу, який видав ліцензію.

Реклама товарів та/або послуг саморегулівних організацій професійних учасників фондового ринку повинна містити відомості щодо наявності свідоцтва про реєстрацію саморегулівної організації професійних учасників фондового ринку із зазначенням номера і дати видачі свідоцтва.

Реклама послуг уповноважених рейтингових агентств повинна містити відомості щодо наявності свідоцтва про включення до Державного реєстру уповноважених рейтингових агентств із зазначенням номера і дати видачі свідоцтва.

Інші відомості, які повинна містити реклама цінних паперів та фондового ринку, встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку відповідно до закону.

6. Будь-яка реклама (зміни до реклами) цінних паперів та фондового ринку, яку передбачається розповсюдити, затверджується відповідним рекламодавцем та подається не менше ніж за 10 робочих днів до дня її оприлюднення Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку в установленому нею порядку.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку приймає рішення про заборону розповсюдження реклами (внесення змін до реклами) цінних паперів та фондового ринку відповідною особою із зазначенням підстави.

У разі якщо Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку протягом семи робочих днів з дня отримання проекту реклами (змін до реклами) цінних паперів та фондового ринку, яку передбачається розповсюдити, не прийняла рішення про заборону розповсюдження реклами (внесення змін до реклами) на фондовому ринку, таке розповсюдження (внесення змін) вважається погодженим.

Відповідне рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо заборони або погодження розповсюдження реклами (змін до реклами) цінних паперів та фондового ринку публікується на її офіційному сайті протягом одного робочого дня та надсилається рекламодавцю протягом трьох робочих днів з дня його прийняття.

7. Рекламодавцям під час замовлення виробництва та розповсюдження реклами цінних паперів та фондового ринку забороняється:

зазначати розмір доходу, який передбачається одержати за цінними паперами (у тому числі за результатами екстраполяційного прогнозу), та робити прогнози щодо збільшення вартості цінних паперів (крім цінних паперів з фіксованою дохідністю);

рекламувати цінні папери до реєстрації проспекту емісії цінних паперів відповідного випуску згідно із законодавством про цінні папери та нормативно-правовими актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку;

використовувати відомості, які не відповідають проспекту емісії цінних паперів відповідного випуску, зареєстрованого Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

використовувати інформацію про дохід за цінними паперами або розмір отриманого емітентом у минулому прибутку без посилання на те, що такий дохід або прибуток не є гарантією отримання доходів у майбутньому;

використовувати порівняльну рекламу шляхом зазначення недоліків у діяльності осіб, які провадять аналогічну діяльність на фондовому ринку, незалежно від того, чи відповідає дійсності така інформація про недоліки, зокрема про санкції, які були застосовані державними органами до таких осіб.

8. У разі якщо емісію цінних паперів визнано недобросовісною або недійсною, або випуск цінних паперів визнано таким, що не відбувся, емітент таких цінних паперів зобов'язаний припинити розповсюдження реклами цінних паперів відповідного випуску у триденний строк з дня оприлюднення відповідного рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку або розпорядження уповноваженої особи цієї Комісії.

У разі виявлення порушення вимог законодавства про рекламу Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку приймає рішення про зупинення розповсюдження відповідної реклами цінних паперів та фондового ринку, про що повідомляє рекламодавцям та розповсюджувачам (засоби масової інформації, що здійснювали розповсюдження реклами) протягом п'яти робочих днів з дня прийняття такого рішення.

У разі прийняття Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку рішення про зупинення розповсюдження реклами рекламодавець зобов'язаний припинити її розповсюдження у триденний строк з дня його оприлюднення.

Порядок поновлення розповсюдження реклами цінних паперів та фондового ринку встановлюється Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

9. Положення цієї статті не застосовуються до реклами, що розповсюджується учасниками фондового ринку або уповноваженими рейтинговими агентствами, але не належить до реклами цінних паперів та фондового ринку»;

2) частину другу статті 26 викласти в такій редакції:

«2. На вимогу органів державної влади, на які згідно із законом покладено контроль за дотриманням вимог законодавства про рекламу, рекламодавці, виробники та розповсюджувачі реклами зобов'язані надавати документи, усні та/або письмові пояснення, відео- та звукозаписи, а також іншу інформацію, необхідну для здійснення ними повноважень щодо контролю.

Крім того, відповідний орган державної влади має право:

вимагати від рекламодавців, виробників та розповсюджувачів реклами усунення виявлених порушень вимог законодавства;

вимагати припинення дій, що перешкоджають здійсненню державного контролю;

надавати (надсилати) рекламодавцям, виробникам та розповсюджувачам реклами обов'язкові для виконання приписи про усунення порушень;

приймати рішення про визнання реклами недобросовісною, прихованою, про визнання порівняння в рекламі неправомірним з одночасним зупиненням її розповсюдження;

приймати рішення про зупинення розповсюдження відповідної реклами.

Органи державної влади зобов'язані повідомляти рекламодавців, виробників та розповсюджувачів реклами про розгляд справ про порушення ними вимог законодавства про рекламу не менше ніж за п'ять робочих днів до дати розгляду справи».

12. У **Законі України «Про цінні папери та фондовий ринок»**:

1) статтю 1 викласти в такій редакції:

«Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

1) асоційована особа — чоловік або дружина, прямі родичі особи (батько, мати, діти, рідні брати та сестри, дід, баба, онуки), прямі родичі чоловіка чи дружини особи, чоловік або дружина прямого родича;

2) викуп цінних паперів — придбання емітентом або особою, що видала цінний папір, розміщених ним або виданих нею цінних паперів;

3) випуск цінних паперів — сукупність певного виду емісійних цінних паперів одного емітента, однієї номінальної вартості, які мають однакову форму випуску і міжнародний ідентифікаційний номер, та забезпечують їх власникам однакові права незалежно від часу придбання і способу їх емісії;

4) делістинг — процедура виключення цінних паперів з реєстру фондової біржі, якщо вони не відповідають правилам фондової біржі, з подальшим припиненням їх обігу на фондовій біржі або переведенням у категорію цінних паперів, допущених до обігу без включення до реєстру фондової біржі;

5) емісія — сукупність дій емітента, що провадяться в установленій законодавством послідовності і спрямовані на розміщення емісійних цінних паперів серед їх перших власників;

6) індосамент — передавальний напис на ордерному цінному папері, що посвідчує перехід прав на цінний папір та прав за цінним папером до іншої особи в установленому законодавством порядку;

7) індосант — власник ордерного цінного паперу (його уповноважена особа), який вчиняє індосамент. Індосамент може бути повним (іменним) — виписаним на ім'я (найменування) конкретної особи або бланковим (на пред'явника) — виписаним без зазначення імені (найменування) особи;

8) котирування — механізм визначення та/або фіксації на фондовій біржі ринкової ціни емісійного цінного паперу, що перебуває в обігу на такій біржі;

9) лістинг — сукупність процедур із включення цінних паперів до реєстру фондової біржі та здійснення контролю за відповідністю цінних паперів і емітента умовам та вимогам, установленим у правилах фондової біржі;

10) міжнародний ідентифікаційний номер цінних паперів — номер (код), що дозволяє однозначно ідентифікувати цінні папери або інший фінансовий інструмент та присвоєння якого передбачено законами України;

11) обіг цінних паперів — вчинення правочинів, пов'язаних з переходом прав на цінні папери і прав за цінними паперами, крім договорів, що укладаються у процесі емісії, при викупі цінних паперів їх емітентом та купівлі-продажу емітентом викуплених цінних паперів;

12) перший власник — особа, яка набула права власності на цінні папери безпосередньо від емітента або особи, яка видала неемісійний цінний папір, чи андеррайтера;

13) погашення емісійних цінних паперів — сукупність дій емітента та власників цінних паперів щодо припинення обігу боргових емісійних цінних паперів, виплати їх власникам номінальної вартості цінних паперів та доходу за такими цінними паперами (якщо це передбачено проспектом емісії цінних паперів) або постачання (надання) товарів (послуг) у строки, передбачені проспектом емісії цінних паперів, та анулювання цінних паперів;

14) посадові особи професійного учасника фондового ринку — голова та члени наглядової ради, голова та члени колегіального виконавчого органу (голова одноосібного виконавчого органу і його заступники), голова та члени ревізійної комісії (ревізори), корпоративний секретар, головний бухгалтер, голова та члени інших органів професійного учасника фондового ринку, утворення яких передбачено його статутом;

15) проспект емісії цінних паперів — документ, що містить інформацію про розміщення цінних паперів та інші відомості, передбачені цим та іншими законами, що визначають особливості розміщення певних видів цінних паперів;

16) пруденційні нормативи — кількісні та якісні показники, встановлені Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку з метою здійснення пруденційного нагляду, обов'язкові для дотримання професійними учасниками фондового ринку;

17) регульований (організаційно оформлений) фондовий ринок — фондова біржа, що функціонує постійно на підставі відповідної ліцензії, виданої Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку в установленому нею порядку, і забезпечує проведення регулярних торгів цінними паперами та іншими фінансовими інструментами за встановленими правилами, а також організовує централізоване укладання і виконання договорів щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів;

18) розміщення цінних паперів — відчуження цінних паперів у визначений проспектом емісії цінних паперів спосіб;

19) строк обігу облігацій — строк, який починається з дня, що настає за днем реєстрації Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку звіту про результати розміщення облігацій і видачі свідоцтва про реєстрацію випуску облігацій, та закінчується днем, що передує дню початку погашення таких облігацій відповідно до проспекту їх емісії;

20) фінансові інструменти — цінні папери, строкові контракти (ф'ючерси), відсоткові строкові контракти (форварди), строкові контракти на обмін (на певну дату в майбутньому) у разі залежності ціни від відсоткової ставки, валютного курсу або фондового індексу (відсоткові, курсові чи індексні свопи), опціони, що дають право на купівлю або продаж будь-якого із зазначених фінансових інструментів, у тому числі тих, що передбачають грошову форму оплати (курсові та відсоткові опціони).

2. Терміни «ділова репутація», «істотна участь», «контролер», «контроль», «пов'язана особа» та «структура власності» вживаються у цьому Законі у значенні, наведеному в Законі України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»;

2) у статті 2:

частину другу викласти в такій редакції:

«2. Учасники фондового ринку — емітенти або особи, що видали неемісійні цінні папери, інвестори в цінні папери, інституційні інвестори, професійні учасники фондового ринку, об'єднання професійних учасників фондового ринку, у тому числі саморегулівні організації професійних учасників фондового ринку.

Емітент — юридична особа, Автономна Республіка Крим або міські ради, а також держава в особі уповноважених нею органів державної влади, яка від свого імені розміщує емісійні цінні папери та бере на себе зобов'язання за ними перед їх власниками.

Особа, яка видала неемісійний цінний папір, — фізична або юридична особа, яка від свого імені видає (заповнює) сертифікат неемісійного цінного паперу та бере на себе зобов'язання за таким цінним папером перед його власником.

Інвестори в цінні папери — фізичні та юридичні особи, резиденти і нерезиденти, які набули права власності на цінні папери з метою отримання доходу від вкладених коштів та/або набуття відповідних прав, що надаються власнику цінних паперів відповідно до законодавства. Інституційними інвесторами є інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди), інвестиційні фонди, взаємні фонди інвестиційних компаній, недержавні пенсійні фонди, фонди банківського управління, страхові компанії, інші фінансові установи, які здійснюють операції з фінансовими активами в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, — також за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів.

Особливості інвестування інституційними інвесторами визначаються законом.

Об'єднання професійних учасників фондового ринку — неприбуткове об'єднання професійних учасників фондового ринку, які провадять професійну діяльність на ринку цінних паперів, а саме: з торгівлі цінними паперами, депозитарної діяльності та управління активами інституційних інвесторів.

Саморегулівна організація професійних учасників фондового ринку — неприбуткове об'єднання учасників фондового ринку, що провадять професійну діяльність на фондовому ринку з торгівлі цінними паперами, управління активами інституційних інвесторів, депозитарну діяльність, крім депозитаріїв, утворене відповідно до критеріїв та вимог, установлених Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Професійні учасники фондового ринку — юридичні особи, утворені в організаційно-правовій формі акціонерних товариств або товариств з обмеженою відповідальністю, які на підставі ліцензії, виданої Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, провадять на фондовому ринку професійну діяльність, види якої визначені законами України»;

частину третю виключити;

3) у статті 3:

у частині першій слова «умовами їх розміщення» замінити словами «проспектом їх емісії (за емісійними цінними паперами)»;

абзац перший пункту 2 частини п'ятої після слова «емітента» доповнити словами «або особи, яка видала неемісійний цінний папір»;

4) перше речення частини першої статті 5 викласти в такій редакції:

«1. Особа, яка розмістила (видала) ордерний цінний папір, та індосанти за ним відповідають перед його законним володільцем солідарно, якщо інше не встановлено законом»;

5) розділ 1 доповнити статтею 51 такого змісту:

«Стаття 51. Особливості укладання, зміни, розірвання та виконання договорів купівлі-продажу цінних паперів

1. Договір купівлі-продажу цінних паперів, що укладається на фондовій біржі, вважається укладеним з моменту фіксації такою фондовою біржею факту укладення договору відповідно до її правил.

Зазначений договір не може бути розірваний, крім випадків, передбачених законом.

2. Максимальні строки виконання договорів купівлі-продажу цінних паперів встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку»;

6) у статті 6:

частину сьому доповнити абзацом третім такого змісту:

«Надання будь-яких гарантій щодо отримання доходу (дивідендів) за простими акціями забороняється»;

в абзаці першому частини дев'ятої:

у другому реченні слова «умовою їх розміщення є» замінити словами «у проспекті їх емісії зазначається»;

третє речення викласти в такій редакції: «Привілейовані акції певних класів можуть бути конвертовані у прості акції або у привілейовані акції інших класів, якщо це передбачено проспектом їх емісії»;

7) у статті 7:

у частині першій:

слова «умовами розміщення облігацій» замінити словами «проспектом емісії (для державних облігацій України — умовами їх розміщення)», а слова «не передбачено умовами розміщення» — словами «не передбачено проспектом емісії (для державних облігацій України — умовами їх розміщення)»;

доповнити абзацом другим такого змісту:

«Перехід права власності на облігації емітента до іншої особи не є підставою для звільнення емітента від виконання зобов'язань, що підтверджуються облігацією»;

у частині третій:

в абзаці третьому слова «умовами розміщення таких облігацій» замінити словами «проспектом емісії (для державних облігацій України — умовами їх розміщення)» та доповнити словами «(для державних облігацій України — умовами їх розміщення)»;

друге речення абзацу четвертого після слів «вартістю облігації» доповнити словом «яка», а слова «погашення і» замінити словом «погашення»;

у другому реченні частини четвертої слова «умовами розміщення облігацій, якими» замінити словами «проспектом емісії (для державних облігацій України — умовами їх розміщення), яким»;

друге речення частини п'ятої доповнити словами «(для державних облігацій України — умовами їх розміщення)»;

у першому реченні частини шостої слова «умовами розміщення облігацій» замінити словами «проспектом емісії (для державних облігацій України — умовами їх розміщення)»;

у частині дев'ятій слова «умовами їх розміщення» замінити словами «проспектом емісії відповідного випуску облігацій (для державних облігацій України — умовами їх розміщення)»;

8) у частині четвертій статті 8 слова «Умови розміщення облігацій, що розміщуються акціонерним товариством, можуть» замінити словами «Проспект емісії облігацій, емісія яких здійснюється акціонерним товариством, може»;

9) у частині третій статті 9 слова «умовами їх розміщення» замінити словами «проспектом емісії облігацій відповідного випуску»;

10) у третьому реченні абзацу третього частини четвертої, частині п'ятій і абзаці другому частини сьомої статті 10 слово «випуску» замінити словом «розміщення»;

11) у статті 12:

абзац другий частини третьої викласти в такій редакції:

«Строк, протягом якого здійснюється укладення договорів з першими власниками щодо відчуження інвестиційних сертифікатів відкритого та інтервального пайових інвестиційних фондів, не обмежується»;

у частині п'ятій слова «цінних паперів» виключити;

у частині шостій слово «розміщення» виключити;

12) у статті 13:

частину другу викласти в такій редакції:

«2. Ощадний (депозитний) сертифікат є неемісійним цінним папером, що видається на певний строк (під відсотки, передбачені умовами його видачі).

Ощадні (депозитні) сертифікати можуть бути іменними або на пред'явника та існують виключно у документарній формі»;

у частині третій слова «у документарній формі» виключити;

частину четверту викласти в такій редакції:

«4. Права за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом передаються в порядку, встановленому для відступлення права вимоги. Передача прав за ощадним (депозитним) сертифікатом на пред'явника здійснюється шляхом передачі ощадного (депозитного) сертифіката»;

13) у статті 16:

у частині першій:

в абзаці першому слова «юридичних осіб» замінити словами «акціонерних товариств і товариств з обмеженою відповідальністю»;

абзац другий замінити чотирма абзацами такого змісту:

«Поєднання професійної діяльності на фондовому ринку з іншими видами діяльності забороняється, крім:

провадження банком діяльності з торгівлі цінними паперами, депозитарної діяльності зберігача цінних паперів та діяльності з ведення реєстру власників іменних цінних паперів;

надання професійним учасником фондового ринку консультаційних послуг щодо емісії, обігу та обліку цінних паперів, щодо прав та обов'язків емітента, інвестора та/або особи, яка видала неемісійний цінний папір, щодо обігу та обліку інших фінансових інструментів, а також щодо здійснення фінансових інвестицій у зазначені цінні папери та інші фінансові інструменти;

здійснення компанією з управління активами діяльності з адміністрування пенсійних фондів та/або діяльності з управління іпотечним покриттям»;

частину четверту викласти в такій редакції:

«4. Професійна діяльність учасників фондового ринку, крім фондових бірж та депозитаріїв, здійснюється за умови членства щонайменше в одному об'єднанні професійних учасників ринку цінних паперів та/або саморегулівній організації, що об'єднує професійних учасників ринку цінних паперів за відповідним видом професійної діяльності»;

14) у статті 17:

абзаци перший і дев'ятий частини першої викласти в такій редакції:

«1. Професійна діяльність з торгівлі цінними паперами на фондовому ринку провадиться торговцями цінними паперами, які створюються у формі господарського товариства та для яких операції з цінними паперами та іншими фінансовими інструментами є виключним видом діяльності, крім випадків, передбачених цим Законом, а також банками»;

«Ліцензія на провадження андеррайтингу видається лише за умови наявності у торговця цінними паперами ліцензії на провадження дилерської діяльності»;

у частині другій:

абзац перший після слова «зокрема» доповнити словами «на підставі», а після слів «щодо цінних паперів» — словами «та інших фінансових інструментів»;

доповнити абзацами третім і четвертим такого змісту:

«Торговець цінними паперами, який провадить брокерську діяльність, може надавати своїм клієнтам консультації щодо купівлі-продажу цінних паперів та інших фінансових інструментів.

На грошові кошти та цінні папери клієнтів, що передаються торговцям цінними паперами або знаходяться у них згідно з договорами на здійснення брокерської діяльності, не може бути звернено стягнення за зобов'язаннями торговця цінними паперами, не пов'язаними із здійсненням ним функцій брокера»;

частину третю після слів «щодо цінних паперів» доповнити словами «та інших фінансових інструментів»;

у частині четвертій:

абзац перший викласти в такій редакції:

«4. Андеррайтинг — укладення торговцем цінними паперами договорів щодо відчуження цінних паперів та/або здійснення дій чи надання послуг, пов'язаних з таким відчуженням, у процесі емісії цих цінних паперів за дорученням, від імені та за рахунок емітента на підставі відповідного договору з емітентом»;

абзац третій замінити чотирма абзацами такого змісту:

«Андеррайтер відповідно до договору з емітентом може здійснювати:

купівлю цінних паперів у емітента з подальшим їх перепродажем інвесторам;

гарантування повного або часткового продажу цінних паперів емітента інвесторам, повний чи частковий їх викуп за фіксованою ціною з подальшим перепродажем;

продаж якомога більшої кількості цінних паперів, без зобов'язання придбати будь-які цінні папери, що не були продані».

У зв'язку з цим абзац четвертий вважати абзацом сьомим;

абзац перший частини п'ятої замінити трьома абзацами такого змісту:

«5. Діяльність з управління цінними паперами — діяльність, яка провадиться торговцем цінними паперами від свого імені за винагороду протягом визначеного строку на підставі договору про управління переданими йому цінними паперами, іншими фінансовими інструментами та грошовими коштами, призначеними для інвестування в цінні папери та інші фінансові інструменти, а також отриманими у процесі управління цінними паперами, іншими фінансовими інструментами і грошовими коштами в інтересах установника управління або визначених ним третіх осіб.

Договір про управління цінними паперами, іншими фінансовими інструментами і грошовими коштами, призначеними для інвестування в цінні папери та інші фінансові інструменти, може передбачати виникнення у торговця цінними паперами права довірчої власності на передані йому в управління цінні папери, інші фінансові інструменти і грошові кошти, призначені для інвестування в цінні папери та інші фінансові інструменти, а також виникнення права довірчої власності на грошові кошти, цінні папери, інші фінансові інструменти, отримані торговцем цінними паперами від управління цінними паперами та іншими фінансовими інструментами.

Торговець цінними паперами, який провадить діяльність з управління цінними паперами, може надавати консультації, пов'язані з обслуговуванням установника управління».

У зв'язку з цим абзаци другий — шостий вважати відповідно абзацами четвертим — восьмим;

у частині сьомій:

абзац другий викласти в такій редакції:

«Для провадження діяльності з управління цінними паперами грошові кошти клієнта (клієнтів), у разі якщо це передбачено договором управління, зараховуються на окремий поточний рахунок торговця цінними паперами в банку окремо від власних коштів торговця цінними паперами та відповідно до умов договору (договорів) про управління цінними паперами, іншими фінансовими інструментами і грошовими коштами, призначеними для інвестування в цінні папери та інші фінансові інструменти. Торговець цінними паперами звітує перед клієнтами про використання їхніх грошових коштів»;

абзац п'ятий виключити;

частини восьму — десяту викласти у такій редакції:

«8. Правочини щодо цінних паперів повинні вчинятися за участю або посередництвом торговця цінними паперами, крім випадків:

розміщення емітентом власних цінних паперів;

викупу та продажу емітентом власних цінних паперів;

здійснення операцій щодо неемісійних цінних паперів;

внесення цінних паперів до статутного (складеного) капіталу юридичних осіб;

дарування цінних паперів;

спадкування та правонаступництва цінних паперів;

вчинення правочинів, пов'язаних з виконанням судових рішень;

вчинення правочинів у процесі приватизації.

9. Правочини щодо цінних паперів, вчинені без участі (посередництва) торговця цінними паперами, крім випадків, передбачених частиною восьмою цієї статті, є нікчемними.

Правочини, що вчиняються між торговцями цінними паперами, для кожного з них є провадженням професійної діяльності з торгівлі цінними паперами.

10. Торговець цінними паперами зобов'язаний подавати до загальнодоступної інформаційної бази даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів для подальшого розміщення таку інформацію про всі вчинені поза фондовою біржою ним або за його участю правочини щодо емісійних цінних паперів:

найменування емітента цінних паперів та його ідентифікаційний код згідно з ЄДРПОУ;

вид, тип, клас, форма існування та форма випуску цінних паперів;

міжнародний ідентифікаційний номер цінних паперів;

кількість цінних паперів за кожним правочином;

ціна цінних паперів;

дата вчинення правочину;

інші відомості, визначені Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

До зазначеної інформації не включаються відомості про сторони правочинів.

Порядок та строки подання торговцем цінними паперами зазначеної інформації, а також порядок її подальшого розміщення встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку»;

15) статтю 20 викласти в такій редакції:

«Стаття 20. Діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку

1. Діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку — діяльність фондової біржі із створення організаційних, технологічних, інформаційних, правових та інших умов для збирання та поширення інформації стосовно пропозицій цінних паперів та інших фінансових інструментів і попиту на них, проведення регулярних біржових торгів цінними паперами та іншими фінансовими інструментами, централізованого укладання договорів щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів згідно з правилами, встановленими такою фондовою біржею, зареєстрованими у встановленому законом порядку. Діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку може включати здійснення клірингу та розрахунків за фінансовими інструментами, іншими, ніж цінні папери.

2. Розмір статутного капіталу фондової біржі має становити не менш як 15 мільйонів гривень. Розмір власного капіталу фондової біржі, що здійснює кліринг та розрахунки, має становити не менш як 25 мільйонів гривень»;

16) у статті 21:

в абзаці першому частини першої слова «товариства (крім повного, командитного товариства і товариства з додатковою відповідальністю) або дочірнього підприємства об'єднання торговців цінними паперами» замінити словами «акціонерного товариства або товариства з обмеженою відповідальністю»;

у частині другій слова «або їх об'єднанням, що налічує не менше ніж двадцять торговців цінними паперами» виключити;

перше речення частини четвертої викласти в такій редакції:

«4. Діяльність фондової біржі зупиняється Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, якщо кількість її членів стала меншою за 20»;

у частині шостій слова «організатора торгівлі» замінити словами «професійного учасника фондового ринку»;

17) у статті 23:

у частині першій:

абзац перший після слова «інформацію» доповнити словами «передбачену законом та/або нормативно-правовими актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, у тому числі»;

абзаци другий — четвертий викласти у такій редакції:

«перелік торговців цінними паперами, допущених до укладання договорів купівлі-продажу цінних паперів та інших фінансових інструментів на фондовій біржі;

перелік цінних паперів, які пройшли процедуру лістингу/делістингу;

обсяг торгівлі цінними паперами та іншими фінансовими інструментами (кількість цінних паперів та інших фінансових інструментів, їх загальну вартість згідно з укладеними договорами, біржовий курс цінних паперів щодо кожного цінного паперу, що перебуває в обігу на фондовій біржі) за період, установлений Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку»;

доповнити частиною третьою такого змісту:

«3. Фондова біржа зобов'язана подавати до загальнодоступної інформаційної бази даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів для подальшого розміщення таку інформацію про всі вчинені на ній правочини щодо емісійних цінних паперів:

найменування емітента цінних паперів та його ідентифікаційний код згідно з ЄДРПОУ;

вид, тип, клас, форма існування та форма випуску цінних паперів;

міжнародний ідентифікаційний номер цінних паперів;

кількість цінних паперів за кожним правочином;

ціна цінних паперів;

дата вчинення правочину;

інші відомості, визначені Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

До зазначеної інформації не включаються відомості про сторони правочинів.

Порядок та строки подання фондовою біржею зазначеної інформації, а також порядок її подальшого розміщення встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку»;

18) абзац перший частини першої статті 24 викласти в такій редакції:

«1. Фондова біржа створює організаційні умови для укладення договорів купівлі-продажу цінних паперів та інших фінансових інструментів шляхом проведення біржових торгів і забезпечує контроль за їх виконанням із застосуванням відповідних заходів впливу»;

19) у статті 25:

абзац п'ятий частини першої після слів «цінних паперів та» доповнити словами «інших фінансових інструментів»;

доповнити частиною другою такого змісту:

«2. Правила фондової біржі можуть також містити порядок:

здійснення клірингу та розрахунків за укладеними на фондовій біржі договорами щодо фінансових інструментів (крім цінних паперів);

взаємодії з депозитаріями цінних паперів із забезпечення централізованого виконання укладених на фондовій біржі договорів купівлі-продажу цінних паперів;

здійснення заходів із зниження ризиків невиконання укладених на фондовій біржі договорів купівлі-продажу цінних паперів та інших фінансових інструментів»;

20) у частині другій статті 26:

в абзаці першому слова «Організатори торгівлі» замінити словами «Фондові біржі»;

абзац другий викласти в такій редакції:

«Фондові біржі можуть провадити діяльність із здійснення клірингу та розрахунків за договорами щодо фінансових інструментів (крім цінних паперів), які укладаються на таких біржах, відповідно до їх правил»;

21) статтю 27 викласти в такій редакції:

«Стаття 27. Вимоги до професійних учасників фондового ринку та осіб, які мають у них істотну участь

1. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку за її окремими видами, у тому числі вимоги до розміру статутного і власного капіталу, порядку його визначення, ліквідності, кваліфікаційні вимоги до фахівців професійного учасника фондового ринку, необхідні умови договорів, які укладаються під час провадження професійної діяльності на фондовому ринку, вимоги до приміщення, технічного та програмного забезпечення, вимоги щодо джерел походження коштів, за рахунок яких формується статутний капітал професійного учасника фондового ринку, інші вимоги та показники, що обмежують ризики професійної діяльності на фондовому ринку, встановлюються цим Законом, іншими законами України, що регулюють провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку, та нормативно-правовими актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

2. Умовою отримання ліцензії та провадження професійної діяльності на фондовому ринку є відсутність серед учасників (акціонерів) юридичної особи (професійного учасника фондового ринку) фізичної особи, яка має не погашену або не зняту в установленому порядку судимість за злочини проти власності, у сфері господарської діяльності та/або у сфері службової діяльності та володіє прямо чи опосередковано пакетом акцій (часток) у розмірі 10 і більше відсотків статутного капіталу цієї юридичної особи.

Підставою для застосування санкції відповідно до вимог законодавства щодо цінних паперів є встановлення Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку факту прямого чи опосередкованого володіння пакетом акцій (часток) у розмірі 10 і більше відсотків статутного капіталу професійного учасника фондового ринку фізичною особою, яка має не погашену або не зняту в установленому порядку судимість за злочини проти власності, у сфері господарської діяльності та/або у сфері службової діяльності, після 30 днів з дня такого встановлення, але не раніше 120 днів з дня набрання законної сили обвинувальним вироком стосовно такої фізичної особи за зазначені злочини.

Державні органи за письмовим запитом зобов'язані у межах повноважень надавати Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку відповідно до закону інформацію про наявність або відсутність у фізичної особи, яка прямо чи опосередковано володіє пакетом акцій (часток) у розмірі 10 і більше відсотків статутного капіталу професійного учасника фондового ринку, не погашеної або не знятої в установленому порядку судимості за злочини проти власності, у сфері господарської діяльності та/або у сфері службової діяльності. У разі якщо запит передбачає надання інформації з обмеженим доступом, така інформація надається Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку у спосіб, що забезпечує збереження правового режиму доступу до такої інформації.

3. Професійні учасники фондового ринку зобов'язані:

дотримуватися пруденційних нормативів, перелік, розміри і методика розрахунку яких встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Перелік пруденційних нормативів встановлюється щодо кожного виду професійної діяльності на фондовому ринку;

подавати Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку розрахунок показників, що підтверджують виконання встановлених пруденційних нормативів щодо відповідного виду професійної діяльності в порядку та у строки, визначені Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

4. Кандидатури керівників фондових бірж та депозитаріїв погоджуються з Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку в установленому нею порядку.

Кандидат на посаду керівника фондової біржі та депозитарію повинен відповідати вимогам, установленим Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, зокрема:

мати стаж роботи на фондовому ринку не менш як три роки;

не повинен бути керівником професійного учасника фондового ринку, ліквідованого за рішенням суду або до якого застосовувалася санкція у вигляді анулювання ліцензії на провадження певних видів професійної діяльності на фондовому ринку;

за останні два роки провадження кандидатом діяльності на фондовому ринку відсутні факти анулювання сертифіката на право провадження такою особою професійної діяльності з цінними паперами.

5. Юридична особа, яка має істотну участь у професійному учаснику фондового ринку, зобов'язана повідомляти Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку про всі зміни структури її власності, а також подавати інформацію про ділову репутацію новопризначених керівників у місячний строк з дня настання відповідних змін в установленому Комісією порядку.

Фізична особа, яка має істотну участь у професійному учаснику фондового ринку, зобов'язана повідомляти Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку про всі зміни у відомостях про своїх асоційованих осіб, а також подавати інформацію про свою ділову репутацію в порядку та у строк, установлені Комісією.

Юридична або фізична особа, яка має намір передати істотну участь у професійному учаснику фондового ринку іншій особі або зменшити її таким чином, що частка, яка належить особі у статутному (складеному) капіталі професійного учасника фондового ринку, або право голосу придбаних акцій (часток) в органах управління професійного учасника фондового ринку виявляться нижче рівнів 10, 25, 50 і 75 відсотків, або передати контроль над професійним учасником фондового ринку іншій особі, повинна повідомити про це такого професійного учасника фондового ринку і Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку в установленому Комісією порядку»;

22) розділ III доповнити статтями 27^1 і 27^2 такого змісту:

«Стаття 27^1. Ліцензування професійної діяльності на фондовому ринку

1. Юридична особа набуває статусу професійного учасника фондового ринку і права на провадження певного виду професійної діяльності на фондовому ринку виключно після отримання ліцензії на провадження відповідного виду професійної діяльності на фондовому ринку.

Провадження професійної діяльності на фондовому ринку без отримання зазначеної ліцензії забороняється.

2. Юридична особа, яка має намір провадити професійну діяльність на фондовому ринку, для отримання ліцензії на провадження відповідного виду такої діяльності подає Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку в установленому нею порядку:

1) заяву про видачу ліцензії;

2) копію виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців з відомостями про юридичну особу (якщо інше не передбачено законом);

3) нотаріально засвідчену копію статуту юридичної особи з відміткою державного реєстратора про проведення її державної реєстрації (якщо юридична особа утворюється на підставі модельного статуту — інформацію про розмір статутного (складеного) капіталу);

4) копії визначених Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку документів, необхідних для ідентифікації учасників (акціонерів) та всіх осіб, через яких здійснюватиметься опосередкований контроль щодо юридичної особи;

5) відомості про структуру власності юридичної особи та учасників (акціонерів) з істотною участю в ній відповідно до вимог Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку;

6) інформацію про фінансовий стан юридичної особи та учасників (акціонерів) з істотною участю в ній за формою, встановленою Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

7) інформацію про ділову репутацію учасників (акціонерів) з істотною участю, членів виконавчого органу та/або наглядової ради і всіх осіб, через яких здійснюватиметься опосередкований контроль за юридичною особою, за формою, встановленою Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

8) інформацію про юридичних осіб, у яких учасник (акціонер) з істотною участю — фізична особа є керівником та/або контролером, за формою, встановленою Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

9) інформацію про асоційованих осіб учасників (акціонерів) з істотною участю — фізичних осіб за формою, встановленою Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

10) інформацію про персональний склад наглядової ради (у разі її створення), виконавчого органу та ревізійної комісії юридичної особи за формою, встановленою Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

11) інформацію про ділову репутацію особи (осіб), яка здійснює повноваження одноосібного виконавчого органу (у разі якщо такі особи призначені головою та членами колегіального виконавчого органу), головного бухгалтера та керівника служби внутрішнього аудиту (контролю), за формою, встановленою Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

12) інформацію про наявність організаційної структури та спеціалістів, необхідних для провадження професійної діяльності на фондовому ринку, а також обладнання, комп'ютерної техніки, програмного забезпечення, приміщень, що відповідають установленим Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку вимогам, за визначеною нею формою;

13) копії внутрішніх положень юридичної особи, що визначають порядок надання фінансових послуг, порядок здійснення внутрішнього аудиту (контролю) та систему управління ризиками.

3. Юридична особа, яка має намір провадити професійну діяльність на фондовому ринку та засновником якої є іноземна юридична особа, для отримання ліцензії на провадження відповідного виду такої діяльності, крім документів, зазначених у частині другій цієї статті, подає Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку:

1) копію рішення уповноваженого органу (особи) управління іноземної юридичної особи про участь у професійному учасникові фондового ринку в Україні;

2) письмовий дозвіл на участь іноземної юридичної особи у професійному учасникові фондового ринку в Україні, виданий уповноваженим контролюючим органом держави, в якій зареєстровано головний офіс іноземної юридичної особи, якщо законодавством такої держави вимагається отримання зазначеного дозволу, або письмове запевнення іноземної юридичної особи у відсутності в законодавстві відповідної держави вимог щодо отримання такого дозволу;

3) витяг із торговельного, банківського, судового реєстру або інший офіційний документ, що підтверджує реєстрацію іноземної юридичної особи в державі, в якій зареєстровано її головний офіс;

4) копію аудиторського висновку аудитора іноземної держави про фінансовий стан іноземної юридичної особи на кінець останнього повного календарного року.

4. Юридична особа, яка має намір провадити професійну діяльність на фондовому ринку та засновником якої є фізична особа — іноземець, для отримання ліцензії на провадження відповідного виду такої діяльності, крім документів, зазначених у частині другій цієї статті, подає Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку письмовий дозвіл на участь фізичної особи — іноземця у професійному учасникові фондового ринку в Україні, виданий уповноваженим контролюючим органом держави, в якій вона має постійне місце проживання, якщо законодавством такої держави вимагається отримання зазначеного дозволу, або письмове запевнення у відсутності в законодавстві відповідної держави вимог щодо отримання такого дозволу.

5. Документи, що подаються іноземною юридичною особою та фізичною особою — іноземцем відповідно до частин третьої і четвертої цієї статті, повинні бути нотаріально засвідчені за місцем видачі та легалізовані в установленому порядку, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. При цьому документи, складені іноземною мовою, повинні супроводжуватися нотаріально засвідченим перекладом на українську мову.

6. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку в установленому нею порядку видає ліцензію на провадження певного виду професійної діяльності на фондовому ринку чи відмовляє в її видачі протягом трьох місяців з дня надходження документів, зазначених у частині другій цієї статті. Для перевірки інформації про іноземних юридичних осіб або фізичних осіб — іноземців, включених до структури власності юридичної особи, яка має намір провадити професійну діяльність на фондовому ринку, строк розгляду документів становить шість місяців.

Ліцензія видається після подання юридичною особою копії платіжного документа про внесення плати за видачу ліцензії.

У разі якщо документи подано не в повному обсязі або оформлено з порушенням вимог, установлених Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, такі документи повертаються без розгляду в місячний строк.

7. Строк дії ліцензії на провадження певного виду професійної діяльності на фондовому ринку є необмеженим.

8. Професійний учасник фондового ринку не має права передавати ліцензію на провадження відповідного виду професійної діяльності на фондовому ринку третім особам, а також юридичним особам, які утворилися внаслідок припинення такого учасника, крім випадків приєднання чи злиття з іншим ліцензіатом.

9. Посадові особи професійного учасника фондового ринку та особи, які мають істотну участь у такому учаснику, зобов'язані протягом усього часу, коли вони зберігають свій статус або мають істотну участь у професійному учасникові фондового ринку, відповідати вимогам, установленим законом та нормативно-правовими актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

10. Особи, винні у порушенні вимог, зазначених у частині першій цієї статті, несуть цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законом.

Стаття 27^2. Підстави для відмови у видачі ліцензії на провадження певного виду професійної діяльності на фондовому ринку

1. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку відмовляє у видачі ліцензії на провадження певного виду професійної діяльності на фондовому ринку, якщо:

1) документи, подані для видачі ліцензії, містять недостовірну інформацію та/або не відповідають вимогам законодавства;

2) ділова репутація хоча б однієї посадової особи юридичної особи, яка має намір провадити професійну діяльність на фондовому ринку, та/або керівника служби внутрішнього аудиту (контролю) та/або учасників (акціонерів) з істотною участю такої особи не відповідає вимогам, установленим Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

3) структура власності юридичної особи не відповідає вимогам закону та нормативно-правових актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку;

4) організаційна структура, спеціалісти, необхідні для провадження професійної діяльності на фондовому ринку, або обладнання, комп'ютерна техніка, програмне забезпечення, приміщення такої юридичної особи не відповідають вимогам, установленим Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку»;

23) статтю 28 викласти в такій редакції:

«Стаття 28. Етапи емісії цінних паперів

1. Публічне розміщення цінних паперів — спосіб емісії цінних паперів, що передбачає їх відчуження на підставі опублікування в засобах масової інформації або оприлюднення в будь-який інший спосіб повідомлення про продаж цінних паперів, зверненого до заздалегідь не визначеної кількості осіб. Емісія цінних паперів шляхом їх публічного розміщення здійснюється за такими етапами:

1) прийняття рішення про публічне розміщення цінних паперів органом емітента, уповноваженим приймати таке рішення;

2) укладення у разі потреби попереднього договору з андеррайтером;

3) укладення попереднього договору з депозитарієм про обслуговування емісії цінних паперів або з реєстратором про ведення реєстру власників іменних цінних паперів (у разі відсутності такого договору), крім випадку здійснення емісії цінних паперів на пред'явника;

4) подання Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку заяви і всіх необхідних документів для реєстрації випуску цінних паперів та проспекту їх емісії;

5) реєстрація Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку випуску цінних паперів, проспекту їх емісії та видача тимчасового свідоцтва про реєстрацію випуску цінних паперів;

6) присвоєння цінним паперам міжнародного ідентифікаційного номера;

7) укладення у разі потреби договору з андеррайтером;

8) укладення з депозитарієм договору про обслуговування емісії цінних паперів або з реєстратором про ведення реєстру власників іменних цінних паперів (у разі відсутності такого договору), крім випадку здійснення емісії цінних паперів на пред'явника;

9) розкриття інформації, що міститься у проспекті емісії цінних паперів;

10) укладення договорів з першими власниками;

11) затвердження результатів публічного розміщення цінних паперів органом емітента, уповноваженим приймати таке рішення;

12) виготовлення сертифікатів цінних паперів у разі публічного розміщення цінних паперів у документарній формі;

13) внесення змін до статуту публічного акціонерного товариства, пов'язаних із збільшенням статутного капіталу товариства з урахуванням результатів публічного розміщення акцій;

14) реєстрація змін до статуту публічного акціонерного товариства в органах державної реєстрації;

15) подання Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку звіту про результати публічного розміщення цінних паперів;

16) реєстрація Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку звіту про результати публічного розміщення цінних паперів;

17) отримання свідоцтва про реєстрацію випуску цінних паперів;

18) розкриття інформації, що міститься у звіті про результати публічного розміщення цінних паперів.

2. Приватне розміщення цінних паперів — спосіб емісії цінних паперів, що передбачає їх відчуження шляхом безпосередньої письмової пропозиції цінних паперів заздалегідь визначеному колу осіб, кількість яких не перевищує 100 (для акцій публічного акціонерного товариства — акціонерам такого товариства, а також заздалегідь визначеному колу осіб, кількість яких не перевищує 100). Емісія цінних паперів шляхом їх приватного розміщення здійснюється за такими етапами:

1) прийняття рішення про приватне розміщення цінних паперів органом емітента, уповноваженим приймати таке рішення;

2) укладення у разі потреби попереднього договору з андеррайтером;

3) укладення попереднього договору з депозитарієм про обслуговування емісії цінних паперів або з реєстратором про ведення реєстру власників іменних цінних паперів (у разі відсутності такого договору), крім випадку здійснення емісії цінних паперів на пред'явника;

4) подання Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку заяви і всіх необхідних документів для реєстрації випуску та проспекту емісії цінних паперів;

5) реєстрація Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку випуску цінних паперів, проспекту їх емісії та видача тимчасового свідоцтва про реєстрацію випуску цінних паперів;

6) присвоєння цінним паперам міжнародного ідентифікаційного номера;

7) укладення у разі потреби договору з андеррайтером;

8) укладення з депозитарієм договору про обслуговування емісії цінних паперів або з реєстратором про ведення реєстру власників іменних цінних паперів (у разі відсутності такого договору), крім випадку здійснення емісії цінних паперів на пред'явника;

9) реалізація власником акцій свого переважного права на придбання акцій у порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

10) укладення договорів з першими власниками;

11) затвердження результатів розміщення цінних паперів органом емітента, уповноваженим приймати таке рішення;

12) виготовлення сертифікатів цінних паперів у разі розміщення цінних паперів у документарній формі;

13) внесення змін до статуту акціонерного товариства, пов'язаних із збільшенням статутного капіталу товариства з урахуванням результатів розміщення акцій;

14) реєстрація змін до статуту акціонерного товариства в органах державної реєстрації;

15) подання Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку звіту про результати приватного розміщення цінних паперів;

16) реєстрація Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку звіту про результати приватного розміщення цінних паперів;

17) отримання свідоцтва про реєстрацію випуску цінних паперів.

3. Стосовно кожного розміщення цінних паперів уповноваженим органом емітента приймається відповідне рішення, яке оформляється протоколом. Вимоги до змісту рішення встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Уповноважений орган емітента не має права змінювати прийняте рішення про розміщення цінних паперів у частині обсягу прав за цінними паперами, умов розміщення та кількості цінних паперів одного випуску, крім випадків, передбачених законами і нормативно-правовими актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Забороняється обмежувати доступ власників цінних паперів до оригіналу рішення про розміщення цінних паперів, який зберігається в емітента.

4. Перше розміщення акцій акціонерного товариства є виключно приватним серед засновників.

5. Реквізити тимчасового свідоцтва про реєстрацію випуску цінних паперів та свідоцтва про реєстрацію випуску цінних паперів встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку»;

24) в абзацах другому і третьому пункту 1 частини другої статті 29 слова «організатора торгівлі» замінити словами «фондової біржі»;

25) у статті 30:

пункт 3 частини третьої викласти в такій редакції:

«3) дати початку та закінчення укладення договорів з першими власниками»;

у частині сьомій:

абзац перший викласти в такій редакції:

«7. При публічному розміщенні після реєстрації проспекту емісії цінних паперів емітент не менш як за 10 днів до дати початку укладення договорів з першими власниками, визначеної проспектом емісії цінних паперів»;

в абзаці п'ятому слова «організатора торгівлі, через якого» замінити словами «фондової біржі, через яку»;

у частині восьмій:

в абзаці четвертому слова «початку розміщення» замінити словами «дати початку укладення договорів з першими власниками»;

в абзацах шостому і десятому слова «розміщення цінних паперів» замінити словами «укладення договорів з першими власниками»;

в абзаці дев'ятому слова «початку розміщення цінних паперів» замінити словами «укладення договорів з першими власниками»;

в абзаці одинадцятому слова «їх розміщення» замінити словами «укладення договорів з першими власниками»;

26) у статті 32:

у першому реченні абзацу першого частини першої слова «Закрите (приватне) розміщення цінних паперів» замінити словами «Укладення договорів з першими власниками під час приватного розміщення цінних паперів»;

частину другу викласти в такій редакції:

«2. Під час приватного розміщення цінних паперів договори з першими власниками укладаються до дати, визначеної проспектом емісії цінних паперів, але не довше двох місяців з дати початку їх укладення»;

абзац другий частини п'ятої викласти в такій редакції:

«Протягом 60 днів з дня закінчення строку укладення договорів з першими власниками, зазначеного у проспекті емісії таких цінних паперів, орган емітента, уповноважений приймати відповідне рішення, повинен затвердити результати їх укладення, а в разі емісії акцій — також внести відповідні зміни до статуту»;

27) у статті 33:

у частині першій:

в абзаці першому слова «Відкрите (публічне) розміщення цінних паперів» замінити словами «Укладення договорів з першими власниками у процесі публічного розміщення цінних паперів»;

доповнити абзацом третім такого змісту:

«Публічне акціонерне товариство зобов'язане здійснювати публічне розміщення акцій додаткових емісій лише на фондовій біржі»;

частину другу викласти в такій редакції:

«2. Забороняється укладати договори з першими власниками у разі публічного розміщення цінних паперів раніше ніж через 10 днів після опублікування проспекту їх емісії відповідно до цього Закону»;

абзац перший частини третьої викласти в такій редакції:

«3. У разі публічного розміщення цінних паперів договори з першими власниками укладаються до дати, визначеної проспектом їх емісії, але не пізніше одного року з дати початку укладення таких договорів»;

у першому реченні частини шостої слова «відкрито (публічно)» замінити словом «публічно»;

абзац другий частини сьомої викласти в такій редакції:

«Протягом 60 днів з дня закінчення строку укладення договорів з першими власниками, зазначеного у проспекті емісії таких цінних паперів, орган емітента, уповноважений приймати відповідне рішення, повинен затвердити результати їх укладення, а у разі емісії акцій — також внести відповідні зміни до статуту»;

28) в абзаці першому частини першої статті 35 слова та цифри «у 15-денний строк з дня реєстрації статуту (змін до статуту) в органах державної реєстрації» замінити словами та цифрами «у 30-денний строк з дня внесення змін до статуту»;

29) у статті 36:

у частині п'ятій слова «розміщення цінних паперів, установленого проспектом їх емісії» замінити словами «укладення договорів з першими власниками, визначеного проспектом емісії цінних паперів»;

у тексті статті слова «відкрите (публічне)» у всіх відмінках виключити;

30) у частині першій статті 38 слово «розміщення» виключити;

31) в абзаці п'ятому частини третьої статті 40 слово «розміщення» замінити словами «спосіб розміщення»;

32) у частині першій статті 42:

в абзаці четвертому слова «Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку» виключити;

доповнити абзацами п'ятим та шостим такого змісту:

«за запитом нотаріальних контор (нотаріусів) або дипломатичних представництв та консульських установ України в інших державах — для виконання нотаріальних дій, пов'язаних з оформленням спадкових прав;

на письмову вимогу уповноважених осіб Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку — стосовно операцій з цінними паперами, що здійснюються конкретною юридичною або фізичною особою за певний період часу»;

33) статті 46, 48 і 49 викласти у такій редакції:

«Стаття 46. Реклама цінних паперів та фондового ринку

1. Реклама цінних паперів та фондового ринку регулюється Законом України «Про рекламу» з урахуванням норм цього Закону та Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»;

«Стаття 48. Об'єднання професійних учасників фондового ринку

1. Об'єднання професійних учасників фондового ринку може об'єднувати учасників, які здійснюють різні види професійної діяльності на фондовому ринку, і має бути зареєстровано в порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Умовою прийняття рішення про реєстрацію об'єднання професійних учасників фондового ринку є його відповідність таким вимогам:

об'єднання повинно включати не менше 35 відсотків професійних учасників фондового ринку за кожним з видів професійної діяльності, визначених цим Законом, які воно об'єднує;

наявність правил і стандартів професійної діяльності на фондовому ринку, що є обов'язковими для виконання всіма членами об'єднання;

статус неприбуткової організації;

наявність у власності для забезпечення статутної діяльності активів у розмірі не менше 600 тисяч гривень.

Об'єднання професійних учасників фондового ринку зобов'язане дотримуватися вимог, встановлених цією статтею, протягом усього періоду своєї діяльності.

Підставою для відмови в реєстрації об'єднання професійних учасників фондового ринку може бути:

відсутність документів, визначених законодавством, необхідних для реєстрації об'єднання;

невідповідність поданих документів та даних, які вони містять, вимогам законодавства;

невиконання вимог цієї частини.

Після усунення порушення/порушень, що були підставою для прийняття рішення Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку про відмову в реєстрації об'єднання, таке об'єднання має право повторно подати документи, визначені законодавством, для його реєстрації як об'єднання професійних учасників фондового ринку.

Анулювання реєстрації об'єднання професійних учасників фондового ринку здійснюється за рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку в таких випадках:

на підставі відповідної заяви об'єднання професійних учасників фондового ринку;

невиконання об'єднання професійних учасників фондового ринку рішень Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, постанов уповноважених осіб Комісії;

встановлення Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку факту невідповідності об'єднання професійних учасників фондового ринку вимогам, встановленим цією частиною.

2. Об'єднання професійних учасників фондового ринку набуває статусу саморегулівної організації (далі — СРО) за певним видом професійної діяльності на фондовому ринку з дня надання йому статусу СРО Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Порядок надання об'єднанню професійних учасників ринку цінних паперів статусу СРО та позбавлення такого статусу встановлюється Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку з урахуванням вимог цього Закону.

Одне об'єднання професійних учасників ринку цінних паперів може набути статус СРО за декількома видами професійної діяльності на фондовому ринку за умови дотримання вимог частини третьої цієї статті.

Набуття об'єднанням статусу СРО професійних учасників фондового ринку, вступ до нього професійних учасників фондового ринку, прийняття правил, положень та інших документів СРО професійних учасників фондового ринку та внесення змін до них не належать до узгоджених дій суб'єктів господарювання.

Після надання об'єднанню професійних учасників фондового ринку статусу СРО за певним видом професійної діяльності на ринку цінних паперів професійні учасники фондового ринку, які є членами інших професійних об'єднань, що зареєстровані Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку за цим видом професійної діяльності, повинні у тримісячний строк стати членами такої СРО та бути її членами протягом всього строку наявності в неї статусу СРО.

3. Для набуття статусу СРО об'єднання професійних учасників фондового ринку повинно подати до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку необхідні документи та відповідати таким вимогам:

об'єднувати більше 75 відсотків професійних учасників фондового ринку за одним з видів професійної діяльності, визначених цим Законом;

мати затверджені внутрішні документи СРО (внутрішні правила СРО, Правила (стандарти) професійної діяльності на фондовому ринку, інші внутрішні документи СРО) для реалізації визначених статутом об'єднання функцій;

керівник та заступники керівника виконавчого органу СРО, керівники структурних підрозділів СРО не можуть перебувати у трудових відносинах із членами СРО та прямо або опосередковано бути пов'язаними відносинами контролю з членами СРО, мати судимість за корисливі чи посадові злочини, не зняту або не погашену в установленому законом порядку, та повинні мати стаж роботи на фондовому ринку не менше п'яти років.

Вимоги щодо приміщень СРО, технічного забезпечення та програмного забезпечення, кваліфікаційні вимоги до керівників СРО, вимоги до розміру активів СРО встановлюються нормативно-правовими актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

СРО зобов'язана дотримуватися вимог, установлених цією статтею, протягом всього строку чинності свідоцтва, передбаченого частиною четвертою цієї статті.

4. За результатами розгляду поданих об'єднанням документів Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку своїм рішенням надає об'єднанню професійних учасників ринку цінних паперів статус СРО та видає відповідне свідоцтво про надання статусу саморегулівної організації професійних учасників фондового ринку (далі — свідоцтво СРО), строк дії якого встановлюється рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку і не може бути меншим п'яти років, або своїм вмотивованим рішенням відмовляє в наданні статусу СРО.

Підставою для відмови в наданні статусу СРО є:

відсутність документів, визначених законодавством, необхідних для реєстрації об'єднання як СРО;

невідповідність поданих документів та даних, які вони містять, вимогам законодавства;

невиконання вимог частини третьої цієї статті.

Після усунення порушення/порушень, що були підставою для прийняття рішення Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку про відмову у наданні об'єднанню статусу СРО, таке об'єднання має право повторно подати документи, визначені законодавством, для набуття статусу СРО.

5. Позбавлення статусу СРО здійснюється за рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку у таких випадках:

на підставі заяви СРО про скасування Комісією свідоцтва СРО;

невиконання СРО рішень Комісії, постанов уповноважених осіб Комісії;

встановлення Комісією факту невідповідності СРО вимогам, встановленим цією статтею.

Стаття 49. Повноваження об'єднання професійних учасників фондового ринку та саморегулівної організації професійних учасників ринку цінних паперів

1. Об'єднання професійних учасників фондового ринку, включаючи об'єднання, що набуло статусу СРО, має такі повноваження:

1) впровадження норм професійної етики у практичній діяльності учасників об'єднання;

2) розроблення і затвердження методичних рекомендацій щодо провадження відповідного виду професійної діяльності на фондовому ринку;

3) впровадження ефективних механізмів розв'язання спорів, пов'язаних з професійною діяльністю учасників об'єднання;

4) моніторинг дотримання Статуту та внутрішніх документів об'єднання його учасниками.

2. СРО, крім повноважень, зазначених у частині першій цієї статті, додатково має такі повноваження:

1) розроблення і затвердження обов'язкових для виконання членами СРО Правил (стандартів) провадження відповідного виду професійної діяльності на фондовому ринку, за винятком тих Правил (стандартів), які прямо встановлені законом;

2) розроблення заходів, спрямованих на запобігання порушенням членами СРО норм законодавства та внутрішніх документів СРО, у тому числі при припиненні ними своєї професійної діяльності;

3) застосування заходів дисциплінарного впливу до членів СРО у разі виявлення порушень Статуту СРО, внутрішніх документів СРО.

3. Об'єднання професійних учасників фондового ринку (включаючи СРО) можуть виконувати інші повноваження, передбачені законом та статутом такого об'єднання, якщо передбачені в ньому повноваження не суперечать вимогам законодавства, а СРО може додатково виконувати також і повноваження, передбачені у відповідному рішенні Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про делегування повноважень з регулювання фондового ринку, прийнятому відповідно до частини п'ятої цієї статті.

4. СРО несе відповідальність за невиконання чи неналежне виконання покладених на неї повноважень у встановленому законодавством порядку.

5. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку може делегувати СРО повноваження з регулювання фондового ринку, визначені законами України, в установленому нею порядку за заявою цієї СРО.

У місячний строк після отримання заяви від СРО Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку приймає рішення про делегування або відмову в делегуванні СРО повноважень.

У рішенні про делегування СРО повноважень зазначаються:

найменування СРО, якій делегуються повноваження;

повноваження, які делегуються;

строк, на який делегуються повноваження, який не може бути більшим, ніж строк чинності свідоцтва СРО;

порядок державного контролю за здійсненням делегованих повноважень.

Рішення про делегування СРО повноважень підлягає державній реєстрації в Міністерстві юстиції України як нормативно-правовий акт та оприлюдненню відповідно до законодавства»;

34) у тексті Закону слова «відкрите (публічне) розміщення» та «закрите (приватне) розміщення» в усіх відмінках замінити відповідно словами «публічне розміщення» та «приватне розміщення» у відповідному відмінку, а слова «відкритого (публічного) та закритого (приватного) їх розміщення» — словами «публічного та приватного їх розміщення»;

35) у тексті Закону, крім розділу VII «Прикінцеві положення», слова «Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку» в усіх відмінках замінити словами «Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку» у відповідному відмінку.

II. Прикінцеві та перехідні положення

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2013 року, крім підпункту 21 пункту 12 розділу I цього Закону (щодо нової редакції статті 27 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок») та пункту 2 цього розділу, які набирають чинності з дня, наступного за днем опублікування цього Закону.

2. Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку у шестимісячний строк з дня опублікування цього Закону забезпечити приведення нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

3. Акціонерні товариства, створені до набрання чинності Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок», випуск акцій яких не зареєстровано в установленому законом порядку, протягом одного року з дня набрання чинності цим Законом зобов'язані зареєструвати акції в порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

4. До приведення актів законодавства у відповідність із цим Законом вони застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

5. Емітенти цінних паперів та професійні учасники фондового ринку протягом двох років після набрання чинності цим Законом повинні привести свою діяльність у відповідність із цим Законом.

Професійні учасники фондового ринку, які отримали строкові ліцензії на провадження певного виду професійної діяльності на фондовому ринку до набрання чинності цим Законом, провадять свою діяльність після набрання чинності цим Законом відповідно до виданих ліцензій протягом строку їх дії. Після закінчення строку дії ліцензії провадження відповідного виду професійної діяльності дозволяється за умови отримання нової ліцензії відповідно до вимог статей 27^1 і 27^2 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок».

Протягом двох років після набрання чинності цим Законом професійні учасники фондового ринку, які отримали безстрокові ліцензії на провадження певного виду професійної діяльності на фондовому ринку, зобов'язані подати Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку інформацію, передбачену пунктами 2—13 частини другої статті 27^1 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок».

Неподання такої інформації є підставою для застосування санкції, зокрема анулювання ліцензії, відповідно до законодавства щодо цінних паперів.

6. Саморегулівні організації професійних учасників фондового ринку, зареєстровані Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку у встановленому порядку, у двомісячний строк з дня набрання чинності цим Законом зобов'язані привести свою діяльність у відповідність із вимогами цього Закону.

Президент України
В.ЯНУКОВИЧ

м.Київ,
4 липня 2012 року
№5042-VI